

Katowicki program edukacji klimatycznej

Klimatyczne Katowice

Scenariusze zajęć

KRYTYKA KONSUMPCJONIZMU

Europejskie
Miasto Nauki
Katowice 2024

Przy wsparciu Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF)
За підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ)

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
UNIWERSYTET OTWARTY

Szanowni Państwo,

z wielką przyjemnością oddaję w Państwa ręce rezultat autorskiego programu „Klimatyczne Katowice”, który jest jedną z naszych odpowiedzi na wyzwania stojące przed nami w zakresie edukacji klimatycznej.

Nie ulega wątpliwości, że zmiany klimatu stanowią jedno z największych wyzwań naszych czasów. W ostatnich latach jako społeczeństwo stajemy się bardziej świadomi realnych zagrożeń, jakie niosą z sobą zmiany klimatu i ich wpływ na większość aspektów naszego życia. Program ten dotyczy edukacji klimatycznej, która jest kluczowa w lepszym zrozumieniu pojęcia „globalne ocieplenie” i skutków tego procesu. W dobie szerzących się denializmów klimatycznych bardzo istotne jest wyczulenie młodych ludzi na ten aspekt, wykształcenie u nich umiejętności logicznego myślenia, analizy danych i weryfikacji ich źródeł. Edukacja klimatyczna stanowi ogół interdyscyplinarnego kształcenia i wychowania w zakresie procesów klimatotwórczych, wpływu procesów naturalnych i antropogenicznych na zmiany klimatu, jak i wskazaniem działań, które musimy podjąć, aby sprostać współczesnym wyzwaniom cywilizacyjnym. Edukacja klimatyczna w przedstawionym programie nauczania jest wielotorowa, ściśle powiązana z edukacją ekologiczną, edukacją na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz edukacją obywatelską w aspekcie zarówno lokalnym, jak i globalnym.

W programie tym prezentujemy kilkadziesiąt scenariuszy lekcji dla uczniów klas siódmych szkół podstawowych. Scenariusze zostały przygotowane przez nauczycieli niemal wszystkich przedmiotów szkolnych. Dziękuję całemu zespołowi, nauczycielom szkolnym i akademickim, za kreatywność, inwencję i wielogodzinną pracę włożoną w przygotowanie materiałów. Dziękuję także dyrektorom oraz nauczycielom szkół podstawowych za gotowość do wdrożenia edukacji klimatycznej i motywowanie uczniów do aktywności na rzecz ochrony klimatu.

Jestem przekonany, że ta interdyscyplinarna ścieżka pomoże młodemu pokoleniu zrozumieć wpływ degradacji środowiska przyrodniczego na przyszłość ludzi i rozwinięte postawy potrzebne do skutecznego działania i odpowiedzi na globalne wyzwania.

Marcin Krupa
Prezydent Miasta Katowice

KRYTYKA KONSUMPCJONIZMU

Autorski program miasta Katowice „Klimatyczne Katowice”

jest z jednej strony propozycją odpowiedzi na potrzebę rzetelnej i wartościowej edukacji dotyczącej zmian klimatycznych, z drugiej zaś próbą zbudowania ścieżek międzyprzedmiotowych w odniesieniu do edukacji o klimacie. Program został opracowany z myślą o uczniach klasy siódmej szkoły podstawowej. Celem przygotowanych scenariuszy lekcji jest uruchomienie w młodych ludziach namysłu nad najważniejszymi kwestiami, z którymi przyszło nam się mierzyć w związku z globalnym ociepleniem i degradacją środowiska naturalnego, wskazanie kierunków niezbędnych zmian, a co najważniejsze, zbudowanie zaangażowania i poczucia sprawstwa przekładających się na aktywne postawy uczniów i chęć przeciwdziałania skutkom katastrofy klimatycznej. Realizatorzy programu mogą pomóc uczniom dostrzec – taką nadzieję mają jego autorzy – że wiedza zdobywana na poszczególnych przedmiotach tworzy całość, a poszczególne jej elementy przenikają się, uzupełniają się i pozostają w ścisłej korelacji.

Przygotowane scenariusze zajęć to efekt wielogodzinnej pracy i ogromnego zaangażowania nauczycieli, metodyków, naukowców – pasjonatów, którzy postanowili zainspirować swoich kolegów i podzielić się pomysłami na to, jak opowiadać młodym ludziom o zmianach klimatu.

Scenariusze tworzą spójny katalog treści dotyczących problematyki zmian klimatu w czterech obszarach tematycznych:

- antropogeniczne zmiany klimatu,
- bioróżnorodność,
- krytyka konsumpcjonizmu,
- transformacja energetyczna.

Zaproponowane w niniejszej publikacji materiały edukacyjne nie stanowią jednak katalogu zamkniętego. Chcielibyśmy, aby treści tego repozytorium były żywą i aktualną inspiracją, unikalnym źródłem wiedzy, sukcesywnie uzupełnianym o kolejne scenariusze zajęć i wzbogacanym o nowatorskie rozwiązania dydaktyczne. Dlatego niezwykle istotna jest dla nas otwarta formuła projektu, zakładająca współtworzenie go przez nauczycieli. Zapraszamy do zaangażowania się w jego rozwijanie wszystkich, którzy mają pomysł na to, jak w ramach nauczanych przez nich przedmiotów dostarczać uczniom najbardziej aktualnej wiedzy o zmianach klimatu i kształtować kompetencje proekologiczne młodego pokolenia.

Poszczególne scenariusze zajęć pokazują, w jaki sposób w praktyce prezentować treści klimatyczne na wybranych przedmiotach w ramach realizacji podstawy programowej dla klas siódmych szkół podstawowych. Złożoność i wieloaspektowość zjawisk związanych z kryzysem klimatycznym powoduje, że na każdym przedmiocie może się znaleźć okazja do omówienia różnych aspektów zmian klimatu. Każdy przedmiot może też znaleźć swoją metodę realizacji tego celu.

Realizacja programu „Klimatyczne Katowice” odbywać się będzie w ramach programów nauczania poszczególnych przedmiotów. I tak, każdemu z czterech obszarów tematycznych przypisany zostanie jeden tydzień na realizację. W ramach jego trwania w szkole dane zagadnienie, np. bioróżnorodność, omawiane będzie w klasach siódmych na zajęciach przedmiotowych prowadzonych z wykorzystaniem

przygotowanych scenariuszy zajęć. W tym samym czasie nauczyciel języka polskiego, matematyki, geografii itd. na swoich zajęciach omawiać będzie tematy wynikające z podstawy programowej, uwzględniając kontekst związany z bioróżnorodnością. Taki sposób organizacji zajęć pokaże interdyscyplinarny charakter treści, umożliwi nakreślenie różnych punktów widzenia wybranego problemu i przyjrzenie mu się z wielu perspektyw, w efekcie da szerszy i złożony obraz danego zagadnienia.

Chcielibyśmy, aby każdy z czterech tygodni tematycznych realizowanych w interwałach czasowych określonych przez same placówki kończył się wspólną aktywnością uczniów, był swoistym szkolnym świętem – podsumowaniem treści, z którymi zapoznali się oni podczas zajęć przedmiotowych. Formuła tego wydarzenia może być dowolna. To, czy będzie to debata, wystawa plakatów, inscenizacja, stworzenie gry czy może kampania edukacyjna w mediach społecznościowych, zależeć będzie wyłącznie od kreatywności młodych ludzi.

Zajęcia realizowane w szkołach będą uzupełnione warsztatami z oferty przygotowanej przez Centrum Edukacji Ekologicznej przy Zespole Szkół nr 2 im. Jarosława Iwaszkiewicza w Katowicach.

Dodatkowo zachęcamy wszystkich nauczycieli do korzystania z mapy instytucji, organizacji i podmiotów zlokalizowanych w Katowicach posiadających ofertę edukacyjną związaną z edukacją klimatyczną: <https://www.katowice.eu/dla-mieszka%C5%84ca/miejskie-centrum-energii/edukacja/edukacja-klimatyczna/mapa-edukacji-klimatycznej>.

Obszar problemowy: Krytyka konsumpcjonizmu

Spowodowana przez człowieka zmiana klimatu jest od lat tematem poważnych badań. Opinia publiczna zmobilizowała się wokół klimatu stosunkowo niedawno, zaniepokojona nie tylko wynikami badań, lecz także coraz częstszymi doniesieniami z całego świata o powodziach, ulewach, huraganach, pożarach lasów czy topniejących lodowcach. Nie sposób zapomnieć, że rozpaczliwe bicie na alarm w sprawie odchodzącego świata rozpoczęło się jednak od ludzi młodych, którzy w proteście wobec opieszałości dorosłych wyszli na ulicę.

Kryzys klimatyczno-środowiskowy sprawił, że z jeszcze większą uwagą należy dyskutować o celach edukacji i sprawić, aby w najbliższym czasie stała się ona jednym z palących zadań do odrobienia. Nie oznacza to jednak, że raz przemyślana i „zaprojektowana” wystarczy na lata, nie będzie wymagała aktualizacji.

Niniejsze zeszyty stanowią przyczynek do rozmowy o edukacji, która nie tylko odpowiadałaby na potrzeby współczesnych uczennic i uczniów, ale tworzyłaby również podwaliny pod „program naprawczy” w obszarach dotkniętych największymi kryzysami. Mamy więc nadzieję, że materiał, który został przygotowany w grupach roboczych złożonych z nauczycielek i nauczycieli katowickich szkół, spotka się z zainteresowaniem wszystkich, którzy na rozmaite sposoby są zaangażowani w edukację. Chcielibyśmy, aby zaproponowane ujęcie stało się inspiracją do działań na rzecz środowiska i klimatu w przestrzeni szkoły oraz jej otoczenia, pragniemy zachęcić nauczycielki i nauczycieli do dzielenia się ze swoimi podopiecznymi ekowiedzą oraz ekowrażliwością.

Pracując nad ideą interdyscyplinarnej edukacji klimatyczno-środowiskowej, założyliśmy, że koncepcja opracowana w ramach działań „nauczyciele nauczycielom” powinna opierać się na kilku filarach: zaangażowaniu, sprawczości (działaniu, partycypacji), empatii, dawaniu nadziei oraz intensywnym byciu w terenie. Pragnęliśmy również dowartościować lokalność oraz narracje kulturowe (np. nowe opowieści, literaturę, teksty kultury), w naszej opinii kluczowe kategorie w zmianie postaw względem Ziemi.

Mamy nadzieję, że edukacja klimatyczno-środowiskowa, którą proponują katowickie nauczycielki i katowiccy nauczyciele zaangażowani w program, dzięki krytycznej lekturze, aktywności gron pedagogicznych oraz ich inwencji pojawi się na każdym przedmiocie, a tym samym idee edukacji międzyprzedmiotowej zostaną zrealizowane, a zjawisko spójności świata oraz jego ekosystemów lepiej zrozumiane. W tym sensie edukacja może się stać ramą kolektywnego i pełnego nadziei myślenia o przyszłości naszej planety i wszystkich istot.

Cena konsumpcjonizmu

Przez konsumpcjonizm rozumiemy postawę polegającą na nieusprawiedliwionym (rzeczywistymi potrzebami oraz kosztami ekologicznymi, społecznymi czy indywidualnymi) zdobywaniu dóbr materialnych i usług. To, że konsumujemy ponad

miarę i przekraczamy zdroworozsądkowe granice wykorzystywania zasobów naszej planety, dobrze pokazuje metoda śladu ekologicznego. Według niej obecnie ludzkość wykorzystuje 175% mocy regeneracyjnych Ziemi. Warto zwrócić uwagę, że jeszcze na początku lat sześćdziesiątych XX wieku ludzkość wykorzystywała zaledwie 60% zasobów biosfery¹. Po raz pierwszy roczna światowa konsumpcja przekroczyła dostępne zasoby naturalne Ziemi w 1970 roku; miało to miejsce 29 grudnia. W roku 2023 Dzień Długu Ekologicznego (dzień danego roku, w którym ludzkość osiąga taki poziom wykorzystania zasobów naturalnych Ziemi, że nasza planeta może się sama zregenerować) przypadał 2 sierpnia. W Polsce do 2 maja 2023 roku wykorzystaliśmy wszystkie zasoby naturalne, które mogą odnowić się w ciągu roku².

Inną obiektywną metodą naukową, która pokazuje skalę naszej nadkonsumpcji, jest koncepcja „granic planetarnych”, określająca kluczowe procesy systemu Ziemi, których przekroczenie może wywołać nagłą, nieliniową i nieodwracalną zmianę środowiska w skali globalnej. Koncepcja ta wyznacza ramy, w których możemy bezpiecznie gospodarować zasobami Ziemi, a tym samym określa granice naszej konsumpcji³. Niepokojący jest fakt, że gdy po raz pierwszy przedstawiono dziewięć granic planetarnych, trzy z nich były już przekroczone, a obecnie przekroczonych jest aż sześć⁴.

Żyjemy na planecie zdominowanej przez ludzi, obciążamy ponad miarę systemy na Ziemi. Jeżeli pragniemy zapewnić ludzkości zrównoważoną przyszłość na naszej planecie, musimy zmienić nasze życie w taki sposób, by zapewnić bezpieczeństwo działania wszystkich systemów Ziemi. Jesteśmy pierwszym pokoleniem, które dzięki nauce wie, w jakim zakresie nadwyrężamy stabilność i potencjał naszej planety i co musimy zrobić, aby podtrzymać rozwój ludzkości w znanej nam formie. Żyjemy w momencie, w którym szybkie, radykalne zmiany są konieczne i dotyczyć muszą wszystkich sfer naszego życia, w tym systemu edukacji. Rozpoczynamy podróż ku wyzwaniom stojącym przed ludzkością w celu osiągnięcia globalnego zrównoważenia.

Kill fashion czy na pewno must have?

Jeżeli pragniemy zapewnić ludzkości zrównoważoną przyszłość na Ziemi, musimy zmienić nasze życie. Żyjemy w świecie, w którym ceni się stan posiadania: im więcej mamy, tym bardziej się liczymy. Człowiek oceniany i definiowany jest przez to, co posiada i jak wygląda. Przejawy konsumpcjonizmu można zaobserwować

1 *Living Planet Report 2022 – Building a Nature Positive Society*, eds. R.E.A. Almond et al., WWF, Gland (Switzerland) 2022, pobrano z: https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/embargo_13_10_2022_lpr_2022_full_report_single_page_1.pdf (27.11.2023).

2 *Earth Overshoot Day*, Global Footprint Network, <https://www.footprintnetwork.org/our-work/earth-overshoot-day/> (dostęp: 27.11.2023).

3 J. Rockström et al., *A Safe Operating Space for Humanity*, „Nature” 2009, vol. 461, s. 472–475, <https://doi.org/10.1038/461472a>.

4 R. Richardson et al., *Earth Beyond Six of Nine Planetary Boundaries*, „Science Advances” 2023, vol 9 (37), <https://doi.org/10.1126/sciadv.adh2458>.

w wielu aspektach codziennego życia współczesnych pokoleń. Ludzie dokonują zakupu nadmiernej ilości dóbr, często gadżetów, których nie potrzebują. Jednym z wielu przejawów konsumpcjonizmu, który w dużej mierze dotyczy młodych ludzi, są nawyki modowe.

Fast fashion ('szybka moda') polega na ciągłym zmienianiu się trendów mody, dostępności modnych artykułów w niskich cenach. Co kilka tygodni sklepy oferują nową odzież słabej jakości, a konsumenci często kupują ubrania, których nie potrzebują. Zbędne i niskiej jakości ubrania lądują później na wysypiskach śmieci, gdzie rozkładając się, powodują wytwarzanie się metanu.

Szybka produkcja ubrań wymaga dużych ilości wody i energii, a same odpady odzieżowe stają się problemem ekologicznym. Branża odzieżowa odpowiada za ponad 10% globalnych emisji CO₂. To więcej niż loty międzynarodowe i żegluga morska razem wzięte, choć ta ostatnia również przyczynia się do zanieczyszczenia naszej planety. Rozwój transportu morskiego, szczególnie tego, który odbywa się kontenerowcami, możliwy jest między innymi dzięki temu, że pragniemy wciąż nowych ubrań, wysyłanych do nas z „końca świata”.

Warto pamiętać, że przemysł mody jest drugim pod względem wielkości światowym konsumentem wody – odpowiada za 20% przemysłowych zanieczyszczeń wód i aż za 35% mikroplastiku trafiającego co roku do oceanów⁵. Szacuje się, że do wyprodukowania jednej bawełnianej koszulki potrzeba 2700 litrów wody, co wystarcza na zaspokojenie zapotrzebowania za wodę pitną dla jednej osoby przez 2,5 roku⁶.

Masz wybór. Zmiana zaczyna się już w Twojej szafie.

Jeśli podejmujemy próbę ograniczania konsumpcji, to nie rezygnujmy przy pierwszej porażce. Marta Sapała, autorka książek o marnowaniu, w jednym z wywiadów powiedziała: „Nie potrzebujemy garstki ludzi, którzy będą wdrażać *zero waste* idealnie. Potrzebujemy milionów robiących to nieidealnie”. I to jest dobry plan.

Główny cel edukacyjny

Głównym celem lekcji opartych na scenariuszach z zakresu krytyki konsumpcjonizmu jest wypracowanie postaw umożliwiających zrównoważone konsumowanie i zmniejszenie negatywnego wpływu naszej konsumpcji na planetę i jej zasoby.

Szczegółowe cele edukacyjne:

1. Naprawianie i recykling.
2. Stosowanie filozofii *zero waste*.

⁵ Nowy raport potwierdza: „szybka moda” niszczy planetę, Rp.pl, 9.04.2020, <https://sukces.rp.pl/styl/art17704591-nowy-raport-potwierdza-szybka-moda-niszczy-planete> (dostęp: 12.12.2023).

⁶ *The Impact of Textile Production and Waste on the Environment (Infographics)*, News. European Parliament, 29.12.2020, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20201208STO93327/the-impact-of-textile-production-and-waste-on-the-environment-infographics> (dostęp: 15.12.2023).

3. Kupowanie produktów lokalnych.
4. Zamawianie lokalnie.
5. Wybieranie lokalnych firm oraz biznesów, o ile są prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju
6. Kupowanie odzieży wysokiej jakości.
7. Unikanie szybkiej mody.
8. Wspieranie idei sklepów *second-hand*.
9. Zachęcanie do oddawania zbędnych produktów oraz wymieniania się nimi (zob. idea „podzielników”).
10. Wybieranie materiałów ekologicznych (bawełny organicznej, lnu, konopi lub tkanin z recyklingu).
11. Umiejętność odczytywania znaczeń symboli znajdujących się na metkach.
12. Budowanie świadomości technik manipulacyjnych stosowanych w reklamach.
13. Zachęcanie do oszczędzania, a nie wydawania.
14. Zdobywanie wiedzy o tym, jak i gdzie powstają produkty, które kupujesz.
15. Zachęcanie do refleksji podczas planowania wakacji czy krótkich pobytów za granicą (nad wyborem sposobu spędzania wolnego czasu, środków transportu).
16. Kształcenie świadomości prawdziwych kosztów kupowanych produktów, uwzględniających wysiłek i niesprawiedliwe traktowanie pracowników, którzy te produkty wykonali.
17. Budowanie świadomości pracy wykonywanej przez dzieci podczas produkcji towarów.
18. Zwrócenie uwagi na sposób, w jaki traktuje się i wykorzystuje się zwierzęta podczas wytwarzania produktów, które kupujesz.
19. Uwrażliwianie na koszty, jakie ponosi środowisko podczas produkcji rozmaitych towarów.
20. Kształtowanie postawy odporności na komunikaty mówiące, że swoją wartość buduje się przez konsumowanie (na przykład propagowanie innych od kupowania form spędzania wolnego czasu i budowania pewności siebie).

(EKO)inspirownik nauczycielski

- Ehrenreich B., *Za grosze pracować i (nie) przeżyć*, przeł. B. Gadomska, Wydawnictwo W.A.B, Warszawa 2006
- Hickel J., *Mniej znaczy lepiej. O tym, jak odejście od wzrostu gospodarczego ocali świat*, przeł. J.P. Listwan, Karakter, Kraków 2021
- *Każdemu jego śmietnik. Szkice o śmieciach i śmietniskach*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2019
- Klein N., *No logo. Bez przestrzeni, bez wyboru, bez pracy*, przeł. M. Halaba, H. Jankowska, K. Makaruk, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2016
- *Living Planet Report 2022 – Budowanie pozytywnej przyszłości w niepewnym świecie*. red. R.E.A. Almond, WWF, Gland (Szwajcaria) 2022, pobrano z: https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/WWF%20Poland%20-%20LPR_2022_PE%C5%81NY_RAPORT_0.pdf

- Łubieński S., *Książka o śmieciach*, Wydawnictwo Agora, Warszawa 2020.
- *Moda – prawdziwe koszty (The True Cost)* [film dokumentalny], reż. A. Morgan, 2015.
- Płonka M., *Etyka w modzie, czyli CSR w przemyśle odzieżowym / Ethics in Fashion, CSR in the Garment Industry*, [tłum. wersji ang. Lingua Lab], mskpu – Międzynarodowa Szkoła Kostiumografii i Projektowania Ubioru, Warszawa 2013.
- Rabij M., *Życie na miarę. Odzieżowe niewolnictwo*, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2016.
- Sapała M., *Mniej. Intymny portret zakupowy Polaków*, Grupa Wydawnicza Relacja, Warszawa 2014.
- Sapała M., *Na marne*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2019.

Metody pracy na lekcjach:

- ćwiczenia praktyczne – zobacz metki ubrań, produktów, odpowiedz na pytanie, skąd pochodzą Twoje zakupy
- ćwiczenia terenowe – zapytaj w sklepie, skąd są warzywa, owoce; zobacz metki w sieciówkach i napisz raport, skąd są ubrania w polskich sieciówkach; spisz slogany reklamowe w wybranych sklepach
- ćwiczenie z zakresu sprawczości zgodne z filozofią *zero waste* – zrób ze starych rzeczy nową, na przykład doniczkę z niepotrzebnej filiżanki, narzędziownik na biurko lub biżuterię z puszek
- ćwiczenia twórcze – zorganizuj wystawę pt. *Drugie życie odpadów* (nazwij eksponaty, sporządź ich opisy)
- ćwiczenia z wyobraźni – zaproponuj hasła antyreklamowe (odpowiadające na pytanie, dlaczego nie powinniśmy kupić danego produktu), stwórz zasady, jak nie kupować
- ćwiczenia z uważności – odpowiedz na pytania, jaka muzyka pojawia się w marketach i jak wpływa na zakupy; zwróć uwagę na głośność reklam w przerwach programów telewizyjnych i filmów (czy domyślasz się, jaką funkcję ma pełnić zmiana głośności?); zastanów się, skąd wziął się termin „opera mydlana”

Słowa klucze:

konsumpcja, *fast fashion*, moda, szwalnie w Bangladeszu, ślad wodny, ślad węglowy, ślad ekologiczny, granice planetarne, umiar, ograniczanie, jadalnielnie, *zero waste*, ubrania cyfrowe, skóra wegańska, przemysłowa hodowla zwierząt, uprawa bawełny, recykling, upcykling, obieg zamknięty, dieta roślinna, użyteczność, gadżet, *couchsurfing* albo *carpooling*, ekoturystyka

Zapraszamy do działania!

Magdalena Ochwat, Piotr Skubała, Małgorzata Wójcik-Dudek

Notatki

A large area of dotted lines for taking notes, spanning most of the page width and height.

Przedmiot: CHEMIA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Katarzyna Wojtków

Temat lekcji:

Na co mam wpływ? Współczesny konsumpcjonizm

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: fizyka, biologia

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- poznaje znaczenie wody w życiu człowieka
- zna dane dotyczące średniego dziennego zużycia wody
- wie, co to jest ślad wodny

Kształcące:

Uczeń:

- porównuje zużycie wody podczas brania prysznica lub kąpeli
- nabywa umiejętności obliczania śladu wodnego za pomocą specjalnego kalkulatora

Wychowawcze:

Uczeń:

- uświadamia sobie, jak niebezpieczne są zmiany klimatyczne
- przekonuje się o negatywnym wpływie człowieka na środowisko naturalne
- potrafi podać przykłady działań wpływających na ochronę środowiska i oszczędność wody

Metody pracy:

pogadanka, burza mózgów, praca z tekstem, praca indywidualna i w grupach

Środki i pomoce dydaktyczne:

- tablica interaktywna
- karta pracy z treścią zadania (załącznik 1)

Pytania kluczowe:

- W jaki sposób mogę wpłynąć na chemiczny konsumpcjonizm?
- Co mogę zrobić, aby racjonalnie korzystać z zasobów wody?

Literatura

- *Czym jest „śląd wodny”? Jak go ograniczyć?*, Klimada 2.0, 19.08.2020, <https://klimada2.ios.gov.pl/slاد-wodny/>.
- *Pomagasz czy szkodzisz? Poznaj swój śląd wodny*, Rankomat, <https://rankomat.pl/woda/?result=656b64541395e>.
- Schlossberg T., *Ukryta konsumpcja. Wpływ na środowisko, z którego nie zdajesz sobie sprawy*, przeł. A. Halbersztat, Warszawa, Marginesy, 2021.
- *What's Your Water Footprint?*, <https://www.watercalculator.org/>.
- *Zweryfikuj swój osobisty śląd wodny*, SPAeden.pl, <https://spaeden.pl/styl-zycia/ekologia/3031-slاد-wodny>.

Część pierwsza. Wprowadzenie

Może się wydawać, że świat, w którym żyjemy, daje nam nieskończone możliwości. Styl życia, który prowadzimy – dążenie do ciągłego nabywania dóbr, nadmierne zużycie energii, wody czy tworzyw sztucznych – powoduje wysokie zanieczyszczenie środowiska. Do globalnego kryzysu ekologicznego przyczyniły się niecierpliwość i chciwość ludzka (wszystko musimy mieć „tu i teraz”) oraz nasze przyzwyczajenie do wygody. Zużywamy coraz większą ilość energii, marnujemy ją. Zużywamy także ogromne ilości wody, zanieczyszczamy ją, w rezultacie dostępnej wody pitnej brakuje dla coraz większej liczby mieszkańców Ziemi. Na dzisiejszej lekcji zajmiemy się tym problemem. Omówimy sposoby, w jakie możemy zadbać o wodę i środowisko.

Część druga. Przebieg lekcji

1. Podaj uczniom temat lekcji i omów z nimi jej cele. Następnie przypomnij informacje potrzebne do obliczenia zadania.

$$1 \text{ dm}^3 = 1 \text{ dm} \times 1 \text{ dm} \times 1 \text{ dm}$$

$$1 \text{ dm}^3 = 1 \text{ l}$$

$$1 \text{ m}^3 = 1000 \text{ l}$$

2. Zanim rozdasz karty pracy z treścią zadania, zadaj uczniom pytania: W jaki sposób korzystają z wody w swoich domach, na przykład czy korzystają z prysznicy, czy kąpią się w wannie? Czy dbają o to, by nie woda nie leciała z kranu, gdy myją zęby? Czy myją naczynia pod bieżącą wodą? Omów pomysły zmniejszenia zużycia wody.

Przykładowe odpowiedzi

Bezpośrednie zużycie wody ograniczysz:

- dbając, by kran był zakręcony, gdy myjesz zęby i namydłasz dłonie
- biorąc prysznic zamiast kąpieli w wannie (pamiętaj, że podczas brania prysznicy woda nie musi lecieć cały czas!)
- wybierając wodooszczędne urządzenia AGD

- włączając urządzenia dopiero wtedy, gdy są zapełnione (ale nie przepelnione)
- dbając, by kran był zakręcony, lub używając miski – jeśli zmywasz naczynia w zlewie
- zbierając deszczówkę – rośliny w ogrodzie bardzo ją lubią.

Pośrednie zużycie wody ograniczysz:

- kupując tylko potrzebne rzeczy, szczególnie jedzenie
- ograniczając ilość wyrzucanego pożywienia poprzez wykorzystywanie w kuchni wszystkich dostępnych produktów, które nadają się jeszcze do spożycia
- kupując artykuły o możliwie niskim śladzie wodnym (*Czym jest „ślad wodny”? Jak go ograniczyć?*, <https://klimada2.ios.gov.pl/slاد-wodny/>).

3. Rozdaj uczniom karty pracy z treścią zadania (załącznik 1). Odczytaj treść zadania.

Rozwiązanie zadania:

Dane:

Zużycie wody podczas 5-minutowego prysznica – 50 l

Cena 1 m³ wody w Katowicach w 2023 r. – 14,11 zł

Przeciętna wanna mieści ok. 120 l wody

Szukane:

Ilość wody, którą zużywa 4-osobowa rodzina przez 7 dni w tygodniu

Tygodniowy koszt zużycia wody

Co jest droższe – wzięcie prysznica czy kąpiel w wannie? Ile razy droższe?

Rozwiązanie:

$$50 \text{ l} \times 4 \text{ os.} = 200 \text{ l}$$

200 l \times 7 dni = 1400 l (tygodniowe zużycie wody, jeśli wszyscy w 4-osobowej rodzinie biorą prysznic)

$$1000 \text{ l} - 14,11 \text{ zł}$$

$$1400 \text{ l} - x \text{ zł}$$

$$x = 19,75 \text{ zł (koszt wzięcia jednego prysznica)}$$

$$120 \text{ l} \times 4 \text{ os.} = 480 \text{ l}$$

480 l \times 7 dni = 3360 l (zużycie wody podczas kąpieli w wannie)

$$1000 \text{ l} - 14,11 \text{ zł}$$

$$3360 \text{ l} - x$$

$$x = 47,41 \text{ zł (koszt jednej kąpieli w wannie)}$$

$3360 \text{ l} - 1400 \text{ l} = 1960 \text{ l}$ (różnica w ilości wylanej wody)

$47,41 \text{ zł} / 19,75 \text{ zł} = 2,4$ (koszt kąpiel w wannie jest 2,4 razy większy od kosztu prysznic)

$47,41 \text{ zł} - 19,75 \text{ zł} = 27,66 \text{ zł}$ (różnica między kosztem kąpiel w wannie a kosztem zużycia wody podczas brania prysznic)

Odpowiedź:

Więcej zapłacimy za wodę, gdy będziemy się kąpać w wannie, niż gdy będziemy brać prysznic.

4. Uczniowie indywidualnie rozwiązują zadanie, dzieląc rozwiązanie na etapy, zapisują rozwiązanie w zeszycie i podają wyniki. Rozwiązanie zadania nie powinno zająć więcej niż 5–7 minut.
5. Podziel uczniów na grupy i każdej z grup przydziel zadanie: Podaj przykłady działań, które można zrealizować w domu, szkole i naszym otoczeniu, aby nie zanieczyszczać wody. Wykonanie zadania nie powinno zająć więcej niż 10–15 minut. Następnie poproś każdą z grup o zaprezentowanie swoich pomysłów. Zwróć uwagę na kreatywne pomysły, takie jak ograniczenie używania środków chemicznych, segregowanie odpadów, czyli niewyrzucanie ich do zbiorników wodnych, ograniczenie używania nawozów i pestycydów w rolnictwie, przeprowadzenie regularnych napraw systemów kanalizacyjnych, aby uniknąć wycieku ścieków do wód gruntowych.
6. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, co to jest ślad wodny.

Ślad wodny mierzy ilość wody zużywanej do produkcji danego produktu lub danej usługi. Jest podzielony na kilka etapów: 1) kreślenie ilości wody zużywanej bezpośrednio: mycie, pranie, podlewanie ogrodu, oraz pośrednio, na przykład gdy pijemy herbatę w szklance, to oprócz tych 250 ml wody musimy uwzględnić również wodę, która była potrzebna do uprawy herbaty; 2) określenie wszystkich etapów produkcji; 3) przypisanie ilości wody do poszczególnych kategorii w zależności od rodzaju produkcji (najważniejsze kategorie wody to: woda zielona – ilość wody z deszczu, która naturalnie nawilża glebę, woda niebieska – woda pobierana z powierzchni ziemi lub z ujęć wodnych, woda szara – woda zużyta w procesach domowych, poza toaletą).

7. Po co oblicza się ślad wodny?

Mierzenie śladu wodnego pomaga zrozumieć łańcuchy dostaw i zużycie wody na poszczególnych etapach produkcji, a także pozwala rozwiązywać problemy z niedoborem i zanieczyszczeniem wody.

8. Obliczenia śladu wodnego są dosyć skomplikowane i wymagają szczegółowych danych dotyczących procesu produkcji danego produktu. Różne narzędzia i bazy danych umożliwiają dokonywanie tych obliczeń, ale należy pamiętać, że są one obarczone pewnym stopniem niepewności. Działanie kalkulatora możesz pokazać z wykorzystaniem następujących stron: <https://www.watercalculator.org/>, <https://rankomat.pl/woda/>.
9. Razem z uczniami oblicz, jaki jest ich ślad wodny. Uczniowie mogą w tym celu użyć własnych telefonów.

Część trzecia. Podsumowanie zajęć

1. Sprawdź wyniki rozwiązanego zadania. Wskaż ucznia, który rozwiąże zadanie na tablicy. Omów wynik i pozwól uczniom na wyciągnięcie wniosków. Oceń aktywność uczniów.

Drobne codzienne działania, takie jak oszczędzanie wody, właściwe gospodarowanie odpadami, mają pozytywny wpływ na stan naszych wód. Warto pamiętać, że troska o wodę to nie tylko obowiązek, lecz także sposób dbania o naszą planetę Ziemię. To ważne dla kolejnych pokoleń.

Przedmiot: ETYKA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Robert Kajstura

Temat lekcji:

Historia świąt Bożego Narodzenia w Polsce Krótki żywot drzewka świątecznego

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: biologia, język polski

Wprowadzenie

Na przestrzeni wieków święta Bożego Narodzenia przeżywano na różne sposoby. Wiele tradycji zostało zapomnianych, inne przetrwały próbę czasu. Młode pokolenie Polaków często nie zdaje sobie sprawy z ogromniej zmiany, którą zapoczątkował koniec systemu komunistycznego w Polsce. Przyzwyczajone jest do dobrobytu, często nie ma świadomości, że 40 lat temu rzeczywistość wyglądała zupełnie inaczej. Choinka świąteczna, będąca ważnym symbolem świąt Bożego Narodzenia, ewoluowała adekwatnie do zmian społecznych zachodzących w naszym kraju. Obecna w każdym domu stała się synonimem dobrobytu. Warto zastanowić się, czy na pewno darzymy to specjalne drzewko należyty szacunkiem.

Pytanie kluczowe:

- Czy jesteśmy świadomi tego, że konsumpcjonizm zdominował sposób przeżywania świąt Bożego Narodzenia?

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- wie, dlaczego choinka stała się symbolem świąt

Kształcące:

Uczeń:

- dostrzeże problem konsumpcjonizmu w czasie świąt Bożego Narodzenia
- rozumie zmiany w przeżywaniu świąt Bożego Narodzenia w Polsce na przestrzeni lat
- umie dzielić się swoimi doświadczeniami związanymi z przygotowaniem, przeżywaniem i przemijaniem świąt

Wychowawcze:**Uczeń:**

- podejmuje refleksję na temat symptomów konsumpcjonizmu w życiu swoim i swojej rodziny
- poznaje i koryguje praktyki konsumenckie

Metody i techniki pracy:

praktycznego działania, oglądowa, słowna, indywidualna, zbiorowa

Środki dydaktyczne:

- zdjęcia (załącznik 1)
- prezentacja PDF na temat zmian w przeżywaniu świąt na przestrzeni lat (załącznik 2)
- film o wyborze choinki: *Żywa czy sztuczna? Jak wybrać choinkę na święta? | Oblicza lasów #6*, YouTube, Echa Leśne, 20.12.2016, <https://www.youtube.com/watch?v=49TX-Rh6va4>
- po 3 karteczki samoprzylepne dla każdego ucznia
- gra Kahoot (osoba prowadząca powinna wcześniej założyć bezpłatne konto na Kahoot!): <https://create.kahoot.it/share/drzewko-swiateczne/c7f2bfec-f941-4aaf-b8f8-61ba2acb19ce>

Wprowadzenie do lekcji

Omówienie historycznych zmian i ich uwarunkowań w przeżywaniu, celebrowaniu świąt Bożego Narodzenia w Polsce.

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Przedstawienie prezentacji w formacie PDF na temat zmian w przeżywaniu świąt Bożego Narodzenia (załącznik 1).
2. Prezentacja filmu *Żywa czy sztuczna? Jak wybrać choinkę na święta? | Oblicza lasów #6*.
3. Zaprezentowanie uczniom zdjęcia przedstawiającego rodzinę wybierającą drzewko na święta. Zadanie pytań dotyczących prezentowanego zdjęcia (załącznik 1): Co przedstawia obrazek?, Jakie emocje, Waszym zdaniem, towarzyszą osobom na obrazku? Wybór ucznia, który zechciałby podzielić się z grupą swoim podobnym do prezentowanego na zdjęciu doświadczeniem. Każdy uczeń zapisuje na karteczce wybraną emocję, która kojarzy mu się z tym, co widzi na zdjęciu.
4. Zaprezentowanie kolejnego zdjęcia, przedstawiającego udekorowaną choinkę i rodzinną atmosferę świąteczną. Zadanie pytań dotyczących prezentowanego zdjęcia (załącznik 1): Co przedstawia ilustracja? Jakie emocje, Waszym zdaniem, towarzyszą osobom na ilustracji? Wybór ucznia, który zechciałby się podzielić z grupą swoim podobnym do prezentowanego na zdjęciu doświadczeniem. Każdy uczeń zapisuje na karteczce wybraną emocję, która kojarzy mu się z tym, co widzi na zdjęciu.

5. Zaprezentowanie ilustracji z choinką leżącą obok śmietnika. Zadanie pytań dotyczących prezentowanego zdjęcia (załącznik 1): Co przedstawia ilustracja? Wybór ucznia, który zechciałby podzielić się z grupą swoimi emocjami związanymi z tym, co przedstawia ilustracja. Każdy uczeń zapisuje na karteczce wybraną emocję skojarzoną z tym, co widzi na zdjęciu.

Podsumowanie zajęć

Sprawdzenie zapamiętanych wiadomości z lekcji w formie gry Kahoot! (<https://create.kahoot.it/share/drzewko-swiateczne/c7f2bfec-f941-4aaf-b8f8-61ba2acb19ce>).

Załącznik 1

Wybór choinki

http://womanadvice.pl/sites/default/files/imagecache/width_660/rodzina_176.jpg

Atmosfera świąteczna

https://v.wpimg.pl/NDIxMTgyYSUoGjtnSAJsMGtCbz0OW2JmPFp3dkg2YXJ9TDViU01hIAUKCYCCSFqLgo4JAYOPmo5FGIIFxBhMnhXKT0UCSILMFcoOQUcKmt-Sy5lXkl8IGQdKzJWVHpwLUhgNl5Ldml_HXw2Ahp5cHkedGBFBA

Choinka na śmietniku

<https://pomorska.pl/swiecie-nie-wrzuczaj-choinki-do-smietnika/ar/7325997>

Święta Bożego Narodzenia

KRÓTKA HISTORIA

PRZYSŁOWIA ZWIĄZANE Z WIGILIĄ

*„Jakiś w Wigilię, taki cały rok”
„Ten dzień jaki, cały rok taki”.*

**DAWNEJ WIERZONO, ŻE WIGILIA TO DZIEŃ
ODNOWIENIA – TO, JAK SIĘ PRZEŻYŁO TEN DZIEŃ,
MIAŁO MIEĆ WPŁYW NA CAŁY ROK.**

<https://histmag.org/Boze-Narodzenie-historia-i-swiateczne-tradycje-12446>

**W CZASIE WIECZERZY NALEŻAŁO
SPRÓBOWAĆ WSZYSTKICH POTRAW –
KTO SPRÓBUJE WSZYSTKICH,
TEGO NIE OMINĄ PRZYJEMNOŚCI
W PRZYSZŁYM ROKU.**

<https://histmag.org/Boze-Narodzenie-historia-i-swiateczne-tradycje-12446>

ZOSTAWIANO PUSTE MIEJSCĘ DLA DUSZ, KTÓRE
PRZYCHODZĄ W TEN WIECZÓR DO DOMÓW.

ZOSTAWIANO PUSTE MIEJSCĘ DLA DUSZ, KTÓRE
PRZYCHODZĄ W TEN WIECZÓR DO DOMÓW.

W TRUDNYCH CZASACH WOJNY PUSTY TALERZ
W DOMACH POLAKÓW CZEKAŁ NA KOGOŚ BLISKIEGO,
KTO W KAŻDEJ CHWILI MÓGŁ WRÓCIĆ Z WOJNY.

<https://histmag.org/Boze-Narodzenie-historia-i-swiateczne-tradycje-12446>

**W CHŁOPSKICH TRADYCJACH
ZAPRASZANO DO IZBY ZWIERZĘTA,
DZIELONO SIĘ Z NIMI OPŁATKAMI.**

**NIEKTÓRE Z TYCH TRADYCJI
SĄ NADAL ŻYWE.**

<https://histmag.org/Boze-Narodzenie-historia-i-swiateczne-tradycje-12446>

TRADYCJA POLSKA W TEN SZCZEGÓLNY DZIEŃ NAKAZYWAŁA POST ILOŚCIOWY I JAKOŚCIOWY.

<https://www.agrofakt.pl/wigilia-na-mazowszu/>

<https://radiogdansk.pl/wiadomosci/2023/12/23/12-postnych-potraw-sianko-pod-brusem-i-oplatek-jutro-zasiadziemy-do-kojaci-wigilnej/>

**CHOINKA MA BARDZO DŁUGĄ TRADYCJĘ –
W XV WIEKU EUROPEJSKIM ZWYCZAJEM
PRZYNOŚONO DO DÓMÓW ZIELONE GAŁĄZKI ZWANE
„PODŁĄŻNICZKĄ”, KTÓRE WIESZANO NA BELKI.**

<https://wiadomosci.px.pl/nie-choinka-a-podlazniczka,66911>

<https://swietokrzyskie.org.pl/podlazniczka-babosc-choinki>

W XIX WIEKU WZOROWANO SIĘ NA NIEMIECKICH SAŚIADACH I STAWIANO CAŁE DRZEWA NA PODŁODZE. DZISIAJ CHOINKA, ZGODNIE Z NAUKĄ KOŚCIOŁA, JEST ODWZOROWANIEM RAJSKIEGO DRZEWA POZNANIA DOBRA I ZŁA. ZACZĘTO OZDABIAĆ JĄ ŁAŃCUCHAMI Z BIBUŁY I SŁOMY NA PAMIĄTKĘ WĘŻA KUSCIELA.

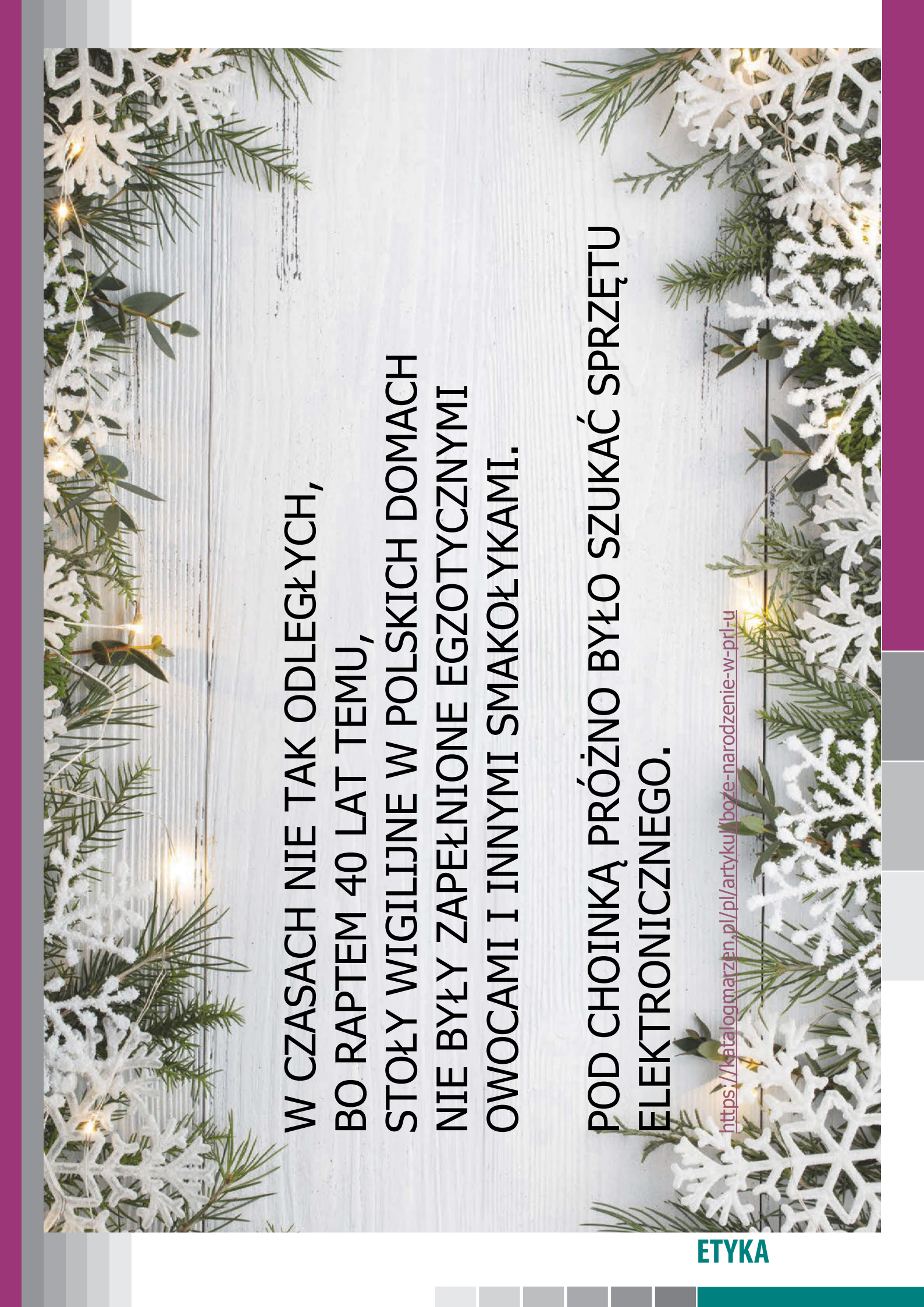
PREZENTY POD CHOINKĄ, BEZ KTORYCH
NIE MOŻEMY DZISIAJ PRZEŻYĆ WIGILII,
TO ZWYCZAJ NASZYCH CZASÓW.

TRUDNO ZNALEŹĆ W POLSKIEJ TRADYCJI
JAKIEŚ ZNAKI OBECNIE PANUJĄCYCH
ZWYCZAJÓW.

<https://histmag.org/Boze-Narodzenie-historia-i-swiateczne-tradycje-12446>

Święta Bożego Narodzenia W PRL

W CZASACH NIE TAK ODLEGŁYCH,
BO RAPTEM 40 LAT TEMU,
STOŁY WIGILIJNE W POLSKICH DOMACH
NIE BYŁY ZAPEŁNIONE EGZOTYCZNYMI
OWOCAMI I INNYMI SMAKOŁYKAMI.

POD CHOINKĄ PRÓŻNO BYŁO SZUKAĆ SPRZĘTU
ELEKTRONICZNEGO.

<https://katalogmarzen.pl/pl/artyku/boze-narodzenie-w-prl-u>

PREZENTY POD CHOINKĄ NIE BYŁY ZBYT
OKAZAŁE, POPULARNE BYŁY PIŻAMY, PERFUMY,
WODY KOŁOŃSKIE. DZIEWCZYNKI CZĘSTO
DOSTAWAŁY LALKI.

MIMO ŻE DZISIAJ MOŻE NAM SIĘ TO WYDAWAĆ
BŁAHE I MAŁO WARTĘ, TO LUDZIE
AUTENTYCZNIE CZĘSTO CIESZYLI SIĘ Z TEGO,
CO ZOSTAŁO IM PODAROWANE.

<https://katalogmarzen.pl/pl/artyku/boze-narodzenie-w-prl-u>

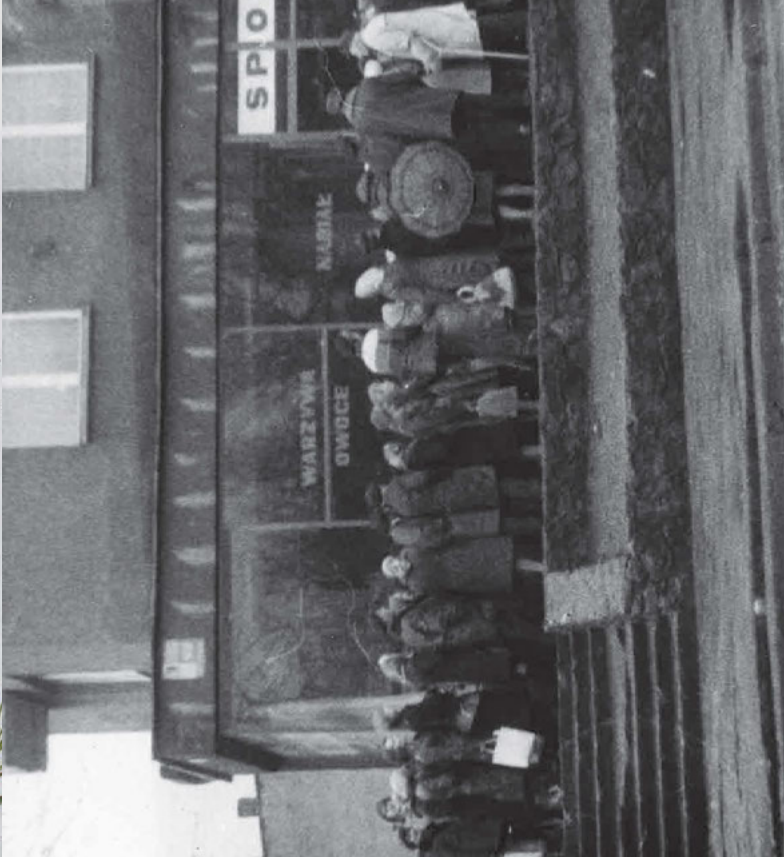
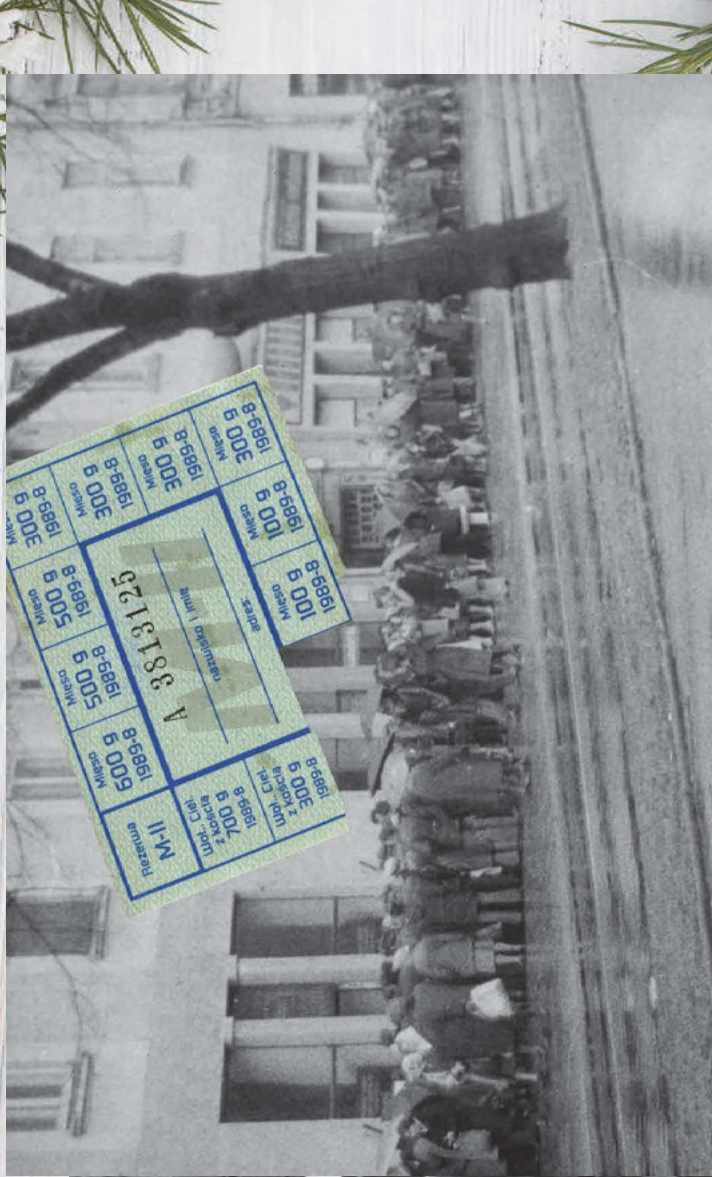
<https://ok24.pl/boze-narodzenie-w-czasach-mlu-chlojka-przy-mieblosciance-zdjecia/ga/c1-15989787/zd/53759925>

<https://superbiz.se.pl/galeria/quiz-6-swiata/h-w-pn-u/gg-E2aQ-9S3b-BjQ/gp-6SUM-YTST-Mj2-12>

**ZDOBYCIE JAKIEGOŚ TOWARU W TAMTYCH
CZASACH BYŁO NIE LADA WYZWANIEM.
SKLEPY ZWYKLE ŚWIECIŁY PUSTKAMI.**

**WŁADZE PRL-U NA PRODUKTY WYDAWAŁY
OBYWATELOM KARTKI, BEZ KTÓRYCH
NIE MOŻNA BYŁO DOSTAĆ POŻĄDANYCH
TOWARÓW.**

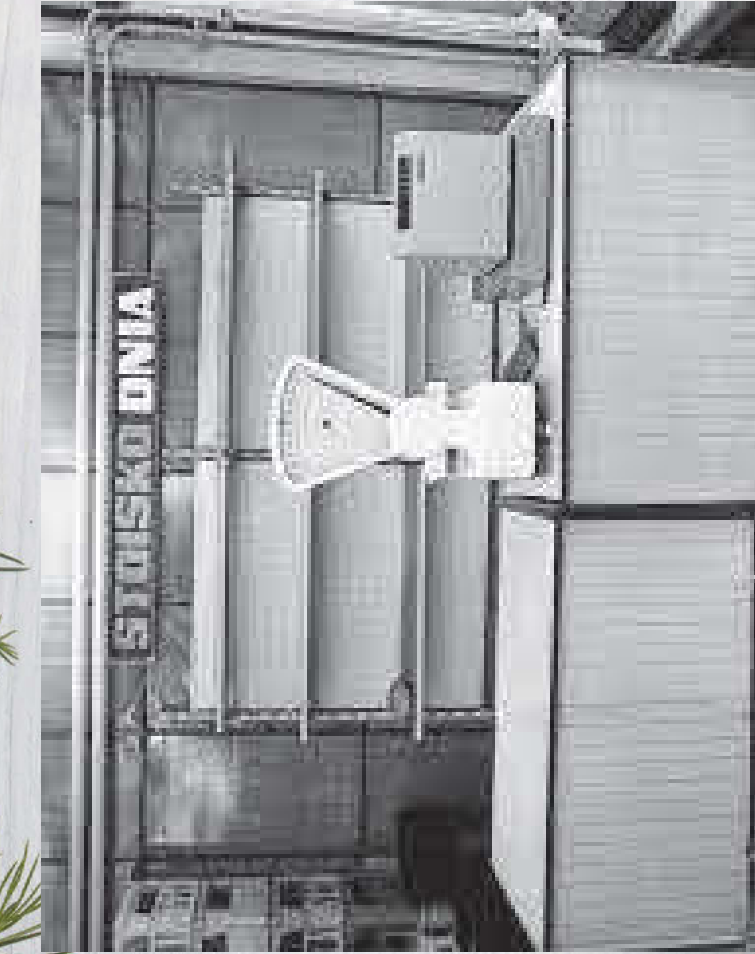

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/167183,dobra-luksusowe-w-prl.html>

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/167183,dobra-luksusowe-w-prl.html>

BRAKI W ZAOPATRZENIU SKLEPÓW ZMUSZAŁY LUDZI DO KUPOWANIA POTRZEBNYCH PRODUKTÓW Z DUŻYM WYPRZEDZENIEM. BYWAŁO, ŻE JUŻ W LISTOPADZIE OBYWATELE POLSKI LUDOWEJ ZMUSZENI BYLI STAĆ W DŁUGICH KOLEJKACH ZA UPRAŻNIONYMI ZAKUPAMI. TO, CO UDAŁO SIĘ DOSTAĆ, PRZECHOWYWANO W SPIŻARNI DO ŚWIĄT (WŚRÓD GOSPODYŃ POPULARNE BYŁO POWIĘDZENIE „ZOSTAW NA ŚWIĘTA”).

<http://quizydlawiedzy.pl/zakupy-w-prl-u-ile-pamietasz-z-tamtych-czasow/>

<https://www.se.pl/wiadomosci/polska/puste-polki-i-kartki-na-mieso-czyli-sklepy-w-prlu-aa-m2017zk7v-ttv4.html>

BYWAŁO, ŻE CAŁE RODZINY BYŁY ANGAŻOWANE W „TRZYMANIE KOLEJKI” ZA TYM, CO W DANYM DNIU POJAWIŁO SIĘ NA LADZIE.

„PRZEDŚWIĄTECZNE STANIE” OBOWIĄZYWAŁO ZA KARPIEM I ZA WSZYSTKIM INNYM, CO LUDZIE MOGLI DOSTAĆ, PO DŁUGIM STANIU MOŻNA BYŁO WYMIENIĆ KARTKI I PIENIĄDZE NA POŻĄDANY TOWAR. WIELU PRODUKTÓW NIE MOŻNA BYŁO KUPIĆ, TAK ŻE ŚWIĄTECZNA KOLACJA SKŁADAŁA SIĘ Z TEGO, CO UDAŁO SIĘ KUPIĆ.

W PRL-U WIĘKSZOŚĆ LUDZI KORZYSTAŁA ZE SZTUCZNEGO DRZEWKA WIELOKROTNEGO UŻYTKU. WYNIKAŁO TO NIE TYLKO ZE ŚWIADOMEGO WYBORU, ILE RACZEJ Z BRAKU MOŻLIWOŚCI ZAKUPU ŻYWEGO DRZEWKA. DRZEWKA ŚWIĄTECZNE OZDABIANO ZWYKLE CUKIERKAMI, ANIOŁKAMI Z PAPIERU, WŁASNORĘCZNIE WYKONANYMI ŁAŃCUCHAMI. BOMBKI CHOINKOWE BYŁY SZKLANE I KRUCHE, CZĘSTO W KSZTAŁCIE CZERWONYCH MUCHOMORKÓW, MIKOŁAJÓW I KRÓLÓW.

<https://katalogmarzen.pl/pl/artyku/boze-narodzenie-w-prl-u>

<https://www.horizon.pl/blog/swieta-pri-dekoracje-domu-prezenty-swiateczne-origami/>

Przedmiot: FIZYKA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Joanna Grecka-Otremba

Temat lekcji:

Co ma wisieć, nie opadnie – smog w butelce

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: chemia, biologia, geografia

Cele lekcji

Cel ogólny

rozbudzanie zainteresowania otaczającym światem, w tym analizowanie problemu zmian klimatycznych, poprzez grupowe wykonanie i analizę eksperymentów dotyczących powstawania smogu

Poznawcze:

Uczeń:

- zna pojęcie smogu
- zna pojęcia ciśnienia, ciśnienia atmosferycznego, temperatury
- potrafi wyjaśnić, w jakich warunkach powstaje smog
- potrafi wyciągać wnioski i współpracować w grupie

Kształtujące:

Uczeń:

- potrafi doświadczalnie pokazać, jak powstaje smog
- potrafi pracować z materiałem źródłowym, w tym popularnonaukowym
- potrafi odczytywać dane z diagramów, tabel, wykresów

Wychowawcze:

Uczeń:

- potrafi współpracować w grupie i wziąć odpowiedzialność za swoją pracę
- potrafi zrozumieć i uszanować opinię i zdanie innych osób
- potrafi docenić wkład pracy wniesiony przez inne grupy
- potrafi uświadomić sobie wpływ działalności człowieka na zmiany klimatyczne

Treści nauczania: V. 3, 4, 7

Metody i techniki pracy:

praca w grupach, burza mózgów, praca indywidualna, eksperyment, pokaz

1/10

Środki i pomoce dydaktyczne:

- tablica interaktywna
- komputer
- multipodręcznik
- materiały plastyczne
- słoiki (2 szt.)
- suchy lód lub kostki lodu
- folia aluminiowa
- gumki recepturki
- micro:bit z czujnikiem zanieczyszczeń
- zapalki lub zapalarka
- balonik
- butelka plastikowa
- nożyczki/igła
- papierki
- Modułowe Pracownie Przyrodnicze – moduł „Jakość powietrza” (firmy Moje Bambino)

Pytania kluczowe:

- Dlaczego tworzy się smog? Jakie muszą być spełnione warunki, aby powstał smog?
- Dlaczego dym nie ucieka ze słoika?
- W jaki sposób pokazać, że powietrze istnieje?

Literatura

- Bieżące dane pomiarowe, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current> (strona internetowa z bieżącymi danymi pomiarowymi)
- #Kopernikwdomu – Smog w słoiku – wyjaśnienie, YouTube, Centrum Nauki Kopernik, 26.03.2020, <https://www.youtube.com/watch?v=hqu73R0XSvE>
- Laskowski I., *Mgły i ich rodzaje*, Polscy Łowcy Burz – Skywarn Polska, 16.09.2014, <https://lowcyburz.pl/2014/09/16/mgla-i-jej-rodzaje-2/>
- Marsz A.A., Styszyńska A., *Mgły i zamglenia*, Stowarzyszenie Klimatologów Polskich, <https://klimatolodzy.pl/index.php/pl/baza-wiedzy/elementy-meteorologiczne/mgly-i-zamglenia>
- Podręczniki kursowe do klasy 7 szkoły podstawowej
- *Powietrze bez śmieci#1 – Co to jest powietrze?*, YouTube, Powietrze bez Śmieci, 23.01.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=ds4Rog1h7bA>
- *Powietrze bez śmieci #2 – Jak powstaje smog?*, YouTube, Powietrze bez Śmieci, 23.01.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=YhxtIiyW0Ms>
- *Smog*, Ekologia, <https://www.ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-o-chrony-srodowiska/smog> (wyjaśnienie terminu)
- *Smog*, Wikipedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Smog>
- *Zjawisko inwersji temperatury*, Zintegrowana Platforma Edukacyjna, <https://zpe.gov.pl/b/zjawisko-inwersji-temperatury/PijL9rAeB>

Materiały ilustracyjne

- Zdjęcie mgły, <https://pixabay.com/pl/photos/g%C3%B3ra-las-chmury-mg%C5%82a-morze-chmur-547363/>, za darmo do wykorzystania w ramach licencji na treść Pixabay (załącznik 1)
- Zdjęcie smogu autorstwa Jar.ciurus, CC BY-SA 3.0 pl, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Krakow_Wawel_i_Leg_przed_wschodem_Slonca.jpg#/media/Plik:Krakow_Wawel_i_Leg_przed_wschodem_Slonca.jpg (załącznik 1)
- Zdjęcie własne układu pomiarowego z czujnikiem zanieczyszczeń (załącznik 2)

Wprowadzenie

Smog powstaje na skutek wymieszania powietrza z zanieczyszczeniami i ze spalinami powstającymi w efekcie działalności człowieka. Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w Polsce jest „niska emisja”, czyli spaliny pochodzące z kotłów i pieców na paliwa stałe w gospodarstwach domowych. Sytuację dodatkowo pogarsza spalanie złej jakości węgla w urządzeniach niespełniających żadnych norm emisji spalin. Za smog odpowiada także przemysł i coraz większa liczba samochodów. Najlepszym sposobem troski o powietrze jest świadoma konsumpcja. Zakupy wszelkich produktów powinny być przemyślane i niezbędne. Ważne jest także to, jak użytkujemy przedmioty, czy staramy się, aby długo nam służyły. W kontekście smogu warto rozważyć ograniczenie używania samochodu, racjonalne zużywanie prądu, wody i gazu. Przykładowo: wietrzenie mieszkania przy włączonym ogrzewaniu na maksimum (bo przecież robi się zimno!) to gwarancja wysokiego, niepotrzebnego zużycia ciepła. Korzystanie z komunikacji miejskiej nie tylko ogranicza emisję spalin, lecz także rozładowuje korki i pozwala oszczędzić.

Przebieg lekcji

Część pierwsza

Smog to problem, z którym musi się zmierzyć współczesny świat. Powietrze zatrutwa mieszkańców nie tylko dużych miast, lecz także małych miejscowości. Mgła czy smog? – to pytanie coraz częściej zadawane jest zimą.

Uczniowie zastanowią się, w jakich warunkach powstaje smog (burza mózgów, około 5 minut). Swoje przemyślenia wpisują do aplikacji Mentimeter (<https://www.mentimeter.com/>) (polecenie: utwórzcie mapę myśli wokół słowa SMOG, następnie wyświetlcie skojarzenia na tablicy; nauczyciel przygotowuje kod do ankiety i podaje uczniom, aby się zalogowali; każdy uczeń może wpisać jedno słowo; nauczyciel podsumowuje wyświetloną mapę myśli).

Warto wyjaśnić uczniom już na wstępie, że w miesiącach jesiennych i zimowych częstym zjawiskiem jest mgła, która jest zbiorowiskiem mikroskopijnych kropelek wody ograniczających widzialność. Powstaje w wyniku kondensacji pary wodnej w przyziemnej warstwie atmosfery. Mgła powstaje w efekcie mieszania się ciepłego i wilgotnego powietrza z zimnym; ochłodzenie ciepłego powietrza powoduje kondensację pary wodnej.

Pokażmy kilka fotografii mgły oraz smogu (załącznik 1) i zadajmy uczniom pytanie, czym w takim razie jest smog.

Część druga

Uczniowie wykonują doświadczenia w grupach lub nauczyciel robi pokaz – w zależności od liczebności klasy. Sposób i formy przeprowadzenia doświadczeń zależą od nauczyciela i warunków, w jakich pracuje z klasą.

Filmowa interpretacja doświadczeń jest dostępna na platformie YouTube na kanale Powietrze bez Śmieci. Filmy przygotowała Fundacja PGNiG w ramach realizowanego programu edukacyjnego.

Doświadczenie 1

Temat: Sprawdzamy istnienie powietrza.

Przyrządy: butelka plastikowa, balonik, igła/nożyczki

Wykonanie:

1. Każdy z uczniów bierze do ręki balonik i próbuje go lekko napompować.
2. Następnie ten sam balonik uczeń zakłada na szyjkę plastikowej butelki w taki sposób, aby cała szeroka część balonika była w jej wnętrzu. Ustnik balonika naciągnięty jest na szyjkę butelki.
3. Uczeń podejmuje próbę nadmuchania balonika umieszczonego w butelce.
4. Uczeń zapisuje swoje obserwacje (odpowiada na pytania: Co się dzieje? Czy balon się napełnia?). Może wykonać notatkę graficzną.
5. W tym samym układzie doświadczalnym nakłuwamy butelkę w taki sposób, aby nie przebić balonika (na przykład u dołu butelki).
6. Uczeń podejmuje kolejną próbę nadmuchania balonika w butelce z dziurką.
7. Uczeń zapisuje swoje obserwacje (odpowiada na pytania: Czy zaszła podobna sytuacja? Co się zmieniło? Dlaczego tak się stało?)

Obserwacje:

Uczniowie pomimo swoich wysiłków nie potrafią napompować balonika, który jest w środku butelki bez dziurki. Jakaś siła nie pozwala balonikowi się powiększyć wewnątrz butelki. „Coś” sprawia, że balonik nie może się powiększyć. Podczas nadmuchiwanie balonika w butelce z dziurką zaobserwujemy, że balonik rośnie. Balonik będzie wypychał powietrze z butelki. Powietrze, choć niewidoczne, ma olbrzymie znaczenie, a przede wszystkim siłę.

Wniosek:

Powietrze znajdujące się w butelce uniemożliwiło nadmuchiwanie balonu.

Wyjaśnienie:

Zobacz wykonanie eksperymentu: *Powietrze bez śmieci#1 – Co to jest powietrze?*

Doświadczenie 2

Temat: Sprawdzamy, w jakich warunkach dym zostanie w słoiku.

Przyrządy: 2 słoiki (część słoików może być wcześniej schłodzona), kostki lodu, zapalki, kartki papieru

Wykonanie:

1. Uczniowie wykonują doświadczenie w grupach.
2. Do doświadczenia potrzebne są słoiki, które wcześniej zostały schłodzone w lodówce.
3. Każda grupa dostaje jeden słoik o temperaturze pokojowej i jeden schłodzony.
4. Do każdego ze słoików wrzucamy zgaszoną zapalkę.
5. Uczniowie zapisują obserwacje.

Obserwacje:

Dym unosi się z jednego słoika, natomiast w drugim (schłodzonym) dym został uwięziony.

Wniosek:

Powietrze w słoiku schłodzonym jest zimniejsze, ponieważ jest schładzane przez ścianki słoika. Mówimy, że zimne powietrze jest cięższe i nie unosi się. Dym, który w takich warunkach dostanie się do słoika, zostaje „uwięziony” w słoiku. W życiu również zdarzają się takie sytuacje, kiedy powietrze jest chłodniejsze od tego, które znajduje się wyżej. Zjawisko to nazywamy inwersją temperatury.

Wyjaśnienie:

Zjawisko inwersji temperatury jest niekorzystne dla człowieka, ponieważ inwersji temperatury towarzyszą przymrozki wierzchniej warstwy gruntów, mgły oraz wysokie stężenie zanieczyszczeń powietrza. Inwersja temperatury ma bardzo duże znaczenie przy tworzeniu się smogu. Podczas mroźnych i bezchmurnych nocy przy powierzchni ziemi utrzymuje się niska temperatura, a w tym samym czasie w wyższych partiach temperatura jest znacznie wyższa. Podczas inwersji temperatury dochodzi do zalegania cieplejszego powietrza nad chłodnym podłożem, co uniemożliwia ruch mas w niższych warstwach, a to prowadzić może do „uwięzienia” zanieczyszczeń. Brak wiatru potęguje to zjawisko. Dym, spaliny, które dostaną się do tego powietrza, są w pułapce. Nie mogą uciec, a mieszając się z mgłą, tworzą właśnie smog. Zobacz wykonanie eksperymentu: *#Kopernikwdomu – Smog w słoiku*.

Doświadczenie 3

Temat: Badamy, jakie warunki muszą być spełnione, aby powstał smog

Przyrządy: 2 słoiki, folia aluminiowa (2 kawałki), suchy lód lub kostki lodu, kartka, zapałki/zapalniczka

Wykonanie:

1. Uczniowie wykonują doświadczenie w grupach.
2. Każda grupa ma przygotowane 2 słoiki w temperaturze pokojowej. Do każdego słoika wlewamy trochę wody. Naczynie zamykamy i wstrząsamy nim. Otwieramy i przykrywamy folią aluminiową, a na niej umieszczamy kilka kostek lodu.
3. Dokładnie to samo wykonujemy z drugim słoikiem. Każda grupa dostaje jeden słoik o temperaturze pokojowej i jeden schłodzony.
4. Do każdego ze słoików wrzucamy zgaszoną zapałkę.
5. Uczniowie zapisują obserwacje.
6. Do jednego ze słoików wrzucamy palący się kawałek papieru lub zgaszoną zapałkę. Przykrywamy ponownie folią z lodem i obserwujemy.

Obserwacje:

Gdy wstrząsaliśmy słoiki z wodą, część wody zamieniła się w niewidoczny gaz. Mamy tam parę wodną. Po przykryciu słoika folią z lodem nie zauważyliśmy nic szczególnego. Nigdzie nie ma chmury, smogu. Po wrzuceniu zgaszonej zapałki/papierka od razu pojawiła się „mgła”. Ale czy to mgła?

Wniosek:

Niewidoczne cząstki spalin łączą się z para wodną, tworząc smog.

Wyjaśnienie:

Smog to połączenie dwóch angielskich słów: *smoke* ‘dym’ i *fog* ‘mgła’. Warunki powstawania smogu: zima, brak wiatru, spaliny samochodowe, dym z fabryk i hut.

Zobacz wcześniej wykonanie eksperymentu: *Powietrze bez śmieci#2 – Jak powstaje smog?*.

Część trzecia

Podsumowanie zajęć może zostać przeprowadzone w formie rysunkowych notatek, tzw. sketchnotek, w formacie A4, które wykonują uczniowie. Można z uczniami zaprezentować notatki na forum, wywiesić na gazetce.

Podczas wykonywania pomiarów lub na koniec zajęć można zaprezentować układ pomiarowy z czujnikiem zanieczyszczeń. Można samodzielnie złożyć ten układ z elementów Arduino albo z elementów dostępnych w pudełku edukacyjnym „Jakość powietrza” firmy Moje Bambino (zob. załącznik 2).

Załącznik 1

Zdjęcia mgły i smogu

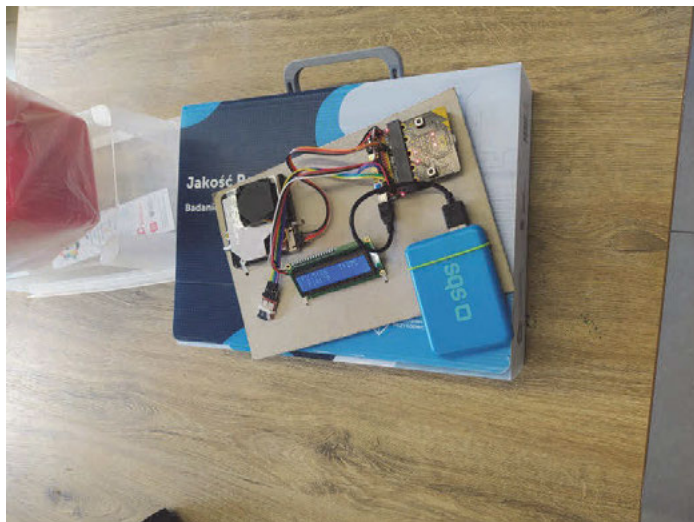
<https://pixabay.com/pl/photos/g%C3%B3ra-las-chmury-mg%C5%82a-morze-chmur-547363/>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Krakow_Wawel_i_Leg_przed_wschodem_Slonca.jpg#/media/Plik:Krakow_Wawel_i_Leg_przed_wschodem_Slonca.jpg

Załącznik 2

Modułowe Pracownie Przyrodnicze firmy Moje bambino – moduł „Jakość powietrza”

(fot. J. Grecka-Otremba)

Notatki

Dotted lines for writing notes.

Przedmiot: GEOGRAFIA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Adriana Mrowiec Kostorz

Temat lekcji:

W wodzie i powietrzu – związek konsumpcjonizmu z rozwojem transportu

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: zajęcia z wychowawcą, informatyka

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- uświadamia sobie zasięg działalności człowieka na obszarze morskim i w powietrzu
- zauważa różnicę pomiędzy znaczeniem transportu lotniczego i morskiego kiedyś i dziś
- identyfikuje współzależności między elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi wyciągnąć wnioski z analizy radarów samolotów i statków
- stawia pytania, tworzy hipotezy oraz proponuje rozwiązania problemów dotyczących środowiska geograficznego
- wyciąga wnioski dotyczące codziennych decyzji mających wpływ na środowisko

Wychowawcze:

Uczeń:

- rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego
- rozumie wpływ działania człowieka na zmiany klimatu i zachodzące tutaj korelacje
- poddaje pod rozagę możliwość zmiany działań i postaw w przyszłości

Metody pracy:

pogadanka, burza mózgów, dyskusja kierowana, analiza map

Środki i pomoce dydaktyczne:

- rzutnik
- tablica
- małe kartki w dwóch kolorach
- dostęp do Internetu

Pytanie kluczowe:

- W jaki sposób nasze zachowania konsumenckie wpływają na rozwój współczesnego transportu morskiego i lotniczego?

Literatura

- *Emisje z samolotów i statków: fakty i liczby (infografika)*, Aktualności. Parlament Europejski, 5.12.2019, <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20191129STO67756/emisje-z-samolotow-i-statkow-fakty-i-liczby-info-grafika>
- *Konsumpcjonizm*, Wikipedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Konsumpcjonizm>
- Kurzak A., *Determinanty współczesnego konsumpcjonizmu*, „Społeczeństwo i Ekonomia” 2016, T.1, nr5, s. 47–55, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-532b89c8-2676-494c-8a9b-e9dfe226785c>
- Romaniszyn K., *O sile konsumpcjonizmu*, w: *Nowa droga do zniewolenia? O życiu w społeczeństwie konsumpcyjnym*, red. K. Romaniszyn, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, s. 15–50, pobrano z: https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/64332/romaniszyn_o_sile_konsumpcjonizmu_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- *Transport zmotoryzowany: pociąg, samolot, samochód czy statek – który jest najbardziej ekologiczny?*, European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/pl/highlights/transport-zmotoryzowany-pociag-samolot-samochod#:~:text=W%202018%20r.%20transport%20emitował%25%25%20gazów%20cieplarnianych,0%2C4%25%20%28wyłącznie%20emisje%20z%20pociągów%20z%20silnikami%20spalinowymi%29>

Materiały dydaktyczne:

zdjęcia samolotu i kontenerowca (załącznik 1)

Przebieg lekcji**Wprowadzenie**

1. Zadaj uczniom pytania wprowadzające do tematu lekcji – zapytaj, co jedli na śniadanie, z jakich urządzeń korzystali w domu (przykładowe odpowiedzi: herbata, kawa, banany, jabłka, chleb, awokado, telefon, ekspres, czajnik, ubrania). Zadaj pytanie, czy zastanawiali się nad tym, co spowodowało, że akurat te przedmioty są w ich domu. Skąd te produkty dotarły do Polski?

2. Wprowadź uczniów w temat konsumpcjonizmu. Rozdaj uczniom tekst do przeczytania. następnie zainicjuj krótką dyskusję na temat tekstu. Proponuję wybrać jeden z tekstów zamieszczonych poniżej lub wszystkie teksty. Celem dyskusji jest ukierunkowanie myślenia na konsumpcjonizm jako postawę społeczną.
 - I. Konsumpcjonizmem nazywa się postawę, w której jedną z podstawowych wartości jest posiadanie i dobro materialne. Wiąże się z ciągłym pędem do wzbogacania się i walką o lepszą sytuację społeczną. Człowiek przywiązuje nadmierną wagę do rzeczy materialnych i zapomina o pozostałych wartościach (<https://portal.abczdrowie.pl/konsumpcjonizm>).
 - II. Konsumpcjonizm XXI w. polega na tym, iż ludzie konsumują dobra materialne i usługi, które nie są poparte rzeczywistymi potrzebami. Nadmierna konsumpcja generuje marnotrawstwo dóbr i zasobów naturalnych oferowanych przez przedsiębiorców dóbr i usług na rynku wraz z jego rynkowymi zachowaniami. Powstają nadprodukcja i degradacja środowiska (A. Kurzak, *Determinanty współczesnego konsumpcjonizmu*).
 - III. Tak powstało i rozwija się społeczeństwo konsumpcyjne ufundowane na założycielskiej idei masowej produkcji dla masowej konsumpcji i dla maksymalnego zysku, zbudowane na kanwie wartości materialnych, w którym zysk jest najważniejszy. Maksymalizacji zysku podporządkowany jest człowiek ze swoimi potrzebami i Ziemia z jej zasobami (K. Romaniszyn, *O sile konsumpcjonizmu*).

Rozwinięcie

1. Zapytaj uczniów, czy zdarza im się zamawiać przez internet rzeczy, bez których mogliby się obyć lub których później nie potrzebują. Czy wiedzą, w jaki sposób te rzeczy trafiają do Polski? Jak sądzą – skąd one do nas docierają? Przeprowadź z uczniami rozmowę na ten temat.
2. Nawiązując do lekcji dotyczącej transportu, odwołując się do plusów i minusów transportu morskiego i lotniczego, poproś, aby wymienili te produkty, które – jak sądzą – są transportowane do Europy czy Polski samolotami i drogą morską. Pokaż zdjęcie samolotu i kontenerowca (załącznik 1).
3. Na karteczkach dzieci wypisują, co jest transportowane – ich zdaniem – samolotem, a co drogą morską. Kartki naklejamy na tablicy przedzielonej na pół.

TRANSPORT LOTNICZY (szybko, drogo)	TRANSPORT MORSKI (długo, tanio)
poczta, drobny sprzęt i produkty o krótkim terminie przydatności (na przykład mango, awokado z Azji)	kawa, ropa, gaz, zboża, samochody, sprzęt AGD, RTV itp.

4. Możesz opowiedzieć na przykładzie kawy, bananów czy drobnego sprzętu elektronicznego, skąd pojawiają się te produkty w Polsce (o imporcie bananów: <https://www.fresh-market.pl/informacje/wiadomosci/import-bananow-w-2022-r->;

o imporcie kawy: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Polacy-kupuja-kawe-prawie-najtaniej-w-Europie-3435364.html>).

5. Na podstawie powyższych informacji poprowadź z uczniami rozmowę kierowaną o tym, że towary docierają do nas z różnych stron świata, import tych towarów jest związany z dużym popytem na nie. Konsumpcja dóbr powoduje wzrost importu towarów, a co za tym idzie – kosztów ich sprowadzenia oraz generuje ślad węglowy w powietrzu, wodzie i glebie.
6. Przeanalizuj wraz z uczniami, jakiego rodzaju statki pływają po Morzu Bałtyckim (można poszerzyć dyskusję o wody europejskie i cały świat). Skorzystaj z radaru statków (<https://www.skyradar.pl/p/ruch-statkow-sledzenie-na-morzu.html>), na którym zaznaczone są różne ich rodzaje. Można wspomnieć, że ciągle wiele ze statków opalanych jest mazutem (przepracowanym olejem napędowym), co może wpływać na środowisko. Dodatkowo można zrobić mapę mentalną ukazującą wpływ transportu drogą morską na środowisko naturalne.
7. W zakładce dotyczącej samolotów jako środka transportu ludzi i towarów (<https://www.skyradar.pl/p/radar-lotow.html>) możesz zademonstrować, gdzie latają aktualnie samoloty. Możesz pokazać mapę całego świata z aktualnymi lotami następnie, a następnie obszar Polski. Uczniowie określają, czy ta liczba samolotów jest duża czy mała, wnioskujeją, jak może to wpływać na klimat.
8. Przedstaw uczniom raporty dotyczące emisji transportu (załącznik 2) oraz zmian poziomu emisji z transportu (załącznik 3) w ciągu minionych 30 lat (*Transport zmotoryzowany: pociąg, samolot, samochód czy statek – który jest najbardziej ekologiczny?*). Zadań uczniom pytanie, czy to według nich jest dużo czy mało.
9. Zaprezentuj infografikę ukazującą zmiany emisji gazów cieplarnianych z transportu (załącznik 3). Zapytaj o wnioski płynące z tej infografiki.
10. Zadań uczniom pytanie, czy widzą jakieś alternatywne wyjście dla wymienionych środków transportu. Niech wymienią wszystkie i zadecydują, który środek transportu może spełniać kryterium niskiego śladu energetycznego.
11. Jako podsumowanie możesz przytoczyć fragment z artykułu: „W ocenie stwierdzono, że podróż koleją jest najlepszym i najbardziej rozsądnym środkiem transportu, z wyjątkiem poruszania się pieszo lub na rowerze” (*Transport zmotoryzowany: pociąg, samolot, samochód czy statek – który jest najbardziej ekologiczny?*).

Zakończenie – podsumowanie

Przestrzeń powietrzna i wodna jest wypełniona mnóstwem pojazdów, które służą człowiekowi. Trzeba sobie zadać pytanie, czy ludzkość będzie umiała powiedzieć „dość”, czy będziemy potrafili się zatrzymać, czy też popyt, a co za tym idzie – transport – będzie się nadal rozwijał.

1. Możesz zadać uczniom pytanie: Jak sądzicie, co wy możecie zrobić, aby zmniejszyć zapotrzebowanie na towary? Jakie widzicie możliwości zmiany?
2. Zaproponuj, aby na dużej kartce uczniowie wypisali postulaty kierowane do ludzi, na przykład: „Ograniczajmy ilość zakupów”, „Kupujmy lokalnie” itd. (postulaty można zawiesić w sali lub na gazetce na korytarzu).

3. Lekcję możesz zakończyć słowami: W domu powiedzcie rodzicom, o czym dziś rozmawialiśmy. Zapytajcie ich, jakie jest ich zdanie na ten temat.
4. Na kolejnej lekcji poproś uczniów o refleksję na omówiony temat.

Załącznik 1

Kontenerowiec

<https://pixabay.com/pl/photos/kontenerowiec-transport-kontenerów-6631117/>

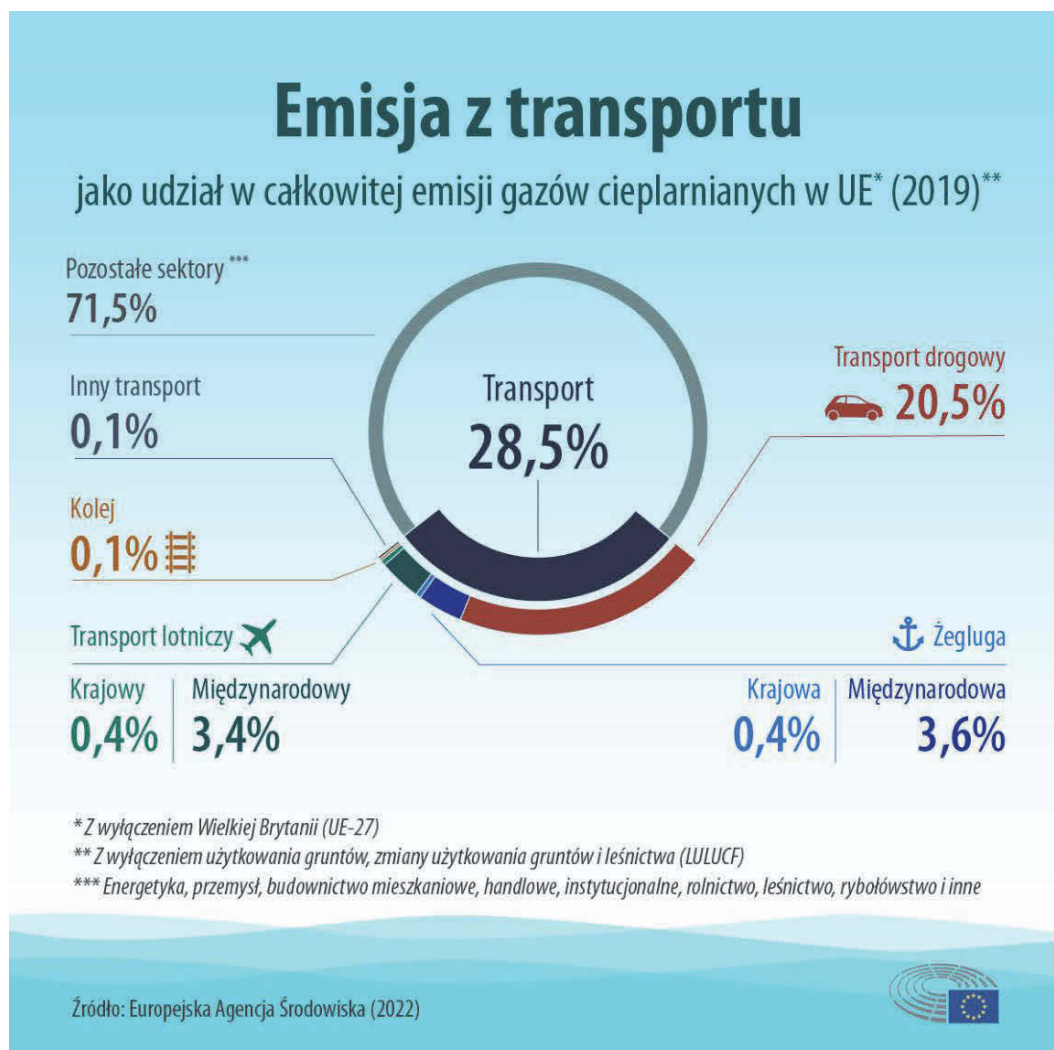
Samolot pasażerski

<https://pixabay.com/pl/photos/samolot-statek-powietrzny-lotnisko-3352694/>

Załącznik 2

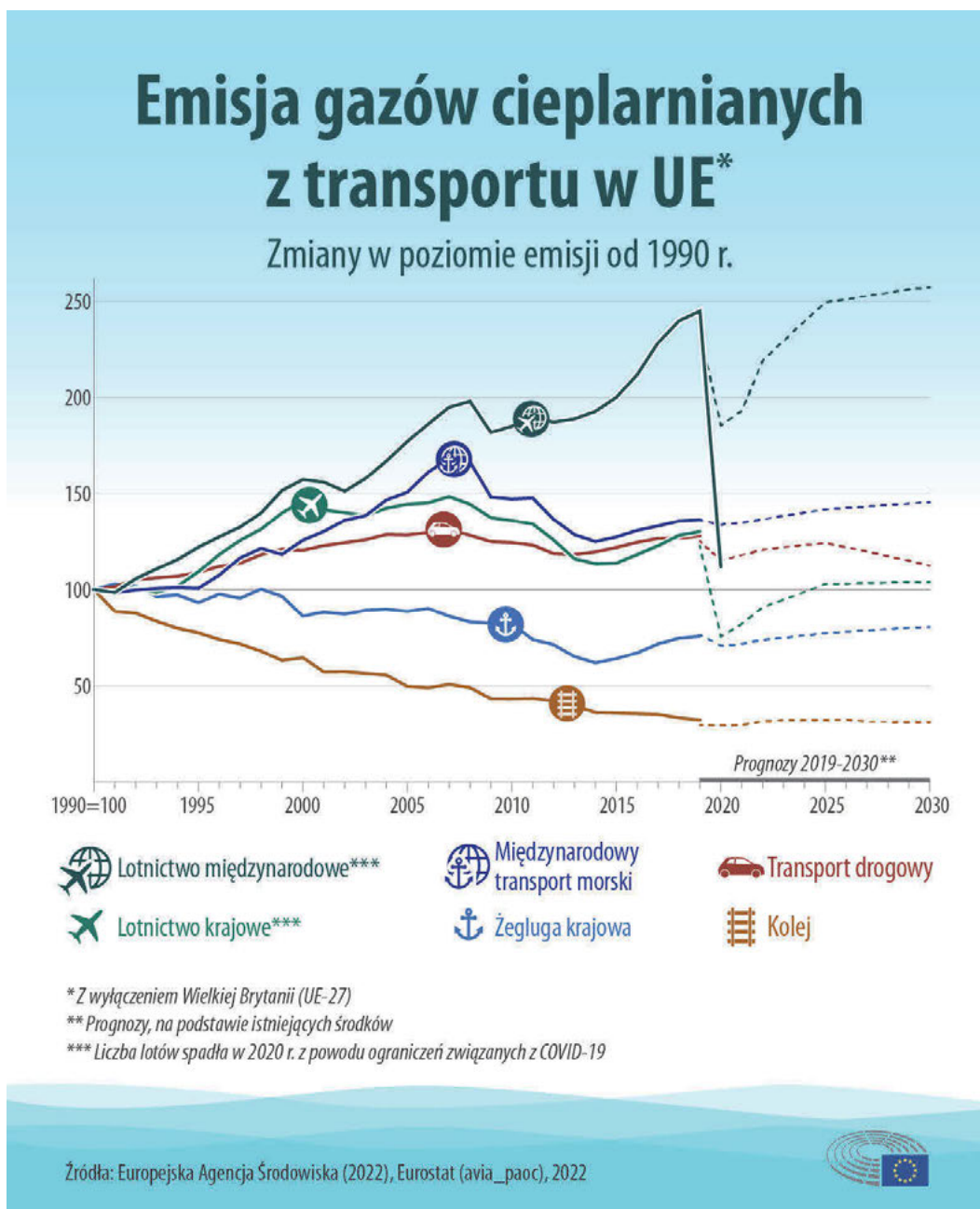
Emisja z transportu jako udział w całkowitej emisji gazów cieplarnianych w UE (2019)

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20191129STO67756/emisje-z-samolotow-i-statkow-fakty-i-liczby-infografika>

Załącznik 3

Emisja gazów cieplarnianych z transportu w UE

<https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20191129STO67756/emisje-z-samolotow-i-statkow-fakty-i-liczby-infografika>

Przedmiot: HISTORIA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Anna Czerwińska

Temat lekcji:

Od srebrnej łyżeczki do smartfonu Konsumpcyjny styl życia wczoraj i dziś

Liczba jednostek lekcyjnych: 2 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: geografia, język polski

Cele szczegółowe lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- zna pojęcie konsumpcjonizmu, konsumpcyjnego stylu życia i jego skutków dla klimatu
- odróżnia problemy i zjawiska z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości (Chronologia historyczna, PP z historii, I.1),
- dostrzega potrzebę poznawania przeszłości w celu zrozumienia procesów zachodzących we współczesności (Analiza i interpretacja historyczna, PP z historii, II.5)

Kształcące:

Uczeń:

- analizuje informacje i wyciąga właściwe wnioski (Analiza i interpretacja historyczna, PP z historii II.1)
- kreatywnie rozwiązuje problemy i tworzy plan działania, współpracuje w grupie

Wychowawcze:

Uczeń:

- uczy się odpowiedzialnej postawy i świadomego podejmowania działań mających wpływ na losy innych ludzi i planety

Wprowadzenie

Konsumpcjonizm jest stosunkowo nowym zjawiskiem. Człowiek jednak od zawsze był konsumentem i odczuwał potrzebę posiadania. Czy przykłady konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach? „Kupowanie najdroższych samochodów i budowanie własnego prestiżu to współczesny obraz dawnych uczt na dworach królewskich” (K. Majak, *Mieć czy być? Polacy bez wahania wybierają to pierwsze. Skąd się bierze nasz konsumpcjonizm?*).

Metody pracy:

pogadanka, burza mózgów, praca z tekstem, praca indywidualna, praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- karty pracy dla uczniów (załącznik 1)
- teksty źródłowe (teksty artykułów z Internetu do pracy w grupach)
- materiały pomocnicze dla nauczyciela
- arkusze szarego papieru
- flamastry

Pytanie kluczowe:

- Jak konsumpcyjny styl życia ludzi wpływa na zmiany klimatu?

Literatura

- Łoboda A., Dobrowolska D., *Społeczeństwo konsumpcyjne*, Encyklopedia Zarządzania, https://mfiles.pl/pl/index.php/Spo%C5%82ecze%C5%84stwo_konsumpcyjne
- *Kiedy stajemy się owładnięci szaleństwem zakupów – cała prawda o konsumpcjonizmie*, Onet.pl, 15.12.2018, <https://kobieta.onet.pl/zdrowie/psychologia/jakie-sa-wady-i-zalety-konsumpcjonizmu/jr6thqx>
- *Konsumpcjonizm – co to jest, definicja i pojęcie*, Economy-Pedia.com, <https://pl.economy-pedia.com/11040494-consumerism>
- Kowal J., Opieła A., *Konsumpcjonizm*, Encyklopedia Zarządzania, <https://mfiles.pl/pl/index.php/Konsumpcjonizm>
- Majak K., *Mieć czy być? Polacy bez wahania wybierają to pierwsze. Skąd się bierze nasz konsumpcjonizm?*, Na Temat, 22.05.2012, <https://natemat.pl/15479,miec-czy-byc-polacy-bez-wahania-wybieraja-to-pierwsze-skad-sie-bierze-nasz-konsumpcjonizm>
- Mamzer K., *Konsumpcjonizm – mieć czy być?*, Problematy, <https://www.problematy.pl/nadmierna-konsumpcja/>
- Olchowy K., *Konsumpcjonizm – charakterystyka i skutki. Jak z nim walczyć?*, Wirtualna Polska, 10.06.2020, <https://portal.abczdrowie.pl/konsumpcjonizm>
- *Przepis na lepszy świat*, https://www.krzyzowa.org.pl/images/publikacje/Przepis_na_lepszy_swiat%20-%20druk.pdf
- *Punkt krytyczny* [seria odcinków], ENERGIA odNOWA, <https://energiaodnowa.wwf.pl/pl/odcinki/>
- *Zmiana klimatu w pigułce*, Fundacja WWF Polska, pobrano z: <https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/pigulka-klimatyczna-2022.pdf>
- *Zrównoważona konsumpcja – na czym polega ta koncepcja?*, Nasze Śmieci, <https://naszesmieci.mos.gov.pl/zrownowazona-konsumpcja-na-czym-polega-ta-koncepcja>

Przebieg lekcji

Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że celem lekcji jest poznanie definicji konsumpcjonizmu, zastanowienie się, czym charakteryzuje się społeczeństwo konsumpcyjne, jakie są przykłady i skutki konsumpcjonizmu, jak konsumpcyjny styl życia wpływa na zmiany klimatu. (Aby przedstawić zagadnienia, nauczyciel może skorzystać z informacji zawartych w materiale pomocniczym – załącznik 1).

Realizacja tematu

1. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy, rozdaje im teksty źródłowe do przeczytania (załącznik 2; są to fragmenty artykułów z zasobów internetowych dotyczące życia codziennego szlachty i władców od XV do XVIII wieku). Uczniowie po analizie tekstów odpowiadają na forum klasy na pytanie: Jakie przejawy konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach?
2. Następnie nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy do wypełnienia (załącznik 3) i zadaje pytanie: **Jakie widzicie różnice i podobieństwa między posiadaniem, kupowaniem dóbr w dawnych czasach a współczesnym konsumpcjonizmem?** Po wypełnieniu tabelki uczniowie odczytują podobieństwa i różnice, nauczyciel najważniejsze zapisuje na tablicy i dokonuje podsumowania pracy. Uczniowie powinni zwrócić uwagę na następujące podobieństwa i różnice (przykładowe uzupełnienie karty pracy):

Podobieństwa	Różnice
presja, by posiadać dane rzeczy, na przykład odpowiednie ubrania na uroczystości	kiedyś tylko ludzie bogaci, arystokracja, szlachta, władcy mogli sobie pozwolić na dobra luksusowe, obecnie dobra luksusowe w krajach rozwiniętych są dostępne dla wszystkich
zaprezentowanie swojego bogactwa	
dostosowywanie się do obowiązującej mody, panujących trendów	
zużywanie nadmiernej ilości jedzenia, które nie służy zaspokajaniu podstawowych potrzeb	kiedyś ograniczone możliwości zakupu towarów z importu, dziś każdy może je kupić; społeczeństwo ma łatwy dostęp do dóbr i usług (istnieje wiele centrów handlowych, funkcjonuje rynek zakupów online)
nabywane dobra wyznaczają naszą pozycję w danej grupie	
konsumpcja jako rozrywka, sposób spędzania czasu wolnego	
zakupy na kredyt, jeśli bardzo zależy nam na posiadaniu określonych dóbr	

3. Celem podsumowania będzie przejście do kolejnego zagadnienia, czyli **skutków konsumpcjonizmu**. Może to być już druga godzina realizacji tematu.

4. Nauczyciel zwraca uwagę, że uczniowie być może wcale nie podali wielu różnic między materialną stroną życia, chęcią posiadania luksusowych towarów i bogacenia się w dawnych czasach i współcześnie. Wyjaśnia uczniom, że aby zaspokoić potrzeby, ludzie ulepszali metody produkcji. Od początków tzw. rewolucji przemysłowej (koniec XVIII wieku) tworzyli maszyny, linie produkcyjne, fabryki, a w XX wieku komputery. Dzięki zwiększonej produkcji dóbr i wzroście zamożności społeczeństw systematycznie rosła światowa konsumpcja towarów i usług.
5. Nauczyciel inicjuje burzę mózgów. Prosi o podanie przykładów **skutków konsumpcyjnego stylu życia i wpływu konsumpcyjnego stylu życia na zmiany klimatu**. Przykładowe pytania: W jaki sposób kupowanie towarów i usług może wpływać na klimat? Co się dzieje ze środowiskiem naturalnym, kiedy kupujemy za dużo na przykład ubrań lub żywności? Jakie są skutki tego, że nie zużyjemy wszystkich zakupionych rzeczy lub się zepsują? Jak produkcja i transport towarów wpływają na zmiany klimatu?
6. Nauczyciel kieruje dyskusją, zadaje pytania naprowadzające, podsumowuje wypowiedzi uczniów i – jeżeli nie zostały jakieś wymienione – przedstawia skutki konsumpcyjnego stylu życia. (Przykłady: zwiększona ilość odpadów i zanieczyszczenie środowiska; nadmierna emisja CO₂ w procesie produkcji i transporcie towarów; efekt cieplarniany; wycinka lasów pod uprawy i hodowlę; zniszczenie wielu gatunków fauny i flory).
7. **10 przykazań świadomego konsumenta, czyli co każdy z nas może zrobić, aby zmniejszyć negatywne skutki konsumpcjonizmu?**

Uczniowie podzieleni na 4 grupy pod kierunkiem nauczyciela układają i zapisują na arkuszach papieru propozycje zmian naszych konsumpcyjnych nawyków i zachowań na takie, które pomogą nie niszczyć środowiska naturalnego i spowolnią zmiany klimatu. Po wykonanej pracy prezentują i omawiają plakaty na forum klasy. Nauczyciel dokonuje oceny prac. Jeśli brakuje konkretnych przykładów, powinien je zasugerować uczniom i wyjaśnić.

Na plakatach powinny się znaleźć się następujące **propozycje działań**:

1. Skrupulatnie segreguj śmieci.
2. Wybieraj transport zbiorowy lub ekologiczne środki transportu, na przykład rower.
3. Spożywaj produkty lokalne, wyprodukowane ekologicznie i sezonowe.
4. Nie marnuj jedzenia. Zastosuj koncepcję *zero waste*.
5. Stosuj torby wielokrotnego użytku.
6. Unikaj opakowań z plastiku.
7. Twórz listę zakupów przed wyjściem do sklepu
8. Nie wyrzucaj – naprawiaj.
9. Podziel się z innymi. Niektóre przedmioty, na przykład ubrania lub meble, można sprzedać lub oddać komuś, kto ich potrzebuje.
10. Jedz mniej mięsa, więcej warzyw i owoców.

Załącznik 1

Materiał pomocniczy dla nauczyciela

Konsumpcjonizm to inaczej nadmierna konsumpcja. W konsumpcjonizmie dla człowieka najważniejszą wartością jest posiadanie dóbr materialnych, potrzeba nabycia czegoś nowego, poprawienia swojego wyglądu po to, żeby poczuć się lepiej. Obecnie konsumenci spędzają czas na zakupach i w centrach handlowych. Konsumpcja jest często rozrywką i metodą spędzenia wolnego czasu. Poprzez nabywanie dóbr luksusowych możemy pokazać swoją pozycję społeczną.

Konsumpcjonizm, mimo iż narodził się w drugiej połowie XX wieku, ma swoje korzenie w skutkach dziewiętnastowiecznej rewolucji przemysłowej, kiedy to upowszechniła się kultura i produkcja masowa. Postęp technologiczny, urbanizacja oraz rozwój gospodarczy sprawiły, że społeczeństwo stało się bardziej zamożne, a pojawienie się reklam, marketing i usprawnienia w telekomunikacji ułatwiają pozyskiwanie towarów i usług.

(oprac. na podstawie materiałów wymienionych w literaturze)

Załącznik 2

Materiały do pracy w grupach

Grupa 1

Jedz, pij i popuszczaj pasa – sarmacki styl życia

Uczty stawały się okazją nie tylko do zakosztowania przyjemności stołu, ale i zademonstrowania swojej zamożności, koligacji rodzinnych i sąsiedzkich (...). Okazji do biesiadowania nie brakowało. Hucznie świętowano narodziny i chrzciny. (...) Sam ślub zaś stanowił demonstrację zamożności. Z rozmachem obchodzono również imieniny, których świętowanie trwało często kilka dni. Nie szczędzono sobie uciech stołu. (...). Jako pierwsze na ucztach podawano zupy i polewki, szczególnie rosół z różnymi dodatkami, ale spotykano też barszcz czy żurek. Na stołach jednak królowało mięso: wołowina, wieprzowina, baranina, drób i dziczyzna (w tym mięso z łosi, żubrów, dzikich kóz i zająców). Wszystko podawano na słodko, kwaśno lub ostro, z dużą ilością przypraw, szczególnie pieprzu i szafranu, ale używano też imbiru, gałki muszkatołowej, cynamonu, goździków, anyżu, a nawet cytryn czy rodzynek. Jedzono również ryby. Spotkać można było szczupaki, karpie, pstrągi, jesiotry, dorsze, łososie (zarówno świeże, jak i wędzone) oraz zaliczane do kategorii ryb ostrygi, żółwie i raki. Ponadto z potraw podawanych na ucztach szlacheckich należy wymienić kapustę kiszoną ze słoniną, kaszę ryżową, kaszę jaglaną, kluski z dodatkami i bigos. Na stole znajdowały swoje miejsce najrozmaitsze sałaty, galarety mięsne, ryż, makarony z dodatkami. Forma potraw miała zadziwiać, wzbudzać zachwyt nie tylko smakiem, ale i wyglądem, dlatego modne stało się podawanie ptactwa w całym jego barwnym upierzeniu. Serwowano całe prosięta, dodatkowo farbowane i złocone, pasztety formowano w kształty zwierząt i pozłacano, budowano całe pejzaże z produktów, tworzono niezwykle wyglądające wypieki, np. placki z sadzawką z białego miodu. Pod koniec uczty podawano deser, czyli tzw. wety. (...) torty migdałowe, torty z pistacjami, z owocami lokalnymi oraz zagranicznymi. Podawano konfitury, powidła, sery. Nie brakowało również owoców, tak regionalnych (jabłka, gruszki, śliwki, czereśnie), jak i importowanych (figi, pomarańcze, cytryny).

K. Sak, *Kuchnia i zwyczaje biesiadne szlachty polskiej w XVII wieku*, Historykon, <https://historykon.pl/kuchnia-i-zwyczaje-biesiadne-szlachty-polskiej-w-xvii-wieku/>

Pytanie

Jakie przejawy konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Grupa 2 Na zakupy w XVII wiek

W epoce baroku młodzi szlachcice i magnaci z ziem Rzeczypospolitej, po zakończeniu edukacji w krajowych szkołach i kolegiach, wyruszyli zwykle w dopełniającą wykształcenie wielomiesięczną podróż po krajach zachodniej Europy. (...) Dużym wyzwaniem dla budżetu bywały zwykle stroje młodych podróżnych, a zakupy wykwinnych tkanin i kosztownych akcesoriów oznaczały spore wydatki. Podążający za najnowszą paryską modą młodzieńcy z zapałem kompletowali u krawców jedwabne lub aksamitne, haftowane i zdobione złotymi guzikami suknie. Dopełnieniem stroju była bujna pudrowana peruka, koronkowy krawat, białe lub koronkowe pończochy i eleganckie trzewiki. Eleganci nabywali również regularnie puder i pomadę; opłaty za nie pojawiają się w niemal wszystkich spisach podróżnych wydatków.

A. Markiewicz, *Papuga i pomarańcze. Kilka słów o wydatkach i zakupach młodych polskich podróżników epoki baroku*, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, https://www.wilanow-palac.pl/papuga_i_pomarancze_kilka_slow_o_wydatkach_i_zakupach_mlodych_polskich_podroznikow_epoki_baroku.html

Po przybyciu do Paryża każdy młody szlachcic regularnie odwiedzał tamtejsze sklepy tkanin i dbał o skompletowanie odpowiednio paradnej garderoby, a kolejne takie zakupy miały nie tylko charakter użytkowy, lecz wynikały także z chęci i konieczności podążania za aktualnie panującą modą. Skomponowany z odpowiednich tkanin i dodatków strój podkreślał status i prestiż młodzieńca, z czego zdawali sobie sprawę kolejni podróżni, którzy przybywali nad Sekwanę i na dwór Ludwika XIV. (...) W spisie jego (Franciszka Cetnera – A.C.) wydatków figuruje również delikatny muślin, kosztowny adamaszek i wytworna włoska tafta. Na tle luksusowych tkanin doskonale musiały prezentować się inne ówczesne zakupy młodzieńca – złote guziki i nici, białe delikatne koronki czy efektowny galon oraz frędzle.

A. Markiewicz, *Lazurowy jedwab i szare sukno. Kilka słów o tkaninach kupowanych przez młodych podróżników epoki baroku*, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, https://www.wilanow-palac.pl/lazurowy_jedwab_i_szare_sukno_kilka_slow_o_tkaninach_kupowanych_przez_mlodych_podroznikow_epoki_baroku.html

Pytanie

Jakie przejawy konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Grupa 3
Złote cukierki na królewskim stole

Trudno dostępne towary spożywcze z importu były na dworach europejskich manifestacją prestiżu i potęgi panującego. Wyjątkowa pozycja władcy, przejawiała się m.in. w jego bogactwie oraz posiadaniu dóbr rzadkich i kosztownych. Na stoły królewskie sprowadzano zatem produkty tak drogie, że nie przechowywano ich w kuchni czy spiźarni, lecz w skarbcu, razem z klejnotami oraz innymi precjozami. Wśród obcych przypraw i innych smakolejków należy wymienić: pieprz, szafran, imbir, cynamon, anyż, kmin, kardamon, goździki, muszkat, migdały, figi, rodzynki, ryż, oliwę, orzechy oraz niezwykle ważny cukier (sprowadzany także z Cypru i Walencji). Pierwsze cytrusy zaczęła importować do Polski Jadwiga, niemniej na większą skalę trafiły one na dwór dopiero za Zygmunta Starego, który przepadał ponoć za pomarańczami. Jak wynika z rachunków, najważniejszy w królewskiej kuchni był pieprz. Kupowano go najczęściej razem z szafranem. Był on bardzo drogi, w XV wieku za jeden jego funt (400 gramów) można było kupić trzy krowy lub dwanaście baranów. Obydwie przyprawy były również cenionymi prezentami. Trzecim najważniejszym dodatkiem był imbir, a po nim gałka muszkatołowa, goździki i kmin. (...) Oprócz rozmaitych ciast i marcepanów, na dworze jadano cukierki i draże. Uchodziły za ekskluzywny przysmak, ich produkcją zajmował się zaś, jak już wspomniano, nadworny aptekarz. Często pokrywano je cienką warstwą złota, przez co wyglądały bardzo efektownie. Nierzadko nadziewano je także orzechami, cynamonem, sezamem lub przyprawami: kminkiem lub kolendrą.

M.A. Pieńkowski, *Na stole Jagiellonów. Co jedli królowie z największej polskiej dynastii?*, Hrabia Tytus, 23.04.2019, <https://hrabiatytus.pl/2019/04/23/na-stole-jagiellonow-co-jedli-krolowie-z-najwiekszej-polskiej-dynastii/>

Pytanie

Jakie przejawy konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Grupa 4 Bogate życie w Wersalu

Maria Antonina (żona Ludwika XVI – A.C.) (...) miała wydawać astronomiczne sumy na piękne suknie i wystawne bale. Francja huczała od plotek, że ściany Petit Trianon, prywatnego pałacyku królowej, zostały na jej polecenie wyłożone złotem i diamentami, (...) a faktem jest, że nie stroniła ona od luksusów. Wydatki dworu w Wersalu stanowiły za jej czasów co najmniej 8 proc. budżetu całego państwa.

M. Rogalski, *Przyjaciele i wrogowie Marii Antoniny. Dlaczego Francuzi ją znienawidzili?*, Hrabia Tytus, <https://hrabiatytus.pl/2022/08/02/przyjaciele-i-wrogowie-marii-antoniny-dlaczego-francuzi-ja-znienawidzili/>

(...) Królowa czerpała z mocno rozwijającego się wówczas we Francji rynku dóbr luksusowych. W tamtych czasach jedna trzecia Paryżan pracowała w tej branży. (...) Maria Antonina rozsławiała nie tylko określone kroje czy kolory, lecz także fryzury – szczególnie *le pouf*, czyli uczesanie, tworzące wielką konstrukcję nad głową, którą ozdabiano piórami, owocami, sztucznymi kwiatami czy klejnotami. Im większe zasoby finansowe, tym wyższy był *le pouf*. (...) Choć sytuacja w kraju pogarszała się z miesiąca na miesiąc, jego królowa naiwnie i lekkodusznie ją ignorowała, jeszcze mocniej zatapiając się w luksusach. Wydawała fortunę na stroje (w 1776 roku kupiła kolczyki z sześcioma masywnymi diamentami za astronomiczną kwotę 460 tysięcy funtów, na które Ludwik XVI wziął czteroletni kredyt).

K. Becker, *Maria Antonina, królowa mody, iluzji i skandalu*, <https://www.vogue.pl/a/maria-antonina-krolowa-mody-iluzji-i-skandalu>

Pytanie

Jakie przejawy konsumpcyjnego stylu życia znajdziemy w dawnych czasach?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik 3**Karta pracy****Konsumpcyjny styl życia dawniej i obecnie**

Podobieństwa	Różnice

Przedmiot: JĘZYK ANGIELSKI

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Aneta Stasik

Temat lekcji:

Consumerism – do you really need this? / Konsumpcjonizm – czy naprawdę tego potrzebujesz?

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: biologia, chemia

Wprowadzenie

Wyjaśnienie pojęcia konsumpcjonizmu jako problemu dzisiejszych czasów. Czy naprawdę musimy mieć wszyscy to samo? Jak ważne są rzeczy w naszym życiu? Lepiej jest mieć czy być? Jak ważne są dobra materialne? Cechuje nas ciągły pęd do posiadania, chcemy więcej i lepiej. Co na to środowisko? Czy pamiętamy przy tym o ekologii? Próba odpowiedzi na te pytania przybliży nas do środowiska i pozwoli zrozumieć sens posiadania. Zapewne nie jest to łatwe w dzisiejszych czasach, gdy wokół jest wszystko, czego byśmy chcieli, należy jednak zastanowić się nad sensem istnienia i posiadania.

Pytania kluczowe:

- Czym jest konsumpcjonizm?
- Jaki jest wpływ konsumpcjonizmu na nasze życie?

Cele lekcji

Poznawcze:

Uczeń:

- zapoznaje się z tematyką konsumpcjonizmu i poznaje przydatne słownictwo
- uświadamia sobie rolę przedmiotów ze swojego otoczenia
- poznaje zasady dekonsumpcji i minimalizmu

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi interpretować tekst oraz film i odpowiadać na pytania

Wychowawcze:

Uczeń:

- podejmuje działania mające na celu ograniczenie konsumpcjonizmu

Metody i techniki pracy:

burza mózgów, podająca, projekcja filmu, kula śnieżna, dyskusja, dialogi

Środki dydaktyczne:

- tablica kredowa
- tablica multimedialna
- projektor

Materiały pomocnicze:

- *Consumerism* 🚀 *Do we really need to consume so much? FIND OUT | PLANET JDUY (Part 1)*, YouTube, Discovering Earth, 7.07.2020, https://www.youtube.com/watch?v=bY9x0Yoc73g&ab_channel=DiscoveringEarth
- Live Work Sheets, <https://www.liveworksheets.com/yj1630324ey>, <https://www.liveworksheets.com/w/en/english-language/1188566>

Wprowadzenie do lekcji (zagrywka)

Uczniowie dostają po jednej kartce i malują/zapisują 5 najważniejszych dla nich materialnych rzeczy. Następnie rozpoczyna się dyskusja wokół pytań: Dlaczego te rzeczy są ważne dla uczniów? Od jak dawna uczniowie je posiadają? Do czego te rzeczy im służą?

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Uczniowie oglądają film: *Consumerism* 🚀 *Do we really need to consume so much?*, a następnie odpowiadają na pytania:
 - What is consumerism? Does it affect climate change?
 - How much will the meat production increase by 2050?
 - How many marine species have been affected by plastic? When did it start?
 - How much plastic is recycled in the European Union?
 Odpowiedzi na te pytania znajdują się w filmie.
2. Nauczyciel zapisuje nowe słowa wraz z ich tłumaczeniem, następnie uczniowie rozwiązują zadanie (<https://www.liveworksheets.com/yj1630324ey>).
3. Nauczyciel przypomina czasowniki modalne oraz sposób ich używania w zdaniu. Uczniowie tworzą poradnik ekologicznego konsumenta. Co powinniśmy robić, a czego nie. Używają: **should, shouldn't, must, have to, don't have to, mustn't**.
4. Nauczyciel wybiera jedno z 4 zadań ze słuchu na temat konsumpcjonizmu. Uczniowie słuchają ze zrozumieniem i odpowiadają na pytania (https://www.liveworksheets.com/worksheets/en/English_language/Listening/Listening_practices_if2117975ts) (nagrania są dostępne na wskazanej stronie, a pytania znajdują się pod każdym z nagrań). Gdy nauczyciel zaznaczy wszystkie odpowiedzi, przechodzi do „check answers” – wtedy wyświetlą się prawidłowe odpowiedzi. Dzieci mogą tak sprawdzić każdy siebie indywidualnie (a następnie zapisać odpowiedzi w zeszytach).

KRYTYKA KONSUMPCJONIZMU

A series of horizontal dotted lines for writing.

Przedmiot: JĘZYK ANGIELSKI

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Joanna Komarnicka

Temat lekcji:

Teenagers' spending habits / Zwyczaje wydawania pieniędzy przez nastolatków

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: przedmioty przyrodnicze, wiedza o społeczeństwie, etyka

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- rozumie, czym jest konsumpcjonizm
- wie, jak kontrolować swoje finanse i wydatki

Kształące:

Uczeń:

- wyraża i uzasadnia swoje opinie
- przekazuje informacje i wyjaśnienia
- przekazuje informacje sformułowane w języku angielskim
- stosuje strategie komunikacyjne oraz ma świadomość językową
- aktywnie uczestniczy w zajęciach
- reaguje na polecenia
- znajduje w wypowiedzi i tekście określone informacje
- rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu

Wychowawcze:

Uczeń:

- nabywa pozytywnych nawyków związanych z zakupami
- ma świadomość, że wydaje pieniądze na niepotrzebne rzeczy i gadżety

Metody pracy:

oglądowa, słowna, praktyczna, burza mózgów, mapa pojęciowa

Środki i pomoce dydaktyczne:

- narzędzia TIK
- karty pracy

Materiały pomocnicze:

- quiz na temat pieniędzy – <https://wordwall.net/pl/resource/1847521/money>
- karty pracy 1, 2 i 3 (załączniki 1, 2 i 3)

Pytania kluczowe:

- Czy nie uważasz, że wydajesz za dużo pieniędzy na niepotrzebne rzeczy i gadżety?
- W jaki sposób być świadomym konsumentem?

Literatura

- Mauchline F., *Voices 3. Podręcznik*, MacMillan, Warszawa 2012, s. 36.

Przebieg lekcji**Część pierwsza**

Powitanie uczniów, sprawdzenie obecności, przedstawienie celu lekcji i zapisanie tematu na tablicy.

Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Do you get pocket money from your parents? (Czy dostajesz kieszonkowe od swoich rodziców?)
- How much pocket money do you think young people should get? (Ile twoim zdaniem kieszonkowego powinni dostawać nastolatki?)
- What do you most often spend your pocket money on? (Na co najczęściej wydajesz swoje kieszonkowe?)
- Do you think that all these things and gadgets you buy are really necessary for you? (Czy uważasz, że wszystkie te rzeczy i gadżety, które kupujesz, są ci naprawdę potrzebne?)

Uczniowie odpowiadają na forum klasy w języku polskim. Celem tego zadania jest zwrócenie uczniom uwagi na problem nadmiernego wydawania pieniędzy przez nastolatków na niepotrzebne rzeczy.

Część druga

1. Nauczyciel rozdaje karty pracy (załącznik 1) z zadaniami do tematu. Pierwszym zadaniem jest odczytanie krótkiego tekstu dotyczącego kieszonkowego, jakie dostają nastolatki w Wielkiej Brytanii.
2. Po przeczytaniu tekstu uczniowie odpowiadają na pytanie:
 - Do British teenagers get more pocket money than you? (Czy brytyjscy nastolatki dostają więcej kieszonkowego niż ty?)
3. Uczniowie odpowiadają na forum klasy w języku polskim wraz z uzasadnieniem. Następnie uczniowie czytają w parach 3 teksty związane ze zwyczajami wydawania pieniędzy przez nastolatków (karta pracy 2 – załącznik 2). Nauczyciel razem z uczniami sprawdza zadanie, odpowiedzi zapisuje na tablicy (klucz odpowiedzi: 1d, 2b, 3a, 4e).

4. Nauczyciel tłumaczy niezrozumiałe słownictwo z tekstu i wypisuje słowa na tablicy.
 - *pocket money* (kieszonkowe)
 - *balanced* (zrównoważone)
 - *attitude* (nastawienie)
 - *bank account* (konto bankowe)
 - *research* (badania)
 - *window-shopping* (oglądanie wystaw)
5. Po przetłumaczeniu słówek nauczyciel przeprowadza krótką rozmowę o tym, z którym z bohaterów karty pracy 2 uczniowie się identyfikują w największym stopniu: z Matthew, Rebecą czy Jessicą? Która postawa jest najlepsza dla środowiska, a która najbardziej szkodzi? Uczniowie odpowiadają na forum klasy w języku polskim. Celem powyższych zadań jest ukazanie uczniom problemu, jakim jest nadmierny konsumpcjonizm.

Część trzecia

1. Nauczyciel wspólnie z uczniami sprawdza odpowiedzi z zadania i zapisuje je na tablicy (klucz odpowiedzi: 1c, 2e, 3a, 4b, 5f, 6d).
2. Jako podsumowanie lekcji uczniowie rozwiązują zadanie na platformie Wordwall: <https://wordwall.net/pl/resource/1847521/money>
3. Na zakończenie lekcji uczniowie wspólnie z nauczycielem opracowują zasady bycia świadomym konsumentem. Nauczyciel zapisuje wszystkie pomysły uczniów na tablicy (powstaje mapa pojęciowa).

Załącznik 1**Karta pracy 1****Young people and money**

The average amount of pocket money for British teenagers is about £10 (45 zloty) per week. A lot of young people also get money for doing jobs in the house. They get about £2.77 (12 zloty) for cleaning the house, and £3.50 (16 zloty) for washing the car.

Read the article and put sentences a–e into the correct gaps 1–4 in the text. There is one extra sentence.

Teenagers' spending habits

UK teenagers spend an average of £3.300 a year on different things. Research shows that the most popular items are clothes, shoes, CDs and video games, jewellery, sweets and soft drinks. We asked three teens about their spending habits and this is what they said.

1. I like having control over my money and try to spend only a little. I usually save most of my pocket money. (1) I simply look at different things. Occasionally I buy a few video games. I think it's better to save more and then buy something bigger. I hope I'll open a bank account soon and put all my savings there. In the future, I'd like to buy a nice house and a car, and have enough money to be comfortable.

Matthew from Newport

2. I don't think I spend too much and usually save some of my pocket money. (2) Sometimes I spend quite a lot, but other weeks I simply save more. I buy clothes and CDs mostly. If I need to borrow money, I just ask my parents but I always give it back to them as quickly as I can. I don't use a credit card and I always pay in cash as I don't have a bank account. Maybe I should open one? **Rebecca from Sheffield**

3. I love going shopping and I just can't help it! My parents think I waste a lot of money buying too many things I don't need, but I just really like going to shopping centres. (3) I often have to borrow some money from my parents and friends – luckily, they're really good to me and always lend me something. (4) Unfortunately, my parents say that if they gave me one, I would completely lose control over how much I spend! **Jessica from Plymouth**

- a) *And once I'm there, I always find something I feel I need to have.*
- b) *I try to have a balanced attitude to money.*
- c) *I guess it's not easy to save money.*
- d) *That's why I often go window-shopping.*
- e) *I'd love to have a credit card.*

Załącznik 3

Karta pracy 3

Find words 1–6 in the text and match them with the correct definitions a–f.

*1. pocket money 2. balanced 3. attitude 4. bank account
5. research 6. window-shopping*

- a) someone's opinions and feelings about something
- b) an arrangement with a bank that allows you to keep your money there
- c) money that parents regularly give to their children
- d) looking at things in shops, not buying anything
- e) sensible and responsible
- f) a study of something to discover new fact

Notatki

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Przedmiot: JĘZYK NIEMIECKI

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Alina Olszewska

Temat lekcji:

Sind wir eine Konsumgesellschaft? / Czy jesteśmy społeczeństwem konsumpcyjnym?

Liczba jednostek lekcyjnych: 2 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: język polski, język angielski, etyka,
elementy przedsiębiorczości

Cele lekcji

Poznawcze:

Uczeń:

- poznaje techniki perswazyjne i manipulacyjne stosowane w reklamie
- poznaje nowe słownictwo, zwroty w języku niemieckim dotyczące zakupów i konsumpcjonizmu
- poznaje słówka w języku niemieckim dotyczące tematu zakupów
- poznaje formę trybu rozkazującego od czasownika *sein*
- zna nazwy rodzajów sklepów i kupowanych tam produktów w języku niemieckim
- poznaje i utrwała ogólne słownictwo związane z konsumpcjonizmem w języku polskim i niemieckim

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi używać trybu rozkazującego w języku niemieckim
- potrafi uzasadnić swoje zdanie używając argumentów

Wychowawcze:

Uczeń:

- uświadamia sobie, jak ważne są etyczne aspekty reklamy i dlaczego warto grać *fair*
- rozumie, w jaki sposób codzienne zakupy wpływają na życie ludzkie i stan naszego środowiska
- wie, jak nie ulegać sklepowym pułapkom reklamowym
- przekonuje się, że etyka w biznesie powinna być podstawą działań każdej organizacji
- zauważa brak proekologicznych i prospołecznych postaw konsumenckich wśród swoich znajomych i stara się swoją postawą to zmienić

Metody pracy:

dyskusja, burza mózgów (metoda aktywizująca), praca z tekstem (metoda aktywizująca), ćwiczenia praktyczne (metoda zajęć praktycznych), praca w zespołach (metoda zajęć praktycznych), programowana z użyciem TIK

Środki i pomoce dydaktyczne:

- słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski
- telefon komórkowy z aplikacją Pons
- karta pracy z tekstem (załącznik 2)
- karta pracy – tryb rozkazujący (załącznik 3)
- zdjęcia pixabay.com.pl (załącznik 1)
- tablica multimedialna
- karta pracy *Memory – die Einkäufe* (załącznik 4)
- karta pracy – *Bingo* (załącznik 5)

Pytania kluczowe:

- Co należy zrobić, aby nie wpaść w pułapkę konsumpcjonizmu?
- Czy trend mający na celu niekupowanie jest drogą do wyzwolenia z konsumpcjonizmu?
- Czy istnieją uczciwe reklamy i etyczni przedsiębiorcy?

Materiały dostępne w Internecie

- Dziąg K., *Etyczne aspekty reklamy, czyli o tym dlaczego warto grać fair*, Marketing Match, 23.06.2021, <https://www.marketingmatch.pl/blog/etyczne-aspekty-reklamy/>
- Harmony M., *Nadmierny konsumpcjonizm*, Goldman Sachs, 3.04.2017, <https://www.nntfi.pl/finanse-po-godzinach/nadmierny-konsumpcjonizm>
- *Konsumpcjonizm*, Wikipedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Konsumpcjonizm>
- Olchowy K., *Konsumpcjonizm – charakterystyka i skutki. Jak z nim walczyć?*, Wirtualna Polska, 10.06.2020, <https://portal.abczdrowie.pl/konsumpcjonizm>
- Stodolak S., *Nie ograniczajmy konsumpcjonizmu. Niech żyją sztuczne potrzeby*, Gazeta Prawna, 6.12.2019, <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1443231,zakupowe-szalenstwo-swieta-konsumpcji-konsumpcjonizm-w-gospodarce.html.amp>

Lekcję tę można przeprowadzić, jeśli uczniowie znają już zasady tworzenia trybu rozkazującego w języku niemieckim.

Przebieg lekcji

Część pierwsza. Konsumpcjonizm. Reklama w biznesie

1. Zapytaj uczniów, co to jest konsumpcjonizm. Podsumuj i krótko skomentuj odpowiedzi uczniów, przybliż im pojęcie konsumpcjonizmu.

Konsumpcjonizmem nazywa się postawę, w której jedną z podstawowych wartości jest posiadanie i dobro materialne. Wiąże się ciągłym pędem do wzbogacania się i walką o lepszą sytuację społeczną. Człowiek przywiązuje nadmierną wagę do rzeczy materialnych i zapomina o pozostałych wartościach. Przede wszystkim nadmierna konsumpcja sprzyja nadmiernej produkcji, która z kolei jest bezpośrednią przyczyną degradacji środowiska naturalnego (K. Olchowy, Konsumpcjonizm – charakterystyka i skutki. Jak z nim walczyć?).

Konsumpcjonizm – postawa polegająca na nieusprawiedliwionym zdobywaniu dóbr materialnych i usług, lub pogląd polegający na uznawaniu tej konsumpcji za wyznacznik jakości życia (Konsumpcjonizm, Wikipedia).

Konsumpcjonizm – to styl życia związany silnie z czasami, w których żyjemy. (...) przejawia się głównie tym, że otaczamy się rzeczami i to na nich budujemy swoją tożsamość (M. Harmony, Nadmierny konsumpcjonizm).

2. Poprowadź krótką rozmowę na temat konsumpcjonizmu. Poproś o subiektywne wypowiedzi uczniów wraz z uzasadnieniem swojego zdania i podaniem argumentów. Celem tego zadania jest przypomnienie sformułowań podkreślających subiektywizm wypowiedzi (na przykład: Sądzę, że...; W mojej opinii; Według mnie; Jestem zdania; Moim zdaniem; Uważam, że...) oraz ćwiczenie sztuki argumentowania. Pomocnicze teksty: K. Dziąg, *Etyczne aspekty reklamy, czyli o tym dlaczego warto grać fair*; S. Stodolak, *Nie ograniczajmy konsumpcjonizmu*, i pytania do dyskusji:
 - Co lubicie kupować i czy ulegacie sklepowym pułapkom i reklamom?
 - Jakie znacie techniki perswazyjne i manipulacyjne stosowane w reklamie?
 - Czy uczciwy biznes się opłaca? Co zyskuje etyczna firma?
 - Czy reklama może być uczciwa?
 - Czy zgadzasz się ze sformulowaniem: „Nie ograniczajmy konsumpcji. Niech żyją sztuczne potrzeby!”
3. Podaj temat lekcji.

Część druga

Poznanie w języku niemieckim słownictwa związanego z konsumpcjonizmem

Pułapki sklepowe (prezentacja). Użycie trybu rozkazującego w języku niemieckim

1. Podziel klasę na 3 grupy i podaj słownictwo związane z konsumpcjonizmem. Uczniowie korzystają ze słownika lub z aplikacji Pons w telefonie komórkowym, tłumaczą słówka na język polski. Potem notują nowo poznane słówka w zeszytcie.
 - I grupa – czasownik (*das Verb*): *sparen, kaufen, einkaufen, besitzen, brauchen, ausleihen, austauschen, reparieren*
 - II grupa – przymiotnik (*das Adjektiv*): *bewusst, sparsam, verschwenderisch, notwendig, vernünftig, günstig, preiswert, kaufsüchtig*
 - III grupa – rzeczownik (*das Substantiv*): *der Bonus, der Rabatt, der Verkauf, der Saisonverkauf, das Sonderangebot, die Werbung, der Sonderpreis, der Sommerschlussverkauf, der Wohlstand, die Einkäufe, die Kaufsucht, der Konsumismus*

Na wykonanie zadania uczniom powinno wystarczyć 8–10 minut.

2. Wyświetl na tablicy multimedialnej zdjęcia ukazujące, w jaki sposób sklepy zachęcają do zakupów (załącznik 1). Poproś uczniów o przetłumaczenie zwrotów, również z języka angielskiego na język polski. Rozdaj uczniom karty pracy z 4 tekstami (załącznik 2) na temat zakupów. Pierwszym zadaniem uczniów jest przeczytać tekst i odpowiedzieć na pytania do tekstu.

(klucz odpowiedzi:

1. Wo kauft Monika/Peter/Lukas/Heike ein?
Monika kauft im Bekleidungsgeschäft ein.
Peter kauft in der Buchhandlung ein.
Lukas kauft im Schuhgeschäft ein.
Heike shoppt im RTV- und Haushaltswarengeschäft.
2. Was wollen/möchten sie kaufen? Und warum?
Monika möchte eine neue Kleidung kaufen. Der Preis ist so günstig.
Peter möchte ein Buch/Bücher kaufen. Alle Bücher sind 50% billiger.
Lukas will neue moderne Sportschuhe kaufen. Er hat 60% Rabatt.
Heike will einen modernen Fernseher kaufen. Es gibt viele Sonderangebote).
3. Następnie uczniowie mają za zadanie dać każdej osobie dobrą radę – co zrobić, aby nie ulegać sklepowym pułapkom. Używają przy tym trybu rozkazującego poznanego na poprzedniej lekcji (załącznik 3).
(klucz odpowiedzi: Monika: *kaufen weniger Kleidungen, besuchen einen Seconhandladen* – Kauf weniger Kleidung! Besuch einen Seconhandladen!; Peter: *besuchen eine Bibliothek, ausleihen die Bücher* – Besuch eine Bibliothek! Leih die Bücher aus!; Lukas: *erliegen keine Werbung* (nie ulegać reklamie), *sein vernünftig* – Erlieg keine Werbung! Sei vernünftig!; Heike: *reparieren deinen Fernseher, planen deine Ausgabe, kaufen keine entbehrlichen Waren* (nie kupować zbędnych towarów) – Reparier deinen Fernseher! Plan deine Ausgabe! Kauf keine entbehrlichen Waren!; Monika/Peter/Lukas/Heike: *sein nicht verschwenderisch, sein sparsam* – Seid nicht verschwenderisch! Seid sparsam!)
4. Za każdym razem sprawdź poprawność rozwiązywanych zadań.

Część trzecia

Zasady zrównoważonej konsumpcji

Utrwalenie słówek z języka niemieckiego – zabawy edukacyjne

1. Celem ćwiczeń jest powtórzenie i utrwalenie słówek związanych z jedzeniem. Uczniowie grają w grupach w wybraną grę – memory lub bingo (załączniki 4 i 5).
2. Na koniec uczniowie tworzą wspólnie zasady zrównoważonej konsumpcji i klasową gazetkę. Zwróć uwagę na poprawną pisownię ortograficzną.

Przykładowe zasady zrównoważonej konsumpcji

1. **Planuj zakupy!**
2. **Kupuj tylko to, czego potrzebujesz!**
3. **Nie ulegaj reklamom!**
4. **Naprawiaj zepsute sprzęty!**
5. **Korzystaj z biblioteki!**
6. **Bądź minimalistą!**
7. **Nie ulegaj modzie – bądź sobą!**
8. **Wymieniaj się książkami i ubraniami!**
9. **Korzystaj z maszyny do szycia i przerabiaj ubrania!**
10. **Bądź rozsądny i nie kupuj kota w worku!**

Załącznik 1

<https://pixabay.com/pl/photos/konsumpcja-wyprzeda%C5%BC-1190377/>

<https://pixabay.com/pl/photos/czarny-pi%C4%85tek-black-friday-wyprzeda%C5%BC-2963103/>

<https://pixabay.com/pl/photos/cyber-poniedzia%C5%82ek-zakupy-online-3870916/>

<https://pixabay.com/pl/photos/kupowanie-klient-uroczy-p%C5%82e%C4%87-%C5%BCe%C5%84ska-15810/>

<https://pixabay.com/pl/photos/doros%C5%82y-torba-torby-kup-kupuj%C4%85cy-18774/>

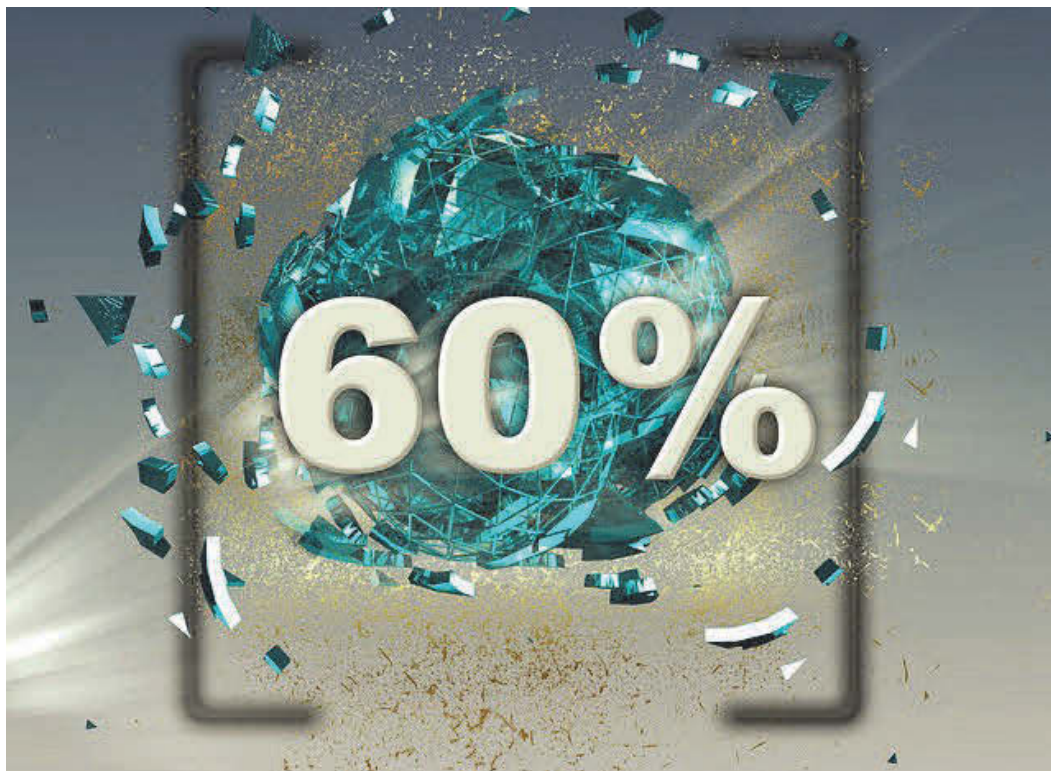

8/16

<https://pixabay.com/pl/photos/procent-zni%C5%Bcki-zni%C5%Bcka-2542451/>

<https://pixabay.com/pl/photos/wyprzeda%C5%BC-zakupy-1149344/>

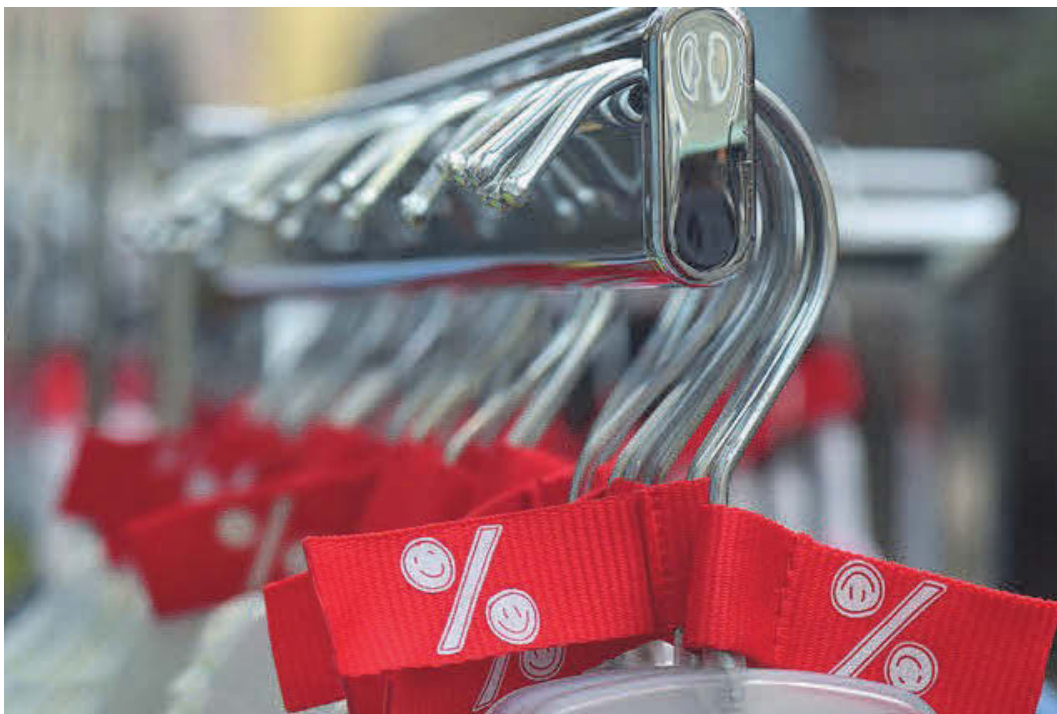
<https://pixabay.com/pl/photos/procent-zni%C5%BCki-zni%C5%BCka-1176979/>

<https://pixabay.com/pl/photos/kup-teraz-foka-kup-teraz-etykieta-2541975/>

<https://pixabay.com/pl/photos/wkr%C3%B3tce-etykieta-etykietka-2712818/>

<https://pixabay.com/pl/photos/sprzeda%C5%BC-oferta-specjalna-us%C5%82ugi-3477904/>

<https://pixabay.com/pl/photos/supermarket-zakupy-obroty-sklep-435452/>

<https://pixabay.com/pl/photos/czas-to-pieni%C4%85dz-waluta-euro-zegar-1553142/>

<https://pixabay.com/pl/photos/odzie%C5%BC-ubrania-damskie-sklep-1624973/>

Załącznik 2

Lies die Texte und antworte auf die Frage

Text 1

Ich heiße Monika. Ich mache heute Einkäufe im Bekleidungsgeschäft. Es gibt einen Winterschlussverkauf. Ich brauche eigentlich keine neue Kleidung, aber der Preis ist so günstig. Ich habe vor, zwei Westen, eine warme Mütze und einen Pullover zu kaufen.

Text 2

Ich heiße Peter. Ich möchte heute ein Buch kaufen. Ich fahre in die Buchhandlung. Heute kosten alle Bücher 50% weniger! Ich habe zwar, keinen Platz in meinem Regal und auch keine Zeit zu lesen, aber ich bin buchsüchtig.

Text 3

Mein Name ist Lukas. Ich gehe heute ins Schuhgeschäft. Ich will neue moderne Sportschuhe kaufen. Die Werbung dieser roten Sportschuhe war so toll und verlockend. Ich habe auch 60% Rabatt. Ich brauche die neuen Sportschuhe eigentlich nicht, aber die alten gefallen mir nicht mehr. Außerdem will ich in sein.

Text 4

Ich heiße Heike. Ich gehe heute mit meinem Vater ins RTV- und Haushaltswarengeschäft. Es gibt viele Sonderangebote. Der moderne Fernseher ist spottbillig und mein alter ist schon ein bisschen kaputt und unmodern. Ich will ihn wegwerfen

Odpowiedz na pytania (Antworte auf die Fragen)

1. Wo kauft Monika/Peter/Lukas/Heike ein?
Monika
Peter
Lukas
Heike
2. Was wollen/möchten sie kaufen? Und warum?
Monika
Peter
Lukas
Heike

Załącznik 3

Daj każdej osobie dobrą radę – co ta osoba powinna robić, aby nie ulegać sklepowym pułapkom. Używaj przy tym trybu rozkazującego.
(Gib jeder Person einen guten Ratschlag!)

Monika: *kaufen weniger Kleidungen, besuchen einen Seconhandladen*

.....

Peter: *besuchen eine Bibliothek, ausleihen die Bücher*

.....

Lukas: *erliegen keine Werbung (nie ulegać reklamie), sein vernünftig*

.....

Heike: *reparieren deinen Fernseher, planen deine Ausgabe, kaufen keine entbehrlichen Waren (nie kupować zbędnych towarów)*

.....

Monika/Peter/Lukas/Heike: *sein nicht verschwenderisch, sein sparsam*

.....

Załącznik 4

Memory – die Einkäufe

kaufen	kupować	sparen	oszczędzać	ausleihen
wypożyczać	das Sonderangebot	promocja	der Sonderpreis	cena okazyjna
die Werbung	reklama	der Verkauf	sprzedaż	brauchen
potrzebować	der Wohlstand	dobrobyt	Der Rabatt	rabat
bewusst	świadomy	sparsam	oszczędny	verschwe- derrisch
rozzutny	die Kaufsucht	nałóg kupowania	günstig	przystępny

Załącznik 5

Bingo – die Einkäufe

Notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przedmiot: JĘZYK NIEMIECKI

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Alina Olszewska

Temat lekcji:

Was isst und trinkst du gern zum Frühstück? Wir machen ein Sandwich / Co jesz i pijesz chętnie na śniadanie? Robimy kanapkę

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: biologia, etyka

Cele lekcji

Poznawcze:

Uczeń:

- poznaje nowe słówka z języka niemieckiego związane z jedzeniem
- poszerza swój zakres słownictwa dotyczący jedzenia i picia
- uświadamia sobie szkodliwy wpływ konsumpcjonizmu na środowisko, w którym żyje
- zdaje sobie sprawę z tego, ile jedzenia ludzie marnują i wyrzucają
- zauważa, jak ważne jest świadome i racjonalne korzystanie z dostępnych dóbr, tak aby minimalizować szkodliwy wpływ na środowisko
- zauważa, że bycie wegetarianinem ratuje środowisko

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi opowiedzieć w języku niemieckim co je i pije na śniadanie
- prawidłowo stosuje odmianę czasowników: *nehmen*, *essen* i *trinken*
- potrafi opisać w języku niemieckim, z jakich produktów składa się jego kanapka
- odkrywa pozytywne strony zrównoważonego konsumpcjonizmu

Wychowawcze:

Uczeń:

- uświadamia sobie, w jaki sposób codzienne zakupy wpływają na życie ludzkie i stan naszego środowiska
- przekonuje się do ograniczania spożycia mięsa
- uświadamia sobie, jak ważne jest planowanie zakupów, aby zapobiec marnowaniu jedzenia

Metody pracy:

dyskusja, burza mózgów (metoda aktywizująca), ćwiczenia praktyczne (metoda zajęć praktycznych), praca w zespołach (metoda zajęć praktycznych), programowana z użyciem TIK

Środki i pomoce dydaktyczne:

- słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski
- telefon komórkowy z aplikacją Pons
- tekst piosenki (załącznik 1)
- zdjęcia produktów (załącznik 2)
- tablica multimedialna
- Memory – „Essen und Trinken” (załącznik 3)
- Bingo – „Essen und Trinken” (załącznik 4)
- „Essen und Trinken” – aplikacja LearningsApps.com (<https://learningapps.org/display?v=pg0h3ocdt23>)

Pytania kluczowe:

- Jak zapobiec marnowaniu jedzenia?
- Co to jest zrównoważony konsumpcjonizm?

Materiały dydaktyczne:

- Harmony M., *Nadmierny konsumpcjonizm*, Goldman Sachs, 3.04.2017, <https://www.nntfi.pl/finanse-po-godzinach/nadmierny-konsumpcjonizm>
- Lauritsen W., *5 dowodów na to, że bycie wege ratuje życie*, tłum. P. Szyperski, Viva! Bloguje, 20.11.2012, <https://blog.viva.org.pl/2012/11/20/5-dowodow-na-to-ze-bycie-wege-ratuje-srodowisko/>
- *Was gibt's zum Frühstück? (Die Kinder essen Schokolade)*, Andrea Thionville, YouTube, 23.03.2013, <https://www.youtube.com/watch?v=CSPmz2P1t9g->

Lekcję tę można przeprowadzić, jeśli uczniowie znają już większość słówek związanych z jedzeniem i wybrali już produkty, z których będą robić kanapkę na lekcji języka niemieckiego.

Przebieg lekcji**Część pierwsza. Przypomnienie słówek związanych z jedzeniem w języku niemieckim****Wyjaśnienie pojęcia „konsumpcjonizm”**

1. W ramach przypomnienia słówek związanych z jedzeniem uczniowie śpiewają piosenkę:

Die Kinder essen Schokolade (<https://www.youtube.com/watch?v=CSPmz2P1t9g->). Rozdaj uczniom tekst piosenki (załącznik 1), aby ułatwić jej zrozumienie.

- Następnie zapytaj uczniów, co to jest konsumpcjonizm i jaki ma związek z jedzeniem, a przede wszystkim z marnowaniem jedzenia. Podsumuj wypowiedzi uczniów i podaj krótką informację na temat marnowania żywności w Polsce:

35% Polaków przyznaje się do tego, że marnuje żywność. 21% z nich wyrzuca jedzenie, bo zrobiła za duże zakupy. Rocznie marnujemy w naszym kraju aż 9 mln ton jedzenia, z czego 2 tony pochodzą z gospodarstw domowych. Konsumpcjonizm – to styl życia związany silnie z czasami, w których żyjemy, przejawia się głównie tym, że otaczamy się rzeczami i to na nich budujemy swoją tożsamość (M. Harmony, *Nadmierny konsumpcjonizm*).

- Warto również zapytać uczniów, co to jest wegetarianizm i czy ograniczenie mięsa lub wyeliminowanie go całkowicie z diety ma wpływ na nasze środowisko. Po krótkiej dyskusji wyświetl uczniom na tablicy tekst i 5 dowodów na to, że bycie wege ratuje środowisko (W. Lauritsen, *5 dowodów na to, że bycie wege ratuje życie*). Daj uczniom 5 minut na własne przemyślenia/dyskusję, następnie zanotujcie na tablicy 5 najważniejszych punktów z tekstu.
- Podaj temat zajęć.

Część druga. Przygotowanie kanapki z produktów przyniesionych na lekcję i opisanie kanapki w języku niemieckim

- Pokaż uczniom zdjęcia produktów do wykorzystania podczas przygotowywania zdrowej kanapki (załącznik 2). Uczniowie na ostatniej lekcji mieli za zadanie wybrać te produkty, z których powstanie kanapka – i tylko te przynieść na lekcję, aby nie marnować i nie wyrzucać jedzenia. Możesz wykorzystać zdjęcia produktów do przeprowadzenia krótkiej dyskusji na temat ich wartości odżywczych i wpływu na nasze zdrowie. Zachęć do przygotowania również kanapki wegetariańskiej. Po prezentacji słówek uczniowie układają zdania, używając czasowników: *nehmen, essen* i *trinken*, aby opisać swoje śniadanie. Odpowiadają na pytanie: *Was isst und trinkst du gern zum Frühstück?*

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

- *Zum Frühstück esse ich Brot mit Schinken und Tomaten.*
- *Zum Frühstück trinke ich eine Tasse Tee mit/ohne Zucker/Zitrone/Honig.*
- *Zum Frühstück möchte ich Joghurt mit Obst nehmen.*
- *Zum Frühstück esse ich Brötchen mit Salat und Tomaten.*

Celem tego ćwiczenia jest również powtórzenie odmiany czasowników.

- Uczniowie mają czas na wykonanie i opisanie w języku niemieckim własnej kanapki z wybranych produktów – tworzą *Mein Lieblings sandwich*. Z tego zadania uczniowie powinni wyciągnąć wnioski, że nie wolno ani marnować, ani wyrzucać jedzenia – wszystkie przyniesione produkty powinny być wykorzystane. Po upływie 10 minut prosisz chętnych o opisanie swojej kanapki.

Przykładowy opis kanapki:

Mein Lieblings sandwich besteht aus 6 Zutaten:

Brot – 2 Scheiben

Butter – 10 Gramm

Ei – 1 Stück

Tomaten und Gurken – 2 Scheiben

Käse – 4 Scheiben

Część trzecia. Zasady zrównoważonej konsumpcji

Utrwalenie słówek z języka niemieckiego – zabawy edukacyjne

1. Celem ćwiczeń jest powtórzenie i utrwalenie słówek związanych z jedzeniem. Uczniowie grają w grupach w grę – do wyboru – Memory lub Bingo (załącznik 3 i 4).
2. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia w aplikacji LearningsApps.com – <https://learningapps.org/display?v=pg0h3ocdt23>.
3. Na koniec uczniowie tworzą wspólnie zasady zrównoważonej konsumpcji i klasową gazetkę. Zwróć uwagę na poprawną pisownię ortograficzną.

Przykładowe zasady:

1. **Planuj zakupy!**
2. **Kupuj tylko to, czego potrzebujesz, i tyle, ile dasz radę zjeść!**
3. **Nie ulegaj reklamom!**
4. **Sprawdzaj daty ważności produktów!**
5. **Ogranicz spożycie mięsa!**
6. **Unikaj opakowań z plastiku!**
7. **Nie ulegaj modzie – bądź sobą!**
8. **Jedz sezonowe owoce i warzywa!**
9. **Kupuj produkty u sprawdzonych, krajowych producentów!**
10. **Nie wyrzucaj jedzenia! Sprawdź, czy w twojej okolicy nie działa „jadłodzielnia”.**

Załącznik 1

Die Kinder Essen Schokolade

Was gibt's zum Frühstück? Es gibt Brot.
Was gibt's zum Frühstück? Es gibt Müsli.
Was gibt's zum Frühstück? Es gibt Ei.

Doch die Kinder essen Schokolade
Die Kinder essen, die Kinder essen,
die Kinder essen Schokolade.
Doch die Kinder essen Schokolade
Die Kinder essen, die Kinder essen,
die Kinder essen Schokolade.

Was gibt's zum Mittagessen? Es gibt Fleisch.
Was gibt's zum Mittagessen? Es gibt Gemüse.
Was gibt's zum Mittagessen? Es gibt Fisch.

Doch die Kinder essen Schokolade...

Was gibt's zum Abendessen? Es gibt Brot.
Was gibt's zum Abendessen? Es gibt Käse.
Was gibt's zum Abendessen? Es gibt Wurst.

Doch die Kinder essen Schokolade...

Załącznik 2

das Brötchen

<https://pixabay.com/pl/photos/chleb-bu%C5%82ki-pieczony-jedzenie-3467243/>

das Brot

<https://pixabay.com/pl/photos/chleb-plasty-bochenek-5702703/>

das Schwarzbrot

<https://pixabay.com/pl/photos/bochenek-kromki-chleba-pieczywa-2826437/>

die Butter

<https://pixabay.com/pl/photos/jedzenie-mas%C5%82o-tabela-mleko-nabia%C5%82-3179853/>

der Kaffee

<https://pixabay.com/pl/photos/kawa-drink-gor%C4%85co-puchar-3120750/>

der Tee

<https://pixabay.com/pl/photos/herbata-gor%C4%85co-puchar-tabela-2356764/>

das Mineralwasser

<https://pixabay.com/pl/photos/woda-butelka-pragnienie-2105211/>

der Saft

<https://pixabay.com/pl/photos/%C5%9Bwie%C5%BCy-sok-z-limonki-od%C5%9Bwie%C5%BCenie-5590739/>

die Milch

<https://pixabay.com/pl/photos/mleko-ciasteczka-bo%C5%BCe-narodzenie-6895572/>

das/der Joghurt

<https://pixabay.com/pl/photos/%C5%82y%C5%BCka-jogurt-truskawka-truskawki-2098574/>

der Quark

<https://pixabay.com/pl/photos/koza-produkt-mleczny-ser-jedzenie-1818552/>

der Käse

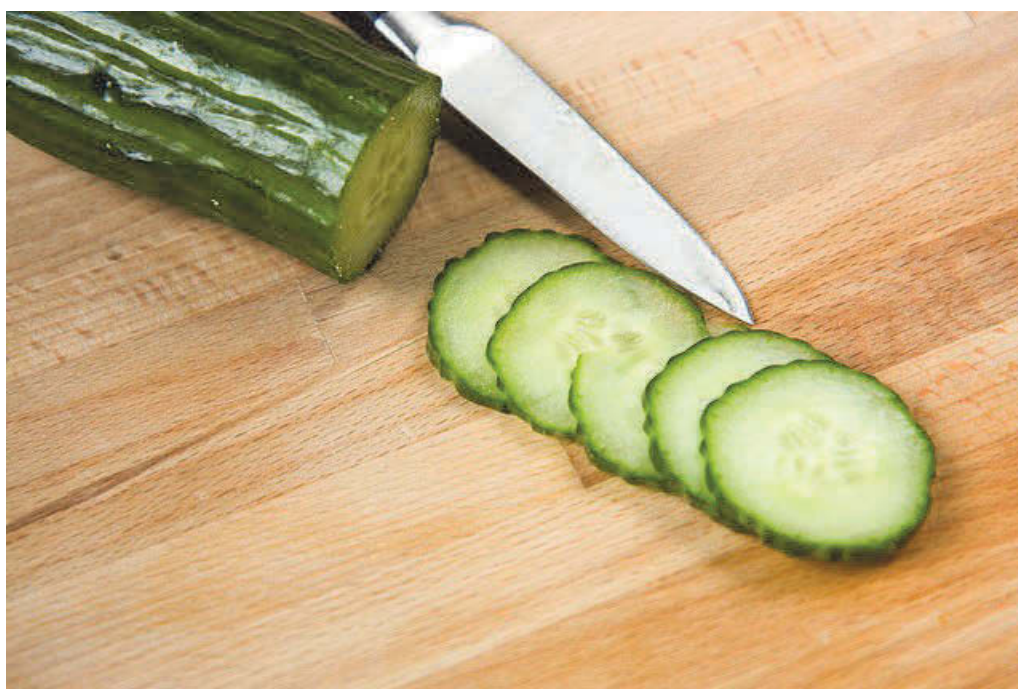
<https://pixabay.com/pl/photos/ser-serowy-zbli%C5%BCenie-kolor-kucharz-1238395/>

der Salat

<https://pixabay.com/pl/photos/natura-ro%C5%9Bliny-sa%C5%82atka-sa%C5%82ata-940032/>

die Gurke

<https://pixabay.com/pl/photos/og%C3%B3rek-jedzenie-warzywo-78789/>

die Tomaten

<https://pixabay.com/pl/photos/pomidory-warzywa-jedzenie-%C5%9Bwie%C5%BCy-1238255/>

der Schinken

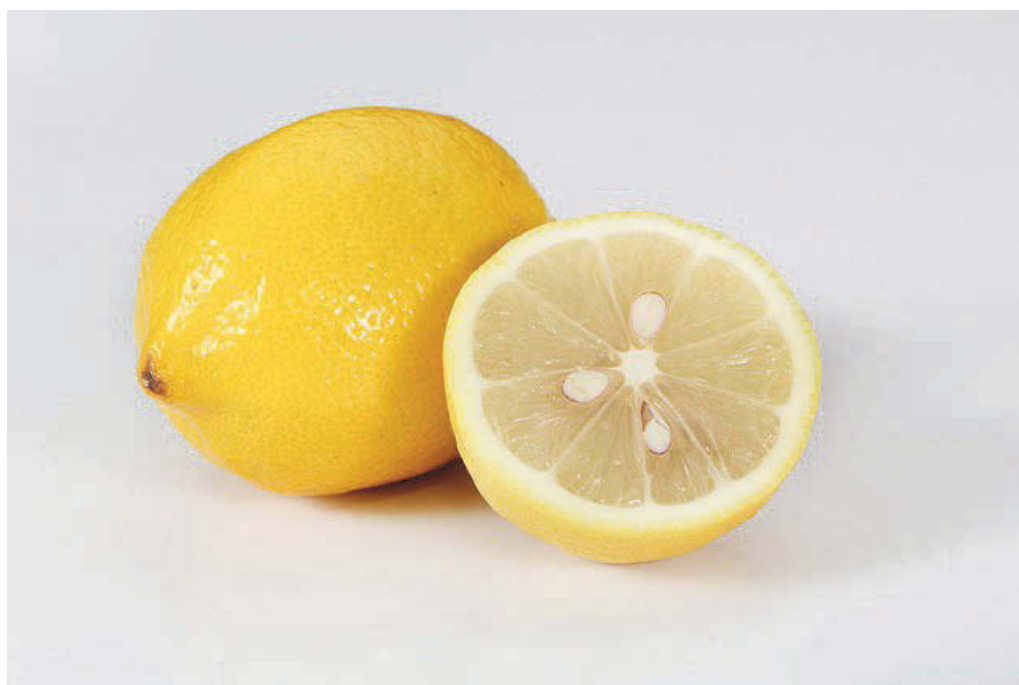
<https://pixabay.com/pl/photos/szynka-z-czarnego-lasu-szynka-2278383/>

die Zwiebel

<https://pixabay.com/pl/photos/cebula-plasterek-n%C3%B3%C5%BC-jedzenie-647525/>

die Zitrone

<https://pixabay.com/pl/photos/cytryna-cytrynowy-owoc-warzywo-2121307/>

das Ei / die Eier

<https://pixabay.com/pl/photos/jajko-bia%C5%82y-jedzenie-bia%C5%82ko-1618854/>

der Honig

<https://pixabay.com/pl/photos/mi%C3%B3d-cynamon-miska-mi%C3%B3d-pszczeli-2542952/>

Załącznik 3

Memory – „Essen und Trinken“

das Brot	chleb	der Schinken	szynka	die Milch
mleko	das Brötchen	bułeczka	die Butter	masło
der Käse	ser żółty	der Quark	twarożek	der Kaffee
kawa	der Tee	herbata	die Tomate	pomidor
das Ei	jajko	die Gurke	ogórek	der Saft
sok	der Honig	miód	der/das Joghurt	jogurt

Załącznik 4

Bingo – „Essen und Trinken”

Przedmiot: JĘZYK POLSKI

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Sylwia Kaczmarek

Temat lekcji:

Krytyka konsumpcjonizmu w *Żonie modnej* Ignacego Krasickiego

Liczba jednostek lekcyjnych: 3 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: język polski, historia, plastyka

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- zaznajamia się z utworem Ignacego Krasickiego *Żona modna*
- zna gatunek literacki, jakim jest satyra
- zna znaczenie pojęcia „uniwersalizm”
- zna i rozumie główne cechy epoki oświecenia
- zna i rozumie terminy „konsument” i „konsumpcjonizm”

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi wskazać cechy gatunkowe satyry, określić tematykę i problematykę utworu, wyjaśnić pojęcie uniwersalizmu w odniesieniu do tematyki utworu, wskazać cechy oświecenia
- umie wyjaśnić terminy „konsument” i „konsumpcjonizm”
- dostrzega problem konsumpcjonizmu w utworach literackich oraz we współczesnym świecie

Wychowawcze:

Uczeń:

- rozumie kluczowość problemu konsumpcjonizmu we współczesnym świecie
- rozumie wpływ każdego człowieka na klimat
- angażuje się w dbałość o klimat, przewyżczanie zagrożeń związanych z konsumpcjonizmem
- dokonuje świadomych decyzji konsumenckich

Metody pracy:

analiza tekstu, analiza filmu, analiza reklam, burza mózgów, mapa myśli, dyskusja, praca indywidualna, praca w grupach, definicje słownikowe

Środki i pomoce dydaktyczne:

- tekst *Żony modnej* Ignacego Krasickiego
- telefony komórkowe
- słowniki języka polskiego PWN
- materiały plastyczne: kartki z bloku rysunkowego, kredki, mazaki, gazety
- stworzone na poprzedniej lekcji portrety czy profile współczesnej żony modnej

Pytania kluczowe:

- Co przedstawiają profile w mediach społecznościowych?
- Jakie tematy zostały poruszone w *Żonie modnej*?
- Kim jest konsument?
- Co oznacza termin „konsumpcjonizm”?
- Czy żona modna wykazywała postawę konsumpcjonizmu?
- Jaka byłaby dzisiejsza żona modna?
- Jaka jest współczesna żona modna?
- Czy zachowanie żony modnej można przypisać również mężczyznom?
- Co oznacza odpowiedzialna konsumpcja?
- W jaki sposób przeciwdziałać konsumpcjonizmowi?
- Czym się charakteryzuje epoka oświecenia?
- Czym jest satyra?

Literatura

- Braun Beauty Polska, *Nowe golarki Barun Series 8 i 9. Doskonałe golenie za pierwszym pociągnięciem*
- *Czas Oświecenia – wiek rozumu – klasa 7 – Historia*, YouTube, Schoolio, 11.03.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=lgH0krutnnU>
- „Lubię wracać tam, gdzie byłem”. Zbigniew Wodecki. *Kampania Apart. Zima 2020 / Apart.TV*, YouTube, Apart, 5.11.2020, <https://www.youtube.com/watch?v=RbnzyuJvU1c>
- Łuczak A., Prylińska E., Suchowierska A., *Między nami. Język polski 7. Podręcznik*, GWO, Gdańsk 2023, s. 175–180
- „Przeżyła szok, gdy kupowała buty”. *Kampania Kupuj Odpowiedzialnie Buty*, YouTube, Kupuj Odpowiedzialnie, 29.09.2015, <https://www.youtube.com/watch?v=dKfS9hpGd2I>
- *Punkt krytyczny. Świadoma konsumpcja*, YouTube, WWF Polska, 30.07.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=nVLu-30qEhY>
- *Żona modna – Teatr Polski we Wrocławiu strefa lektur*, YouTube, Agnieszka Grondowa Szkoła Podstawowa Gminy Oleśnica, 14.03.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=DqbZsxC6lck>

Przebieg lekcji

Lekcja pierwsza

Wprowadzenie

Poznanie najważniejszych zagadnień epoki oświecenia ma uczniom pomóc w zrozumieniu sensów utworu *Żona modna* Ignacego Krasickiego. Interpretacja tego tekstu ma stanowić punkt wyjścia rozmowy na temat ludzkiej potrzeby posiadania oraz hierarchii wartości. Uczniowie poznają nowy gatunek literacki, jakim jest satyra.

Temat: Oczekiwania a rzeczywistość. O żonie modnej

Wprowadzenie do lekcji

Przejrzenie w mediach społecznościowych profili sławnych osób. Rozmowa na temat tego, w jaki sposób te profile są konstruowane, co jest ich podstawą (co, w jaki sposób i w jakim celu się na nich pokazuje).

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Prezentacja *Żony modnej* w wykonaniu Teatru Polskiego we Wrocławiu.
2. Rozmowa o świecie przedstawionym, czasie, miejscu, bohaterach.
3. Charakterystyka bohaterów.
4. Przybliżenie epoki oświecenia.
5. Wyjaśnienie w kontekście tekstu pojęć: kontrastu, ironii i uniwersalizmu.

Podsumowanie zajęć.

Satyra – zapoznanie się z cechami gatunku.

Dyskusja: jaki profil w mediach społecznościowych mogłaby założyć żona modna, bohaterka satyry?

Lekcja druga

Wprowadzenie

Poznana na lekcji poprzedniej satyra *Żona modna* ma stanowić punkt wyjścia lekcji. Uczniowie zapoznają się z pojęciem „konsument” i „konsumpcjonizm”. Rozumieją te pojęcia i potrafią wskazać przejawy konsumpcjonizmu we współczesnym świecie.

Temat: Dzisiejsza żona modna. Jaka jest?

Wprowadzenie do lekcji

Przypomnienie cech bohaterów *Żony modnej*.

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Rozmowa na temat znaczenia pojęcia „konsument”.
2. Podanie definicji pojęcia „konsument”.

konsument

1. «nabywca towarów lub usług albo użytkownik jakichś zasobów lub dóbr»
2. «osoba spożywająca posiłek w jakimś lokalu»
3. «organizm odżywiający się substancjami organicznymi» (sjp.pwn.pl)

3. Rozmowa na temat znaczenia pojęcia „konsumpcjonizm”.
4. Podanie definicji pojęcia „konsumpcjonizm”:

konsumpcjonizm, konsumizm «nadmierne przywiązywanie wagi do zdobywania dóbr materialnych» (sjp.pwn.pl)

5. Prezentacja filmu *Punkt krytyczny. Świadoma konsumpcja* (6 minut).
6. Krótka dyskusja nad temat filmu, na przykład próba odpowiedzi na pytanie, czy nasze postawy są podobne do stylu życia żony modnej.
7. Rozmowa na temat tego, czy żona modna, bohaterka satyry, prezentowała postawę konsumpcjonizmu.

Podsumowanie zajęć

Uczniowie tworzą portrety lub profile współczesnej żony modnej.

Lekcja trzecia

Wprowadzenie

Stworzone na poprzedniej lekcji portrety czy profile współczesnej żony modnej stanowią punkt wyjścia dyskusji na temat wpływu konsumpcjonizmu na nasze życie.

Temat: Jestem odpowiedzialnym konsumentem

Wprowadzenie do lekcji

Prezentacja pracy grup – portrety lub profile współczesnej żony modnej.

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Podsumowanie prezentacji grup. Odpowiedź na pytanie: Jaka jest współczesna żona modna? Czy cechy żony modnej pasują tylko do kobiet? Czego dzisiaj pragnie żona modna?
2. Obejrzenie reklam adresowanych do kobiet i reklam adresowanych do mężczyzn. Rozmowa na temat podobieństw i różnic w materiałach reklamowych w zakresie reklamowanego produktu, występujących postaci, fabuły oraz stereotypów podtrzymywanych przez reklamy lub ich przełamania.
3. Rozmowa na temat odpowiedzialnej konsumpcji.
4. Podział na grupy i przedstawienie w grupach pomysłów na radzenie sobie z konsumpcjonizmem.

Podsumowanie zajęć

1. Wniosek: ograniczenie konsumpcji przyczynia się do ochrony ekosystemów.
2. Zawieszenie stworzonych portretów na ścianie.
3. W ramach pracy domowej uczniowie wyszukują takie konta w mediach społecznościowych, które są poświęcone odpowiedzialnemu konsumpcjonizmowi. Wybierają jedno z nich, przeglądają materiał i notują cztery zasady walki z nadkonsumpcją.

Przedmiot: MATEMATYKA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Elżbieta Teresińska

Temat lekcji:

Praktyczne zastosowania matematyki

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: biologia, geografia, fizyka, chemia, etyka

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- przetwarza informacje zawarte w zadaniu
- dzieli rozwiązanie zadania na etapy
- stosuje własne strategie rozwiązań
- wyciąga wnioski

Kształcące:

Uczeń:

- wykonuje działania na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych
- oblicza procent danej liczby
- wykonuje obliczenia sposobem pisemnym
- zaokrągla liczby z zadaną dokładnością
- oblicza objętości prostopadłościanu
- zna jednostki objętości
- czyta tekst ze zrozumieniem i analizuje go

Wychowawcze:

Uczeń:

- rozumie pojęcie nadmiernego konsumpcjonizmu i jego skutki
- uświadamia sobie wpływ działalności człowieka na środowisko naturalne
- zmienia swoje nawyki, kształtuje właściwą postawę proekologiczną
- docenia wartość informacji

Metody pracy:

praca z tekstem, ćwiczenia praktyczne, praca indywidualna i w dwuosobowych grupach, burza mózgów, dyskusja

Środki i pomoce dydaktyczne:

- karta pracy (załącznik 1)
- tablica interaktywna

Pytania kluczowe:

- Jak rozumiemy konsumpcjonizm?
- Co możemy zrobić, aby chronić naszą planetę?

Literatura

- Rzeczpospolita, Edukacja, <https://edukacja.rp.pl/>
- Szpura A., *Jak uratować świat? Czyli co dobrego możesz zrobić dla planety*, Wydawnictwo WAB, Warszawa 2019

Przebieg lekcji**Część pierwsza. Dyskusja z uczniami o konsumpcjonizmie**

1. Zadaj uczniom pytania:
 - Jak rozumiesz pojęcie konsumpcjonizmu?
 - W jakich obszarach sami przyczyniamy się do nadmiernej konsumpcji?
 - Gdzie szczególnie ta nadmierna konsumpcja jest widoczna?
2. Uczniowie w ramach pracy domowej zadanej na poprzedniej lekcji powinni powtórzyć następujące zagadnienia:
 - objętość prostopadłościanu, jednostki objętości
 - jednostki masy
 - obliczanie procentu liczby
 - zaokrąglanie liczb

Część druga. Ćwiczenia praktyczne – rozwiązywanie zadań

1. Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik 1). Uczniowie indywidualnie rozwiązują zadanie 1 na karcie pracy. Przedstawiają metodę i wyniki na tablicy.

Zadanie 1

Do wyprodukowania jednej pary jeansów zużywa się ok. 11 000 l wody.

Oblicz, ile pełnych wanien można by wypełnić taką ilością wody, przyjmując, że wanna ma kształt prostopadłościanu o wymiarach 160 cm × 70 cm × 40 cm. Wynik podaj z dokładnością do jedności.

Rozwiązanie:

A. Obliczamy objętość wanny (wynik podajemy w litrach):

$$V = a \times b \times c = 160 \text{ cm} \times 70 \text{ cm} \times 40 \text{ cm} = 448\,000 \text{ cm}^3 = 448 \text{ dm}^3 = 448 \text{ l}$$

B. Obliczamy liczbę wanien:

$$11\,000 \text{ l} : 448 \text{ l} = 24,5$$

C. Wynik zaokrąglamy do jedności:

$$24,5 \approx 25$$

Odpowiedź:

Woda potrzebna do wyprodukowania jednej pary jeansów zajęłaby 25 wanien.

2. **Dyskusja** na temat kupowania rzeczy, które są nam zbędne.

Przykładowe pytania, które można zadać uczniom:

- Jak często zmieniacie garderobę i czym to jest podyktowane?
- Co robicie z rzeczami, z których już wyrosliście?
- Jaki wpływ na nas i nasze środowisko ma nadmierny konsumpcjonizm?
- Czy możecie coś zrobić w tej kwestii?

Przykładowe odpowiedzi:

- Przemysł odzieżowy pochłania bardzo duże ilości wody (produkcja materiału, płukanie, farbowanie, dekatyzacja, itd.).
- Dbajmy o ubrania, które już mamy.
- Kupujmy mniej, ale rozważniej (ubrania dobrej jakości przetrwają dłużej).
- Naprawiamy i przerabiamy.
- Podarujmy niepotrzebne ubrania potrzebującym lub sprzedajmy je, dajmy ubraniom „drugie życie”.

3. Uczniowie rozwiązują zadanie 2 na karcie pracy (załącznik 1) w dwuosobowych grupach i rozwiązania zapisują na kartach pracy. Następnie przedstawiają metodę i wyniki na tablicy.

Zadanie 2

W Polsce marnuje się rocznie ok. 5 mln ton żywności, z czego aż 60% pochodzi z gospodarstw domowych. Oblicz, ile kilogramów żywności wyrzuca rocznie do kosza przeciętna czteroosobowa rodzina. Wynik podaj z dokładnością do dziesiątek. Do obliczeń przyjmij, że liczba ludności w Polsce to ok. 38 mln.

Rozwiązanie:

A. Obliczamy, ile ton zmarnowanej żywności pochodzi z gospodarstw domowych:

$$60\% \text{ liczby } 5 \text{ mln} = 0,60 \times 5 \text{ mln} = 3 \text{ mln}$$

B. Obliczamy ilość zmarnowanej żywności w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca naszego kraju:

$$3\,000\,000 \text{ t} : 38\,000\,000 = 3 \text{ t} : 38 = 3\,000 \text{ kg} : 38 = 78,9 \text{ kg}$$

C. Obliczamy ilość zmarnowanej żywności w czteroosobowej rodzinie:

$$78,9 \text{ kg} \times 4 = 315,6 \text{ kg}$$

D. Wynik zaokrąglamy do dziesiątek:

$$315,6 \approx 320$$

Odpowiedź:

W Polsce przeciętna czteroosobowa rodzina marnuje rocznie 320 kg żywności.

4. **Dyskusja** na temat marnowania żywności.

Przykładowe pytania, które można zadać uczniom:

- Czy robicie zakupy „na zapas”, czy ulegacie promocjom, kupując żywność, której nie potrzebujecie?
- Jak postępować, co zmienić w naszych działaniach, żeby nie marnować jedzenia?

Przykładowe odpowiedzi:

- Planujemy jadłospis i robimy zakupy „z listą”.
- Kupujemy mniej a częściej.
- Zwracamy uwagę na datę przydatności produktów do spożycia.
- Przechowujemy żywność właściwie, zamrażamy.
- Wykorzystujemy resztki.
- Dzielmy się nadmiarem jedzenia z innymi.

5. **Praca domowa:** Sprawdź, gdzie w twoim mieście znajdują się jadłodzielnie i co można tam przynieść.

Część trzecia. Podsumowanie zajęć.

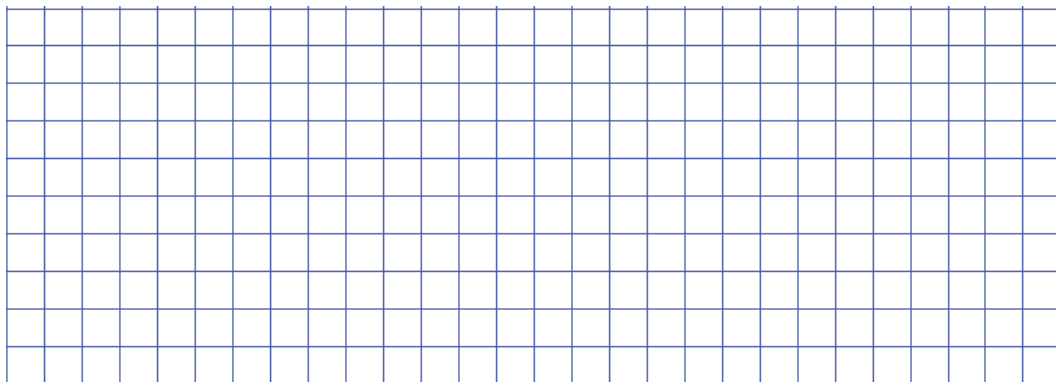
1. Uczniowie doskonałą sprawność rachunkową na dużych liczbach, wykonują działania na liczbach całkowitych i dziesiętnych, zamieniają jednostki, zaokrąglają wyniki.
2. Uczniowie rozumieją pojęcie konsumpcjonizmu jako nadmierną konsumpcję dóbr materialnych i usług, wynikającą nie z rzeczywistych potrzeb ludzkich, lecz z potrzeb pozornych.
3. Uczniowie rozumieją, że nadmierna konsumpcja sprzyja nadmiernej produkcji, co jest bezpośrednią przyczyną degradacji środowiska naturalnego.
4. Zadania praktyczne skłaniają do refleksji i wyciągania wniosków dotyczących konsumpcjonizmu współczesnego społeczeństwa. Zrównoważona konsumpcja, czyli świadome korzystanie z dóbr tak, aby minimalizować szkodliwy wpływ na środowisko, to działanie, które powinien podjąć każdy z nas, aby powstrzymać zmiany klimatu.

Załącznik 1

Karta pracy

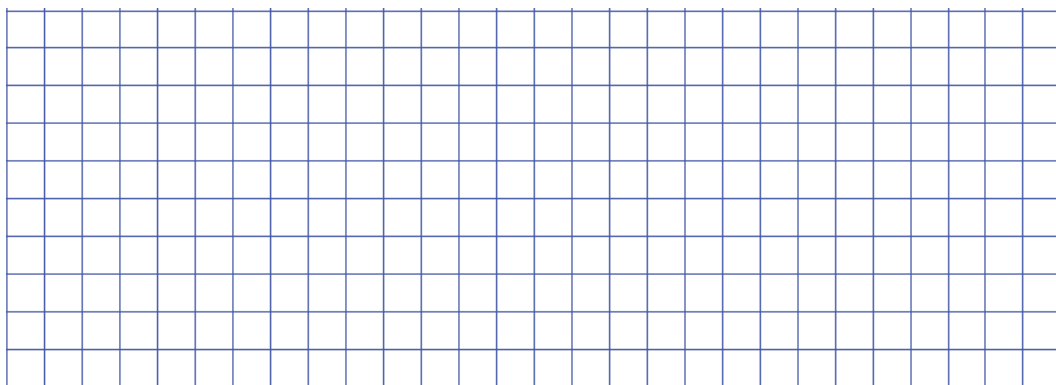
Zadanie 1.

Do wyprodukowania jednej pary jeansów zużywa się ok. 11 000 l wody. Oblicz, ile pełnych wanien można by wypełnić taką ilością wody, przyjmując, że wanna ma kształt prostopadłościanu o wymiarach $160\text{ cm} \times 70\text{ cm} \times 40\text{ cm}$. Wynik podaj z dokładnością do jedności.

Zadanie 2.

W Polsce marnuje się rocznie ok. 5 mln ton żywności, z czego aż 60% pochodzi z gospodarstw domowych. Oblicz, ile kilogramów żywności wyrzuca rocznie do kosza przeciętna czteroosobowa rodzina. Wynik podaj z dokładnością do dziesiątek. Do obliczeń przyjmij, że liczba ludności w Polsce to ok. 38 mln.

Notatki

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Przedmiot: PLASTYKA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Paulina Bocheńska

Temat lekcji:

Ekologiczne ozdoby świąteczne

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: etyka

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- poznaje zagrożenia dla środowiska związane z konsumpcjonizmem
- poznaje możliwości wykorzystania materiałów recyklingowych

Kształcące:

Uczeń:

- rozwija inwencję twórczą i wyobraźnię w ramach świadomości ekologicznej
- doskonalą sprawność manualną

Wychowawcze:

Uczeń:

- kształci w sobie odpowiedzialność za środowisko naturalne

Metody i techniki pracy:

aktywizująca (burza mózgów), zajęć praktycznych – wykonanie ozdób świątecznych, eksponująca – prezentacja wybranych prac na kiermaszu bożonarodzeniowym, indywidualna i grupowa

Środki dydaktyczne:

- materiały plastyczne
- przedmioty codziennego użytku z recyklingu
- materiały ekologiczne
- przykłady prac plastycznych
- laptop
- tablica multimedialna

Pytanie kluczowe:

- W jaki sposób mogę wykorzystać materiały z recyklingu do wykonania ozdób świątecznych?

Materiały pomocnicze:

- *Chojnka z rolek na trzy sposoby*, Moje Dzieci Kreatywnie, 2.12.2014, <https://mojedziecikreatywnie.pl/2014/12/chojnka-z-rolek-na-trzy-sposoby>
- <https://genialne.pl/ozdoby-z-papieru-toaletowego>
- *Ozdoby świąteczne z recyklingu*, Domosfera, 17.11.2022, <https://ladnydom.pl/ozdoby-swiateczne-z-recyklingu>
- *7 pomysłów na ekologiczne święta*, Morizon.pl, 22.12.2016, <https://www.morizon.pl/blog/ekologiczne-swiewta>

Wprowadzenie

Czas przed świętami Bożego Narodzenia jest dla dzieci okresem radosnych przygotowań. Warto uświadomić uczniom, że kupowanie gotowych ozdób jest nie tylko drogie, lecz także mało ekologiczne. Dobrym rozwiązaniem jest wykorzystanie do wykonania ozdób świątecznych materiałów zebranych na przykład podczas spaceru lub zużytych, niepotrzebnych opakowań, butelek, kubków czy papierowych rolek.

Wprowadzenie do lekcji

1. Powitanie uczniów.
2. Sprawdzenie obecności.
3. Napisanie tematu na tablicy.
4. Przedstawienie tematu lekcji i celu lekcji.

Przebieg zajęć krok po kroku

1. Nauczyciel prezentuje za pomocą tablicy interaktywnej przykłady prac plastycznych (linki w materiałach pomocniczych).
2. Nauczyciel omawia zagadnienia dotyczące konsumpcjonizmu i możliwości ograniczania nadmiernego zużycia materiałów w przyrodzie.
3. Uczniowie na podstawie zdobytej wiedzy wykonują ozdoby świąteczne.
4. W pracy uczniowie wykorzystują przedmioty z recyklingu – rolki po papierze toaletowym, opakowania kartonowe, torebki foliowe itp.

Podsumowanie zajęć

1. Uczniowie sprzątają swoje miejsce pracy.
2. Następuje prezentacja prac uczniowskich.
3. Prace są przygotowywane do zaprezentowania podczas kiermaszu bożonarodzeniowego. Nauczyciel wraz z uczniami podsumowuje zajęcia, zadaje pytanie, w jaki sposób każdy może się przyczynić do ograniczenia zużywania nadmiernej ilości opakowań.
4. Pożegnanie uczniów.

Przedmiot: RELIGIA

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Michał Kałuża

Temat lekcji:

Przedkładanie dóbr materialnych nad inne dobra

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: język polski

Cele lekcji:

Poznawcze:

Uczeń:

- definiuje pojęcie dobra wspólnego, wartości i odpowiedzialności
- rozumie, czym są dobra materialne

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi wyjaśnić znaczenie dóbr materialnych w życiu chrześcijanina
- uczeń kształci odpowiedzialność za świadomość konsumencką

Wychowawcze:

Uczeń:

- uświadamia sobie, że planeta jest naszym wspólnym domem
- potrafi umiejętnie korzystać z dóbr, jakie posiada, i dzieli się nimi z innymi

Metody i technika pracy:

wykład, pogadanka, burza mózgów, dyskusja, praca z tekstem, praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- *Pismo Święte*
- *Katechizm Kościoła katolickiego*
- arkusz papieru
- kredki
- karteczki z hasłami (4 szt.)

Pytania kluczowe:

- Czego Biblia uczy o dobrobycie?

Wprowadzenie do lekcji

Zapoznanie uczniów z tematem.

Bogactwa materialne, a także dobrobyt to popularne tematy, które bardzo często wplatają się w chrześcijańskie przesłanie. Nasze pragnienie dobrobytu i pomyślności jest zwykle bardzo silne i sprawia, że chcemy je realizować bez względu na konsekwencje, zapominając, że świat oraz jego zasoby to wielki dar Boży i jako taki jest dobry. Człowiek jako istota stworzona jest na obraz i podobieństwo Boga, a więc posiada dwie władze: dar rozumu i dar wolnej woli. Może nadużywać dóbr i tym samym sprawić, że będą one służyły złym celom.

Przebieg lekcji

1. Modlitwa do Ducha Świętego.
2. Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy. Każda z grup ma za zadanie ułożyć definicję i wyjaśnić ją na forum klasy (czas: 10 minut)
 - grupa 1 – dobra materialne (sugerowane odpowiedzi: pieniądze, dom, samochód, komputer, telefon, praca, markowe ubrania)
 - grupa 2 – wartości – czym one są? (sugerowane odpowiedzi: rodzina, przyjaźń, relacje międzyludzkie, zdrowie, Bóg, wiara, miłość, dom, ciepło rodzinne)
 - grupa 3 – dobro wspólne
 - grupa 4 – odpowiedzialność
3. Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów, doprecyzowuje poszczególne definicje. Rozmowa kierowana. (10 minut)
 - dobra materialne – materialne środki zaspakajające potrzeby ludzkie (<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/dobra%20materialne.html>)
 - wartość – podstawowa kategoria aksjologii (dziedzina filozofii, której przedmiotem są wartości) oznaczająca wszystko to, co cenne i godne pożądania, co stanowi cel ludzkich dążeń (<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/warto%C5%9B%C4%87.html>)
 - dobro wspólne – termin oznaczający wartość zbiorową osiąganą przez wspólnoty ludzkie w związku z rozwijaniem naturalnych możliwości ich członków, zaspokajaniem ich indywidualnych interesów lub respektowaniem posiadanych przez nich uprawnień jednostkowych przy jednoczesnej dbałości o zbliżanie całej wspólnoty ku właściwym jej celom (<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/dobro%20wsp%C3%B3lne.html>)
 - odpowiedzialność – prawo obowiązek ponoszenia przewidzianych przez przepisy prawne konsekwencji zachowania się własnego lub innych osób (<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/Odpowiedzialno%C5%9B%C4%87.html>)
4. Następnie nauczyciel prosi uczniów z każdej grupy, aby podali po dwa przykłady dóbr materialnych oraz wartości, jakie te dobra nam dają.

5. Nauczyciel daje każdej z grup kartki z sigłami biblijnymi i prosi, aby uczniowie odszukali odpowiednie fragmenty w *Piśmie Świętym* i na głos je odczytali (załącznik 1) (10 minut). Wraz z uczniami omawia poszczególne fragmenty.
6. Nauczyciel na zakończenie zadania rozdaje każdej z grup karteczki z hasłami (rozsypanka – załącznik 2). Zadaniem uczniów jest podzielenie haseł na dobra właściwe i pozorne.

Ułuda bogactwa bardzo szybko nas dosięga i obiecuje bezpieczeństwo, spokój, radość, a także komfort życia, którego NIE może zapewnić. Jeśli najpierw nie odnajdziemy naszego bezpieczeństwa, pokoju i radości w Bogu, to pieniądz nam tego nie zastąpi.

7. Notatka do zeszytu – definicje, podział na dobra właściwe i pozorne w tabelce.

Podsumowanie zajęć

1. Biblia uczy, że dobra materialne jako dzieła są dobre. Bóg nikogo nie potępia za to, że jest bogaty. Bóg wszystkie dobra przeznaczył dla wszystkich ludzi. W Starym Testamencie uważa się je za znak Bożego błogosławieństwa. Mogą one jednak stać się pułapką dla człowieka. Dzieje się tak wówczas, gdy człowiek nie potrafi się nimi dzielić z innymi. Człowiek nie jest właścicielem, ale użytkownikiem dóbr, dlatego nie może zatrzymać ich wszystkich wyłącznie dla siebie.
2. Modlitwa na zakończenie. Nauczyciel pyta uczniów, o jakie dobra i dla kogo dzieci chciałyby się pomodlić.

Załącznik 1

Grupa 1 – dobra materialne

1 Tm 6,9–10

6 Wielkim zaś zyskiem jest pobożność w połączeniu z poprzesławianiem na tym, co się ma. **7** Nic bowiem nie przynieśliśmy na ten świat; nic też nie możemy [z niego] wynieść. **8** Mając natomiast żywność i odzienie, i dach nad głową, bądźmy z tego zadowoleni. **9** A ci, którzy chcą się bogacić, popadają w pokusę i w zasadzkę [diabła] oraz w liczne nierozumne i szkodliwe požądania. One to pogrążają ludzi w zgubie i zatraceniu. **10** Albowiem korzeniem wszelkiego zła jest chciwość pieniędzy. Za nimi to uganiając się, niektórzy zbłądzili z dala od wiary i sobie samym zadali wiele cierpień.

Grupa 2 – wartości

1 Kor 13,4–13

4 Miłość cierpliwa jest, łaskawa jest. Miłość nie zazdrości, nie szuka poklasku, nie unosi się pychą; **5** nie jest bezwstydną, nie szuka swego, nie unosi się gniewem, nie pamięta złego; **6** nie cieszy się z niesprawiedliwości, lecz współweseli się z prawdą. **7** Wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, we wszystkim pokłada nadzieję, wszystko przetrzyma. **8** Miłość nigdy nie ustaje, [nie jest] jak prorocтва, które się skończą, choć zniknie dar języków i choć wiedzy [już] nie stanie. **9** Po części bowiem tylko poznajemy i po części prorokujemy. **10** Gdy zaś przyjdzie to, co jest doskonałe, zniknie to, co jest tylko częściowe. **11** Gdy byłem dzieckiem, mówiłem jak dziecko, czułem jak dziecko, myślałem jak dziecko. Kiedy zaś stałem się mężem, wyzbyłem się tego, co dziecinne. **12** Teraz widzimy jakby w zwierciadle, niejasno; wtedy zaś [ujrzymy] twarzą w twarz. Teraz poznaję po części, wtedy zaś będę poznawał tak, jak sam zostałem poznany. **13** Tak więc trwają wiara, nadzieja, miłość – te trzy: największa z nich [jednak] jest miłość.

Grupa 3 – dobra wspólne

Rdz 1,28–31

28 Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: «Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną; abyście panowali nad ptactwem podniebnym, nad rybami morskimi i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi». **29** I rzekł Bóg: «Oto wam daję wszelką roślinę przynoszącą ziarno po całej ziemi i wszelkie drzewo, którego owoc ma w sobie nasienie: dla was będą one pokarmem. **30** A dla wszelkiego zwierzęcia polnego i dla wszelkiego ptactwa podniebnego, i dla wszystkiego, co się porusza po ziemi i ma w sobie pierwiastek życia, będzie pokarmem wszelka trawa zielona». I tak się stało. **31** A Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień szósty.

Grupa 4 – odpowiedzialność

Mt 6,19–24

19 Nie gromadźcie sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza niszczą i gdzie złodzieje włamują się, i kradną. **20** Gromadźcie sobie skarby w niebie, gdzie ani mól, ani rdza nie niszczą i gdzie złodzieje nie włamują się, i nie kradną. **21** Bo gdzie jest twój skarb, tam będzie i serce twoje. **22** Światłem ciała jest oko. Jeśli więc twoje oko jest zdrowe, całe twoje ciało będzie w świetle. **23** Lecz jeśli twoje oko jest chore, całe twoje ciało będzie w ciemności. Jeśli więc światło, które jest w tobie, jest ciemnością, jakże wielka to ciemność! **24** Nikt nie może dwom panom służyć. Bo albo jednego będzie nienawidził, a drugiego będzie miłował; albo z jednym będzie trzymał, a drugim wzgardzi. Nie możecie służyć Bogu i Mamonie.

Przedmiot: ZAJĘCIA Z WYCHOWAWCĄ

Poziom edukacji: szkoła podstawowa, klasa 7

Autor konspektu: Wioletta Zalas

Temat lekcji:

Konsumpcjonizm współczesnego człowieka i jego wpływ na środowisko

Liczba jednostek lekcyjnych: 1 × 45 minut

Korelacja z przedmiotami: przedmioty przyrodnicze, wiedza o społeczeństwie, etyka

Wprowadzenie

Prowadzenie zajęć z zakresu edukacji klimatycznej jest wyrazem ogromnej troski o wychowanie młodych ludzi odpowiedzialnych za otaczający nas świat. Dlatego też tak istotne jest przekazywanie wiedzy na temat zmian klimatycznych i zagrożeń związanych z destrukcyjną działalnością człowieka. Niezwykle istotne jest kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań w obliczu wyzwań, z którymi zmierzyć musi się współczesny człowiek.

Pytania kluczowe:

- Jakimi wartościami kieruje się współczesny człowiek?
- Czy ważniejsze są rzeczy materialne, czy też wartości?
- Czym jest konsumpcjonizm?
- Dlaczego konsumpcjonizm jest zagrożeniem?
- Jakie decyzje podejmuje człowiek i jaki to ma wpływ na przyrodę?
- Jakie są negatywne skutki konsumpcjonizmu?
- Czym jest odpowiedzialna konsumpcja?
- Jak stać się człowiekiem odpowiedzialnym za środowisko naturalne?

Cele lekcji:

Cele ogólne:

- kształtowanie postaw proekologicznych oraz odpowiedzialności za działania mające wpływ na środowisko naturalne
- wzbogacanie wiedzy uczniów na temat ochrony środowiska oraz doskonalenie umiejętności krytycznego myślenia

Cele szczegółowe:

Poznawcze:

Uczeń:

- rozumie pojęcie konsumpcjonizmu
- poznaje zmiany klimatyczne
- uświadamia sobie skutki działalności człowieka
- potrafi wymienić praktyki życia codziennego, które wiążą się z nieracjonalną konsumpcją zasobów
- rozumie zależności pomiędzy człowiekiem a środowiskiem

Kształcące:

Uczeń:

- potrafi odnieść zdobytą wiedzę do tworzenia wypowiedzi świadczących o wysokim poziomie świadomości ekologicznej
- rozumie i opisuje zmiany klimatyczne spowodowane konsumpcjonizmem
- wykazuje się umiejętnością logicznego myślenia w trakcie wykonywania powierzonych zadań
- zauważa związki przyczynowo-skutkowe między działalnością człowieka a życiem przyrody
- potrafi dokonać analizy obejrzanych materiałów poglądowych i wyciągnąć z nich wnioski
- potrafi wykazać się aktywnością na zajęciach

Wychowawcze:

Uczeń:

- potrafi rozmawiać o ważnych dla współczesnego człowieka wartościach
- umie ocenić negatywne zachowania w aspekcie ochrony środowiska
- wykazuje się wrażliwością
- uzasadnia, że zmiany nawyków są niezbędne, aby powstrzymać negatywne procesy związane ze zmianami klimatu i ich konsekwencjami dla życia planety i ludzi
- zna zasady odpowiedzialnej konsumpcji
- umie wyrażać i uzasadniać swoje stanowisko
- rozumie potrzebę ponoszenia odpowiedzialności za swoje działania

Metody i techniki pracy:

poszukujące, podające, praktycznego działania, grupowe, zespołowe, indywidualne

Środki dydaktyczne:

- ilustracje o treści ekologicznej do dekoracji klasy
- karta pracy *Człowiek i przyroda* (załącznik 1)
- karta pracy *Wykreślanka* (załącznik 2)
- ilustracje ukazujące niszczycielską działalność człowieka, które będą prezentowane na tablicy (załącznik 3)
- napis „konsumpcjonizm”
- karta z zasadami odpowiedzialnej konsumpcji (załącznik 4)

- laptop
- filmy edukacyjne dostępne w internecie
- karteczki
- kredki

Literatura

- *Ekologiczne skutki wycinania lasów w Polsce i na świecie*, Ekopolityka, <https://ekopolityka.pl/ekologiczne-skutki-wycinania-lasow-w-polsce-i-na-swiecie/>
- *Jak ograniczyć marnowanie żywności?*, Bank Żywności w Krakowie, 27.06.2019, <https://krakow.bankzywnosci.pl/?p=4686>
- *Jak walczyć z konsumpcjonizmem?*, YouTube, ING Polska, 2.01.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=QKx3iOs6MXo>
- Mamzer K., *Koszty wygody: Kultura naprawiania*, Maraton Pomysłów Społecznych, 15.06.2022, <https://maratonpomyslow.pl/tag/konsumpcjonizm/>
- *Materiały: dla nauczycieli*, Kupuj Odpowiedzialnie, https://ekonsument.pl/p129_dla_nauczycieli.html
- *Punkt krytyczny. Świadoma konsumpcja*, YouTube, WWF Polska, 30.07.2018, <https://www.youtube.com/watch?v=nVLu-30qEhY>
- *Warunki pracy w chińskich fabrykach produkujących dla Della*, YouTube, katarzyna szyniszewska, 5.11.2013, <https://www.youtube.com/watch?v=0Dp5KmXrKos>
- *W zgodzie z ideą zero waste*, Polska Izba Żywności Ekologicznej, <https://jemyeko.com/w-zgodzie-z-idea-zero-waste/>

Wprowadzenie do lekcji:

Nauczyciel rozdaje uczniom kartę pracy (załącznik 1). Zadaniem uczniów jest odkrycie tematyki zajęć („Człowiek i przyroda”) poprzez odczytywanie znaczenia symbolicznych ilustracji na karcie pracy.

Przebieg zajęć krok po kroku:

1. Zachęcenie uczniów do określenia postawy ukazanego na karcie pracy człowieka (załącznik 1).
2. Ukierunkowanie rozmowy na postawę człowieka ukazanego na obrazku. Zachęcenie uczniów do dłuższej dyskusji. Poruszanie ważnych problemów w aspekcie świata wartości.
3. Zachęcanie uczniów do swobodnych wypowiedzi, dzielenia się swoimi spostrzeżeniami i wyrażania własnych sądów na temat znaczenia rzeczy materialnych. (Przykładowe pytania nauczyciela: Jakiego człowieka symbolizują wskazane ilustracje? Co jest dla niego ważne? Na czym dziś, waszym zdaniem, najbardziej ludziom zależy? Dlaczego ludzie chcą tak wiele posiadać i tak ważne są dziś rzeczy materialne? Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem: „Ludzie kupują rzeczy, których nie potrzebują, za pieniądze, których nie mają, by zaimponować ludziom, których nie lubią” – George Fooshee). Uzasadnianie przez uczniów swoich opinii.

- Rozdanie kart pracy *Wykreślanka* (załącznik 2). (Klucz odpowiedzi: hasło główne: konsumpcjonizm; poziomo: dobrobyt, okazja pieniądze, towary, zakupy, sklepy, nowości, ubrania, sprzęty, gadżety; pionowo: rzeczy, moda, kredyt).
- Zachęcenie uczniów do odpowiedzi na pytanie: Co to jest konsumpcjonizm? Ukierunkowywanie wypowiedzi uczniów poprzez wskazanie na rozumienie tego pojęcia w aspekcie nieustannego dążenia ludzi do posiadania nadmiernej ilości dóbr materialnych. Rozmowa o konsekwencjach takiego zachowania.
- Podanie uczniom słownikowej definicji pojęcia:

Konsumpcjonizm – nadmierne przywiązywanie wagi do zdobywania dóbr materialnych (*Słownik języka polskiego PWN*).

Konsumpcjonizmem nazywa się postawę, w której jedną z podstawowych wartości jest posiadanie i dobro materialne. Wiąże się z ciągłym pędem do wzbogacania się i walką o lepszą sytuację społeczną. Człowiek przywiązuje nadmierną wagę do rzeczy materialnych i zapomina o pozostałych wartościach (<https://portal.abczdrowie.pl/konsumpcjonizm>).

- Odtworzenie filmu *Jak walczyć z konsumpcjonizmem* – <https://www.youtube.com/watch?v=QKx3iOs6MXo>. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wspólnie z uczniami podsumowuje zdobyte przez nich wiadomości.

Konsumpcjonizm w skali mikro – szafy pełne ubrań, piwnice pełne niepotrzebnych przedmiotów, półki uginające się pod ciężarem bibelotów, tony butów, zabawek, gadżetów, sprzętu elektronicznego.

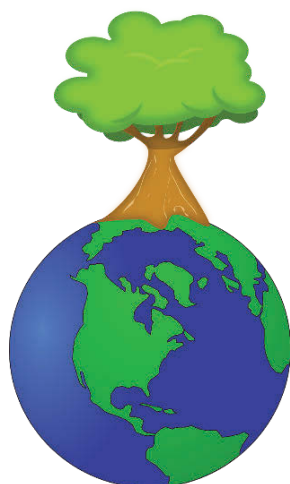
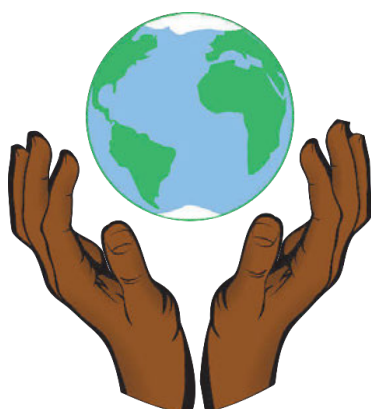
- Wypowiadanie się uczniów na temat przyczyn gromadzenia przez ludzi dóbr materialnych. Wskazanie na wpływ innych ludzi, reklam, mediów, Internetu (konsumpcjonizm w skali makro).
- Rozmowa o skutkach działań człowieka dla przyrody z wykorzystaniem ilustracji (załącznik 3).
- Zachęcenie uczniów do określenia stopnia zależności pomiędzy człowiekiem a przyrodą. Pytania nauczyciela: Czy działania człowieka mają wpływ na przyrodę? Jaki wpływ na przyrodę ma zachowanie człowieka? W jaki sposób człowiek korzysta z zasobów środowiska? Czy człowiek jest odpowiedzialny za zmiany klimatyczne? Czy można tym zmianom zapobiec?

Podsumowanie zajęć

- Zapisanie na tablicy skojarzeń ze słowem „konsumpcjonizm”.
- Wymienienie skutków konsumpcjonizmu.
- Odtworzenie filmu *Punkt krytyczny. Świadoma konsumpcja* (<https://www.youtube.com/watch?v=nVLu-30qEhY>).
- Odczytanie karteczek z zasadami odpowiedzialnej konsumpcji (załącznik 4).
- W ramach pracy dodatkowej uczniowie mogą wykonać plakat zachęcający do odpowiedzialnej konsumpcji.

Załącznik 1

Karta pracy *Człowiek i przyroda*

<https://pixabay.com/pl/photos/portfel-monety-szkło-powiększające-2292428/>
<https://pixabay.com/pl/vectors/głowa-myslący-koszyk-na-zakupy-4404994/>
<https://pixabay.com/pl/vectors/astronomia-niebieski-ziemia-dawać-1292974/>
<https://pixabay.com/pl/photos/sklep-odzież-linia-moda-sprzedaż-1338629/>
<https://pixabay.com/pl/vectors/środowisko-ekologia-organiczny-glob-303693/>
<https://pixabay.com/pl/illustrations/komunikacja-internet-1927697/>

Załącznik 2

Karta pracy *Wykreślanka*

Wyszukaj słowa, które nazywają istotne dla współczesnego człowieka przedmioty. Z liter, które pozostały, powstanie hasło.

K	D	O	B	R	O	B	Y	T	O
N	O	K	A	Z	J	A	R	S	U
P	I	E	N	I	Ą	D	Z	E	M
P	T	O	W	A	R	Y	E	M	K
C	Z	A	K	U	P	Y	C	O	R
S	K	L	E	P	Y	J	Z	D	E
N	O	W	O	Ś	C	I	Y	A	D
O	U	B	R	A	N	I	A	N	Y
S	P	R	Z	Ę	T	Y	I	Z	T
M	G	A	D	Ż	E	T	Y	?	

Hasło:

Załącznik 3

<https://pixabay.com/pl/photos/marnotrawstwo-zanieczyszczenie-2647287/>
<https://pixabay.com/pl/photos/jablka-owoc-zgnily-marnotrawstwo-7464059/>
<https://pixabay.com/pl/illustrations/zanieczyszczenie-smieci-degradacja-1603644/>
<https://pixabay.com/pl/photos/smieci-wysypisko-worek-na-smieci-1741138/>
<https://pixabay.com/pl/vectors/ekologia-fabryki-przemysl-158945/>
<https://pixabay.com/pl/photos/las-pien-wycinka-drzew-konar-1862878/>

Załącznik 4**7 zasad odpowiedzialnej konsumpcji****Zastanów się**

Zanim kupisz kolejną parę butów, słuchawek, spodni, pomyśl: Czy na pewno jej potrzebujesz? Czy nie jest to tylko chwilowa chęć posiadania czegoś nowego?

Kupuj świadomie

Wybieraj lokalne wyroby, wspieraj marki, które tworzą swoje wyroby według zasad polityki *fair trade*. Zanim kupisz, zastanów się, skąd się ten przedmiot bierze, jakie surowce są wykorzystywane do jego produkcji.

Wykorzystaj ponownie

Czasem rzeczom, którą chcesz wyrzucić, można dać drugie życie. Z używanej koszulki można uszyć torbę na zakupy lub po prostu pociąć koszulkę na szmatki i używać ich do ścierania kurzu.

Bądź racjonalny

Na zakupy spożywcze nie idź głodny i najlepiej weź z sobą listę. Unikniesz zakupu kolejnej zbędnej paczki makaronu czy wyrzucania zakupionego jedzenia, gdy jego nadmiar się zepsuje.

Podziel się

Zamiast wyrzucać przedmioty, ubrania, meble, które są stare lub już ci się nie podobają, zorganizuj wyprzedaż garażową. Możesz też wystawić przedmioty w serwisie sprzedażowym lub po prostu oddać komuś, komu się przydadzą.

Postaw na jakość

Produkty wyższej jakości są trwalsze, więc trzeba je rzadziej wymieniać. Redukuje to produkcję odpadów. Czasem warto dorzucić kilka złotych, aby kupić sobie spokój.

Wypożycz, zamiast kupić

Obecnie jest coraz więcej możliwości korzystania z danych towarów bez ich posiadania. Bez problemu wypożyczymy samochód, rower, narzędzia czy sprzęt sportowy. Można w ten sposób uniknąć zagracoenia domów i mieszkań rzeczami, których używamy tylko okazjonalnie lub sezonowo.

Zespół koordynujący:

- dr Magdalena Ochwat** (Instytut Polonistyki / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- prof. dr hab. Piotr Skubała** (Instytut Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- dr hab. Małgorzata Wójcik-Dudek, prof. UŚ** (Instytut Polonistyki / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Zespół organizacyjny:

- Karolina Jakubowska** (Uniwersytet Otwarty w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach)
- Izabela Staszewska-Ferens** (Uniwersytet Otwarty w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach)
- Paweł Ziegler** (Uniwersytet Otwarty w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach)

W trakcie prac nad programem na różnych jego etapach brały udział następujące osoby:

- dr Justyna Hanna Budzik** (Instytut Nauk o Kulturze / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- Paulina Dubiel** (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego)
- dr hab. Monika Geppert-Rybczyńska, prof. UŚ** (Instytut Chemii, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- dr Marcela Gruszczyk** (Instytut Historii / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- ks. dr Tomasz Gwoździejewicz** (Instytut Nauk Teologicznych, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- dr hab. Adam Hibszer, prof. UŚ** (Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- dr hab. Dariusz Kajewski, prof. UŚ** (Instytut Chemii, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- dr Aleksandra Kłos-Skrzypczak** (Instytut Nauk Teologicznych, Uniwersytet Śląski w Katowicach)
- Michał Książek** – poeta, prozaik
- dr Ryszard Kulik** (Klub Myśli Ekologicznej)
- dr Marta Mamet-Michalkiewicz, prof. UŚ** (Centrum Dydaktyki, Uniwersytet Otwarty w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach)
- prof. dr hab. Robert Musioł** (Instytut Fizyki im. Augusta Chełkowskiego, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

prof. dr hab. Bernadeta Niesporek-Szamburska (Instytut Językoznawstwa / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Magdalena Pache (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego)

dr Marzena Podgórna (Instytut Chemii, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

dr Anna Szczerba-Zubek, prof. UŚ (Instytut Matematyki, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

dr Maria Wacławek (Instytut Językoznawstwa / Interdyscyplinarne Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną, Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Barbara Wojtaszek (Klub Myśli Ekologicznej)

Marta Zwolińska (Pocotoeko.pl)

